

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027 z perspektywą do 2035 roku

Powiat Leżajski

Gmina Grodzisko Dolne

Gmina Leżajsk

Miasto Leżajsk

Gmina Nowa Sarzyna

Gmina Kuryłówka

Gmina Tryńcza

PAŹDZIERNIK 2024

Spis treści

Wykaz stosowanych skrótów.....	2
Wstęp	3
1. Przesłanki opracowania strategii ponadlokalnej	4
2. Ewaluacja ex-post strategii rozwoju JST LOF	6
3. Zakres i metodyka opracowania strategii.....	9
4. Synteza diagnozy obszaru funkcjonalnego	12
5. Analiza SWOT	18
6. Terytorialny wymiar wsparcia.....	20
6.1 Obszary Strategicznej Interwencji – poziom krajowy	22
6.2 Obszary Strategicznej Interwencji – poziom regionalny	23
7. Wizja, cele operacyjne i kierunki działań	30
8. Kluczowe przedsięwzięcia, oczekiwane rezultaty i wskaźniki dla planowanych działań.....	38
9. Zrównoważona mobilność na terenie Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego.....	42
10. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej LOF	56
11. Spójność z celami polityki europejskiej, krajowej i regionalnej	68
12. System realizacji strategii i dokumenty wykonawcze.....	71
13. Ramy finansowe i źródła finansowania.....	76
14. Partycypacja społeczna w procesie przygotowania strategii	79
15. Aktualizacja SRP LOF	82
Spis rysunków.....	84
Spis map	84
Spis tabel	85
Źródła:.....	85

Wykaz stosowanych skrótów

BDL – Bank Danych Lokalnych
CEIDG – Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
CEPIK – Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców
CO – Cel operacyjny
COVID – choroba zakaźna wywoływana przez wirusa SARS-CoV-2
CS – Cel strategiczny
CP – Cel Polityki
EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS – Europejski Fundusz Społeczny
EOG – Europejski Obszar Gospodarczy
FEnIKS – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko
FENG – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki
FEPW – Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej
FEP – Fundusze Europejskie dla Podkarpackiego
FERC – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy
FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego
GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
GUS – Główny Urząd Statystyczny
IIT – Inne Instrumenty Terytorialne
JST – jednostki samorządu terytorialnego
JCWP – Jednolite części wód powierzchniowych
JCWPd – Jednolite części wód podziemnych
KGW – Koło Gospodyń Wiejskich
KPO – Krajowy Plan Odbudowy
KRS – Krajowy Rejestr Sądowy
LGD – Lokalna Grupa Działania
LOF – Leżajski Obszar Funkcjonalny
OF – Obszar Funkcjonalny
OSI – Obszar Strategicznej Interwencji
OSP – Ochotnicza Straż Pożarna
OZE – Odnawialne Źródła Energii
POWER – Program Wiedza Edukacja Rozwój
PSR – Powszechny Spis Rolny
PSZOK – Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów
PUP – Powiatowy Urząd Pracy
REGON – Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
RLKS – Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność
SOR – Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
SRP – Strategia Rozwoju Ponadlokalnego
SRWP 2030 – Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030
SWOT – Analiza silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń
UE – Unia Europejska
ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZWP – Zarząd Województwa Podkarpackiego

Wstęp

Niniejszy dokument obejmuje jednostki samorządu terytorialnego, które zawarły Porozumienie w sprawie opracowania i wdrażania strategii rozwoju ponadlokalnego. Dokument został opracowany dla Powiatu Leżajskiego, Gminy Miasto Leżajsk, Gminy Leżajsk, Gminy Nowa Sarzyna, Gminy Kuryłówka, Gminy Grodzisko Dolne, Gminy Trynca. Strategia Ponadlokalna na lata 2021–2027 z perspektywą do 2035 roku to plan działania wyznaczający wspólne, strategiczne cele rozwoju dla siedmiu jednostek samorządu terytorialnego tworzących Obszar Funkcjonalny w perspektywie co najmniej kolejnych 7 lat. Ustalenia zawarte w Strategii OF stanowią podstawę do prowadzenia przez władze samorządowe Obszaru Funkcjonalnego zintegrowanej, średniookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego.

W trakcie prac podjęto decyzję, aby na potrzeby określenia obszaru funkcjonalnego przyjąć wspólną nazwę określającą partnerstwo siedmiu jednostek samorządu terytorialnego zawarte na rzecz opracowania niniejszej strategii jako Leżajski Obszar Funkcjonalny. Wspólna marka ma oddawać ponadlokalny charakter współpracy i może zostać wykorzystana do identyfikacji obszaru w procesie wdrażania działań zaplanowanych w ramach dokumentu strategicznego.

Obszar powiązanych ze sobą funkcjonalnie jednostek samorządu terytorialnego został poddany analizie w ujęciu obiektywnym w kluczowych dla jego rozwoju sektorach. Diagnoza została opracowana z wykorzystaniem statystyki publicznej i właściwych opracowań analitycznych. Opiera się na faktach i niezbędnych komentarzach ustrukturalizowanych w osiem zasadniczych działów: Obszar Funkcjonalny, Społeczeństwo, Szkolnictwo i wychowanie, Infrastruktura, Aktywność gospodarcza, Kultura, Wizerunek i czas wolny, Jakość życia, Finanse samorządu.

Dokument ma na celu umożliwienie odpowiedniego planowania działań rozwojowych na obszarze kilku, powiązanych ze sobą funkcjonalnie jednostek samorządu terytorialnego. Współpraca w niniejszym zakresie będzie miała kluczowe znaczenie zwłaszcza w odniesieniu do planowania inwestycji, których zasięg i oddziaływanie wykraczają poza terytorium jednej gminy. Stanowi również dobrą podstawę do podejmowania decyzji przez poszczególne gminy o sposobie i zakresie dostarczania społecznościom lokalnym wybranych usług publicznych, takich jak np. transport publiczny lub opieka przedszkolna. Strategia rozwoju ponadlokalnego przygotowywana przez kilka gmin może więc przynieść wymierne korzyści, w szczególności przez dostosowanie planów inwestycyjnych poszczególnych gmin i uwzględnienie w nich potrzeb całego obszaru objętego strategią, jak również przez realizowanie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

Wspólne planowanie działań rozwojowych wychodzi naprzeciw trendom rozwojowym, jakie obserwowane są od kilku lat w politykach i działaniach Unii Europejskiej w odniesieniu do adresowania różnego rodzaju wsparcia finansowego. Już poprzednia perspektywa UE pokazała znaczenie obszarów powiązanych ze sobą funkcjonalnie i wykraczających poza granice jednej gminy. Dotychczasowa praktyka dotycząca instrumentów terytorialnych została ona znacząco poszerzona, zwłaszcza jeśli chodzi o zakres terytorialny. Zmianie uległa również ilość i możliwe formy realizacji instrumentów dostępnych dla tworzonych oddolnie obszarów funkcjonalnych. Wraz z uwarunkowaniami na poziomie unijnym, zmieniły się również uwarunkowania na poziomie krajowym. Na gruncie polskiego prawa wzmocniono regulacje dotyczące obszarów funkcjonalnych oraz planowania strategicznego na poziomie ponadlokalnym. Zawarcie ww. porozumienia jest również wypełnieniem przez LOF niezbędnego warunku dla ubiegania się o dofinansowanie w ramach instrumentu IIT jakim jest zawiązanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa w zakresie jednej z dopuszczonych prawnie form współpracy jednostek samorządu terytorialnego.

1. Przesłanki opracowania strategii ponadlokalnej

Nowe rozwiązania zaproponowane przez UE w ramach rozporządzeń Rady UE i Parlamentu Europejskiego wzmocniły podejście do istotności terytorializacji wsparcia. W tym zakresie należy zwrócić szczególną uwagę na Cel 5 polityki spójności – „Europa bliższa obywatelom” dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich typów terytoriów. W rozporządzeniach określono również instrumenty terytorialne, za pomocą których będzie realizowane wsparcie w ramach Celu 5 (zintegrowane inwestycje terytorialne – ZIT, rozwój lokalny kierowany przez społeczność – RLKS, inne instrumenty terytorialne – IIT). Uzupełniającą będą mogły zostać wykorzystane również działania z pozostałych celów polityki spójności. Dla każdego z instrumentów zostały wskazane główne warunki. Wymogiem wspólnym dla wszystkich wskazanych w rozporządzeniach instrumentów terytorialnych jest posiadanie strategii terytorialnej.

Na gruncie polskim możliwość opracowania strategii rozwoju ponadlokalnego przez sąsiadujące, powiązane ze sobą funkcjonalnie gminy, wynika z art. 10g. ust. 1. „Ustawy o samorządzie gminnym”. Należy zaznaczyć, iż regulujące zasady dotyczące opracowania tego typu dokumentu pojawiły się w wyniku nowelizacji „Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju”. Należy również zaznaczyć, iż ustawodawca przewidział możliwość opracowywania strategii ponadlokalnych również z udziałem władz powiatowych. Taki stan rzeczy ma miejsce właśnie w przypadku Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego. Przepisy ustawy określają również minimum warunków, jakie musi spełnić strategia ponadlokalna. Jednak podmiot przygotowujący dokument może zamieścić w nim dodatkowe elementy, jeśli jest to zasadne ze względu na zakres tematyczny podejmowany w danej strategii.

Z pojęciem strategii rozwoju ponadlokalnego związane jest pojęcie obszaru funkcjonalnego, które również zostało określone w „Ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju”. Art. 5 ust. 6a wskazuje, że: „obszar funkcjonalny - obszar, na którym występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego); szczególnym typem obszaru funkcjonalnego jest miejski obszar funkcjonalny”.

Kolejnym dokumentem, który stanowi o możliwości opracowania strategii rozwoju ponadlokalnego jest Umowa Partnerstwa. Bardzo istotną funkcją strategii ponadlokalnej będzie możliwość wykorzystania jej jako podstawy do ubiegania się o środki zewnętrzne. Zgodnie z założeniami perspektywy finansowej UE 2021-2027, zarówno programy operacyjne na poziomie krajowym jak i regionalnym mogą wymagać od samorządów posiadania dokumentów wskazujących na konieczność realizacji inwestycji w poszczególnych sektorach. Wśród zapisów UP możemy odnaleźć m. in. uszczegółowienie zapisów rozporządzeń na szczeblu Unii Europejskiej dotyczących realizacji instrumentów terytorialnych w ramach CP 5. Zgodnie z niniejszym dokumentem, strategia rozwoju ponadlokalnego może również pełnić funkcję strategii niezbędnej do sięgnięcia po środki w ramach instrumentów terytorialnych IIT.

Rezultatem działań w zakresie strategii ponadlokalnych będzie m. in.: aktywizacja zasobów i potencjałów obszarów funkcjonalnych oraz zapewnienie trwałych podstaw rozwojowych w efekcie realizacji strategii. Istotne jest również, aby osiągnąć trwałe wzmocnienie potencjału instytucjonalnego w samorządach lokalnych w zakresie planowania strategicznego i realizacji działań rozwojowych obejmujących m.in. aspekty gospodarcze, społeczne, przestrzenne, środowiskowe i kulturowe oraz wzmocnienie roli lokalnych interesariuszy w planowaniu rozwoju społeczno-

gospodarczego dzięki oddolnemu kreowaniu rozwoju, animowaniu, zawiązywaniu i rozwijaniu partnerstw samorządowych.

Jak wynika z aktualnych trendów rozwojowych: rozwój zaawansowanych technologii, zmiany klimatu, globalizacja determinują kierunki rozwoju. Potrzebne procesy restrukturyzacyjne i działania antykryzysowe, w tym ostatnie – wywołane pandemią COVID, wymagają zwrócenia uwagi na obszary, które gorzej radzą sobie z sytuacjami kryzysowymi, posiadają mniejszą odporność i wolniej odbudowują swoje gospodarki. Obszary te, bardzo często opierają się również na usługach z branży turystycznej i związanych z kulturą. Bardzo ważną przesłanką opracowania strategii ponadlokalnej jest także wzrastająca świadomość samorządów lokalnych i regionalnych dotycząca znaczenia korzyści płynących ze współpracy. Budowa powiązań miejsko-wiejskich na bazie lokalnych zasobów, w oparciu o zewnętrzne środki finansowe i know-how oraz racjonalne wykorzystanie przestrzeni, będzie główną szansą dla obszarów współpracy takich jak Leżajski Obszar Funkcjonalny. Strategia ponadlokalna będzie zatem spełniać bardzo istotną funkcję kierującą rozwój całego obszaru funkcjonalnego. Nie tylko dostarczy ramy dla podejmowanych na bieżąco decyzji, ale będzie również narzędziem ich weryfikacji poprzez procesy monitoringu i ewaluacji dokumentu. Strategia jest podstawą do kreowania i ciągłego wzmacniania rozwoju społecznego, ekonomicznego i przestrzennego wspólnoty samorządowej. W tym przypadku skupionej wokół siedmiu jednostek samorządu terytorialnego.

Nie należy również zapominać o istotnej przesłance opracowania strategii ponadlokalnej jako dokumentu integrującego społeczność wokół wspólnych problemów i interesów. Zaangażowanie lokalnych interesariuszy do procesu formułowania strategii i jej realizacji pozwala na: otwarcie pola publicznej dyskusji i budowy kompromisu wśród lokalnej społeczności wokół kierunku rozwoju obszaru, utworzenie podstawy do kontroli przestrzegania wspólnych ustaleń czy wreszcie stworzenie możliwości do wspólnego poznawania i doskonalenia procesu zarządzania rozwojem danego terytorium. Partycypacyjne podejście do procesu opracowania strategii pozwala władzom samorządowym uzyskać potwierdzenie obranych kierunków rozwoju przez mieszkańców. Lokalna społeczność uzyskuje w ten sposób również współodpowiedzialność za sprawy związane z jej otoczeniem. W przypadku strategii ponadlokalnej uzyskujemy dodatkowy aspekt integracji i budowania wspólnoty pomiędzy mieszkańcami różnych gmin.

Strategia ponadlokalna Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego będzie koncentrować się na wykorzystaniu endogenicznych potencjałów obszaru w taki sposób, aby posiadane zasoby wzmocniły lokalną gospodarkę w zakresie wzrostu produktywności, skutecznej transformacji społeczno-gospodarczej realizującej cele UE, przy zaangażowaniu środowisk lokalnych: samorządów, podmiotów prywatnych, organizacji pozarządowych. Jednocześnie będzie wskazywać także potrzeby w zakresie rozwiązywania problemów charakterystycznych dla obszaru. Strategia ponadlokalna ma być odpowiedzią na potrzebę wspólnego planowania rozwoju w obrębie kilku JST powiązanych ze sobą funkcjonalnie. Wspólne programowanie strategiczne docelowo wpłynie na jakość realizowanych zadań oraz możliwości pozyskiwania funduszy unijnych przez partnerów współpracujących ze sobą w ramach obszaru funkcjonalnego.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego została opracowana z wykorzystaniem metodologii partycypacyjno-eksperckiej. W proces jego powstawania zaangażowano mieszkańców, władze i pracowników samorządowych oraz ekspertów zewnętrznych. Dokument jest odpowiedzią na zidentyfikowane potrzeby i problemy, a poprzez realizację zaplanowanych działań pozwoli na osiągnięcie wyznaczonych celów rozwojowych oraz realizację wskazanej misji i wizji obszaru funkcjonalnego. Zaplanowane działania mają służyć długotrwałej poprawie warunków społecznych, gospodarczych, środowiskowych, klimatycznych i demograficznych w całym obszarze.

2. Ewaluacja ex-post strategii rozwoju JST LOF

Ewaluacja ex-post jest społeczno-ekonomicznym badaniem oceniającym znaczenie przeprowadzonej interwencji w zakresie realizacji potrzeb, na które miała odpowiadać, jak również oceniającym jej niezamierzone efekty. W ramach tego typu badania, należy dokonać całościowej oceny interwencji, dlatego też ewaluację ex-post często określa się mianem ewaluacji podsumowującej.

Specyfika ewaluacji ex-post polega na tym, że w badaniu uwzględnione zostają realne efekty wprowadzonych interwencji. Poprzez porównanie tego, co powinno zostać osiągnięte dzięki określonym działaniom z tym, co faktycznie osiągnięto, możliwa jest odpowiedź na pytanie: czy cele interwencji zostały zrealizowane, a jeżeli tak, to w jakim stopniu. Weryfikowana jest tym samym przyjęta na etapie programowania teoria zmiany. Ocena dokonywana w ramach ewaluacji ex-post została przeprowadzona na w oparciu o cztery kryteria:

- skuteczność – w ramach tego kryterium ewaluacja ex-post odpowiada na pytanie: czy, a jeśli tak, to w jakim stopniu zostały osiągnięte cele zrealizowanej interwencji; w tym aspekcie ewaluacja ex-post podsumowuje więc sukcesy oraz niepowodzenia podjętych działań; skoncentrowano się na ocenie mierzalnych efektów, a więc odnieść uzyskiwane skutki interwencji do zakładanych jako docelowych wielkości wskaźników (produktu i rezultatu);
- efektywność – badanie pozwala odpowiedzieć na pytanie, czy obserwowane po zakończeniu interwencji efekty mogły zostać osiągnięte za pomocą mniejszych kosztów;
- użyteczność – ewaluacja pozwala ocenić, na ile osiągnięte dzięki realizacji interwencji efekty odpowiadają rzeczywistym potrzebom/wyzwaniom społeczno-gospodarczym; ewaluacja ex-post ocenia także efekty interwencji, które nie zostały przewidziane (pozytywne oraz negatywne);
- trwałość – ewaluacja ex-post pozwala ocenić, czy efekty będą utrzymywać się po zakończeniu interwencji, jak długo będą widoczne skutki interwencji, kogo będą dotyczyć i jaka będzie ich użyteczność po upływie określonego czasu.

Ewaluacja ex-post gwarantuje poprawę jakości, skuteczności i spójności pomocy funduszy europejskich, a także pomaga w zwiększeniu efektywności zarówno planowania, jak i realizowania projektów i programów operacyjnych. Korzyści, jakie instytucje mogą osiągnąć z realizacji badań ex-post, dotyczą szczególnie stałego rozwoju możliwego dzięki obiektywnej ocenie.

Tabela 1 – Ewaluacja ex-post celów rozwojowych w strategiach JST LOF

Strategia Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2015–2020	Strategia Rozwoju Gminy Miasto Leżajsk na lata 2015–2020	Strategia rozwoju Gminy Leżajsk na lata 2015-2020	Strategia Rozwoju Gminy Grodzisko Dolne na lata 2016-2020	Strategia Rozwoju Gminy Kuryłówka na lata 2015- 2022	Strategia Rozwoju Gminy Nowa Sarzyna na lata 2016–2025	Strategia Rozwoju Gminy Tryńcza na lata 2016–2020
Cel główny 1.1: Integracja społeczno-zawodowa mieszkańców powiatu Cel główny 1.2: Aktywizacja społeczna	Cel 1.1.1. Poprawa konkurencyjność i działalności gospodarczej prowadzonej na terenie miasta Cel 1.2. Promocja gospodarcza miasta	Cel 1.1 Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego Cel 1.2 Wspieranie rozwoju w obszarze	Cel główny 1.1 Wszechstronny rozwój dostępności do rynku pracy dla mieszkańców gminy Cel główny 1.2 Poprawa jakości pomocy	Cel operacyjny 1.1. Przygotowanie terenów pod potencjalne inwestycje gospodarcze i rozwój infrastruktury gminnej poprawiającą atrakcyjność inwestowania Cel operacyjny 1.2. Wspieranie rozwoju	Cel A.1. Aktywizacja gospodarcza obszarów lub osób mających potencjał do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	Cel strategiczny 1.1.: Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego Cel strategiczny 1.2.: Wspieranie

mieszkańców powiatu Cel główny 1.3: Poprawa konkurencyjności i działalności gospodarczej prowadzonej na terenie powiatu Cel główny 2.1: Rozwój infrastruktury technicznej w powiecie Cel główny 2.2: Poprawa jakości oferty edukacyjnej Cel główny 2.3: Poprawa jakości usług publicznych w zakresie wsparcia społecznego i opieki zdrowotnej Cel główny 3.1: Ochrona i promocja dóbr kultury Cel główny 3.2: Rozwój turystyki i rekreacji na terenie powiatu Cel główny 3.3: Dbłość o jakość środowiska	Cel 1.3. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Cel 2.1. Rozwijanie współpracy międzysektorowej samorządu ze środowiskiem organizacji pozarządowych Cel 2.2. Wprowadzenie metod partycypacyjnych w zarządzaniu miastem Cel 2.3. Wspieranie różnych form aktywności mieszkańców Cel 3.1. Podnoszenie jakości kształcenia w mieście Cel 3.2. Poprawa jakości usług w zakresie ochrony zdrowia i życia w mieście Leżajsk Cel 3.3. Rewitalizacja architektoniczna przestrzeni publicznej Cel 3.4. Rozwijanie infrastruktury technicznej Cel 3.5. Dbłość o jakość środowiska Cel 4.1. Upowszechnianie lokalnych tradycji kulturowych Cel 4.2. Rozwój turystyki na terenie miasta Leżajsk	rolnictwa i produkcji rolnej Cel 1.3 Promowanie obszaru gospodarczego Cel 2.1 Pomoc rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i Cel 2.2 System wsparcia na rzecz osób bezrobotnych Cel 2.3 Poprawa jakości opieki nad osobami potrzebującymi Cel 2.4 Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień Cel 3.1 Aktywizacja i integracja mieszkańców gminy Leżajsk Cel 3.2. Zwiększenie kompetencji kulturowych mieszkańców gminy Cel 3.3 Podnoszenie jakości kształcenia w gminie Cel 4.1 Poprawa infrastruktury drogowej Cel 4.2 Poprawa infrastruktury wodna - kanalizacyjnej Cel 4.3 Modernizacja infrastruktury budowlanej w gminie Cel 4.4 Poprawa jakości usług publicznych w gminie Cel 5.1. Ochrona	społecznej, rewitalizacja i integracja mieszkańców Cel główny 1.3 Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz wzmacnianie współpracy samorządu ze środowiskiem organizacji pozarządowych Cel główny 1.4 Podnoszenie jakości kształcenia w gminie Cel główny 2.1 Kompleksowa rewitalizacja miejscowości z terenu gminy Grodzisko Dolne Cel główny 2.2 Zwiększenie bezpieczeństwa w gminie poprzez poprawę infrastruktury technicznej Cel główny 2.3 Dozbrojenie gminy w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną Cel główny 2.4 Rozwój gospodarki niskoemisyjnej i poprawa efektywności energetycznej w gminie Cel główny 2.5 Rozwój e-usługi infrastruktury teleinformatycznej w gminie Cel główny 3.1 Rozwój turystyki i rekreacji na terenie gminy Grodzisko Dolne Cel główny 3.2 Ochrona środowiska naturalnego gminy	sektora usług turystycznych na terenie Gminy, w szczególności terenu związanego z zalewem w Ożannie Cel operacyjny 1.3. Modernizacja gospodarstw rolnych oraz różnicowanie działalności gospodarczej na wsi Cel operacyjny 2.1. Podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców oraz ich aktywności społeczno-kulturowej; Cel operacyjny 2.2. Wprowadzenie kompleksowych programów dedykowanych wyrównywaniu różnic w poziomie życia mieszkańców Cel operacyjny 2.3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób znajdujących się w trudnej sytuacji Cel operacyjny 3.1. Rozwój i poprawa infrastruktury drogowej na terenie Gminy z wykorzystaniem zewnętrznych funduszy pomocowych Cel operacyjny 3.2. Informatyzacja Gminy - w tym informatyzacja Urzędu i zapewnienie mieszkańcom dostępu do szerokopasmowego Internetu Cel operacyjny 3.3. Podniesienie standardów obsługi interesantów w UG oraz podległych mu jednostkach organizacyjnych Cel operacyjny 3.4. Inwestycje infrastrukturalne ograniczające zużycie energii oraz wykorzystujące OZE. Cel operacyjny 3.5. Rozbudowa infrastruktury gminnej w zakresie kanalizacji z	Cel A.2. Stworzenie warunków do poprawy konkurencyjności prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Gminy. Cel A.3. Promocja potencjału gospodarczego Gminy Cel B.1. Rozwój i modernizacja sieci drogowej Cel B.2. Budowa nowych chodników oraz wytyczenie dróg rowerowych Cel B.3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kluczowej dla ochrony środowiska gminnego Cel B.4. Budowa nowych miejsc parkingowych Cel B.5. Rozwój gminnej sieci oświetleniowej Cel B.6. Rozbudowa zaplecza sportowego przy szkołach Cel B.7. Wdrożenie rozwiązań energooszczędnych oraz poprawa efektywności energetycznej Cel C.1. Poprawa oferty edukacyjnej w tym artystycznej Cel C.2. Wzbogacenie	rozwoju w obszarze rolnictwa i produkcji rolnej Cel strategiczny 2.1.: Pomoc rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi Cel strategiczny 2.2.: Wspieranie osób bezrobotnych Cel strategiczny 2.3: Zapewnienie pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym Cel strategiczny 2.4: Utworzenie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami Cel strategiczny 3.1: Aktywizacja społeczna mieszkańców Gminy Tryńcza Cel strategiczny 3.2: Zwiększenie kompetencji kulturowych mieszkańców gminny Cel strategiczny 3.3: Podnoszenie jakości kształcenia w Gminie Cel strategiczny 4.1: Poprawa infrastruktury technicznej
---	---	---	--	---	---	---

		zasobów naturalnych gminy Cel 5.2 Poprawa efektywności energetycznej gminy	Cel główny 3.3 Rozwijanie oraz wspieranie działalności kulturalnej i artystycznej	wykorzystaniem zewnętrznych funduszy pomocowych. Cel operacyjny 4.1. Wykorzystanie i utrzymanie lokalnej różnorodności przyrodniczej Cel operacyjny 4.2. Rewitalizacja i ochrona obiektów zabytkowych oraz ich wykorzystanie do działań na rzecz rozwoju funkcji turystycznych Gminy Kuryłówka Cel operacyjny 4.3. Integracja lokalnej społeczności, zachowanie lokalnych tradycji i budowa więzi obywatelskich poprzez działania ze sfery kultury; dbałość o zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, kultywowanie tradycji	oferty kulturalnej Cel C.3. Wzbogacenie oferty w zakresie rekreacji Cel C.4. Promocja turystyczna rezerwatu azalii pontyjskiej	Cel strategiczny 4.2: Poprawa jakości usług publicznych w Gminie Cel strategiczny 5.1: Ochrona środowiska w Gminie Cel strategiczny 5.2: Poprawa efektywności energetycznej Gminy Cel strategiczny 5.3: Wsparcie rozwoju turystyki i rekreacji w Gminie
--	--	--	--	---	--	--

Źródło: opracowanie własne

Analizując poszczególne cele rozwojowe JST wchodzących w skład Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego należy zauważyć, że w wielu przypadkach skupiają się one na podobnej tematyce. Oznacza to, że mają odpowiadać na podobne problemy zidentyfikowane w różnych JST. Przygotowanie strategii ponadlokalnej to proces, w którym należy zebrać oczekiwania mieszkańców dokonać ich agregacji i systematyzacji, aby przygotować dokument pozwalający prowadzić władze samorządowe w drodze do zaspokojenia potrzeb występujących na obszarze funkcjonalnym. Dokonanie analizy ex-post obowiązujących dokumentów lokalnych pomaga opracować odpowiednie cele strategiczne i operacyjne na poziomie ponadlokalnym. Dlatego też, proces ten jest niezmiernie istotny. Jeżeli chodzi o strategię rozwoju JST Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego najistotniejszy wydaje się wniosek, iż wskazane powyżej dokumenty strategiczne zazwyczaj skupiają się na 3-5 obszarach tematycznych: potrzeby mieszkańców, infrastruktura, przestrzeń, środowisko oraz szeroko pojęte zadania samorządów. Widać więc, że współdziałanie gmin i powiatu na poziomie ponadlokalnym jest w tym przypadku niezwykle ważne i zasadne. Jednocześnie może przyczynić się do trwałej poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej w całym regionie.

Należy również zaznaczyć, że w większości przypadków, okres obowiązywania strategii teoretycznie zakończył się w 2020 roku (zdarza się jednak, że zaplanowane działania trwają nadal). Taki stan rzeczy możemy odnotować w: Gminie Leżajsk, Mieście Leżajsk, Powiecie Leżajskim, Gminie Grodzisko Dolne oraz Gminie Trynca. Natomiast w przypadku gmin Kuryłówka i Nowa Sarzyna, strategię są jeszcze w trakcie realizacji (co nie stoi na przeszkodzie opracowania strategii ponadlokalnej). Okres ich obowiązywania to koniec roku 2022 (Kuryłówka) i 2025 (Nowa Sarzyna).

Podejmowane w ramach powyższych strategii działania były zazwyczaj skuteczne, efektywne, użyteczne i trwałe. Należy jednak zaznaczyć, iż głównie z uwagi na ograniczenia finansowe, nie wszystkie cele zostały zrealizowane. Część z nich osiągnięto tylko częściowo, a część pozostaje w trakcie realizacji poprzez realizowane właśnie działania inwestycyjne. Taki stan rzeczy

proceedzi do wniosku, iż znaczna większość celów założonych na poziomie lokalnym powinna zostać utrzymana i przeniesiona na poziom ponadlokalny. Oddolna wola współdziałania samorządów ma pozwolić na jeszcze skuteczniejsze i efektywniejsze działania, które swoim zasięgiem obejmować będą większą liczbę mieszkańców Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego. Wykorzystanie szans rozwojowych płynących ze współpracy i odpowiednie zagospodarowanie środków zewnętrznych przeznaczonych dla ponadlokalnych inicjatyw z pewnością doprowadzą do realizacji celów wyznaczonych w niniejszej strategii.

3. Zakres i metodyka opracowania strategii

Zakres strategii rozwoju gminy oraz strategii rozwoju ponadlokalnego określa art. 10e „Ustawy o samorządzie gminnym”. Jest to minimum warunków, jakie musi spełnić strategia ponadlokalna. Podmiot przygotowujący dokument może zamieścić w nim dodatkowe elementy, jeśli jest to zasadne ze względu na zakres tematyczny podejmowany w danej strategii. Strategia rozwoju ponadlokalnego powinna zawierać elementy wskazane na poniższym rysunku.

Rysunek 1 – Zakres Strategii Rozwoju Ponadlokalnego

Wnioski z diagnozy	W strategii wskazujemy najważniejsze wnioski wynikające z diagnozy sporządzonej zgodnie z art. 10a ust 1 znowelizowanej ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (uzppr).
Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	Cel to odpowiedź na problem/potencjał, który chcemy przy pomocy zaplanowanej interwencji rozwiązać/wzmocnić.
Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	Identyfikacja kluczowych zmian niezbędnych do realizacji założonych celów pozwoli na określenie najważniejszych kierunków interwencji, a następnie instrumentów realizacyjnych.
Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	Rezultaty wskazują jaki efekt planowanych działań należy osiągnąć. Jakie zmiany są potrzebne na danym terytorium, aby osiągnięcie założonych celów było możliwe.
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	Model przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju wynikającą z uwarunkowań związanych z położeniem przestrzennym gmin, trendami rozwojowymi oraz kierunki zmian.
Obszary strategicznej interwencji (OSI) wraz z zakresem planowanych działań	Należy wskazać OSI określone w strategii rozwoju województwa oraz dodatkowe OSI kluczowe dla gmin, jeżeli takie zidentyfikowano.
System realizacji strategii i wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	Główne zadania poszczególnych podmiotów zaangażowanych w realizację zaplanowanej interwencji oraz mechanizmy i najważniejsze instrumenty służące realizacji celów strategicznych.
Ramy finansowe i źródła finansowania	Należy wskazać wielkości i źródła środków finansowych zaplanowanych na realizację strategii wraz z potencjalnymi źródłami finansowymi.

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z wymogami ustawy o samorządzie gminnym, strategia rozwoju ponadlokalnego sporządzona zostanie w formie tekstowej oraz graficznej. Forma graficzna obrazuje przede wszystkim model struktury funkcjonalno-przestrzennej gmin oraz obszary strategicznej interwencji.

W ramach prac nad dokumentem posłużono się również zobrazowaniem poszczególnych elementów diagnozy i innych elementów części strategicznej.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego zostanie poddana wszelkim procesom konsultacyjno-uzgodnieniowym przewidzianym w ustawach tj. uprzedniej ewaluacji trafności (art. 10a ust 2 uzppr), konsultacjom społecznym (art. 6 ust 3 uzppr), strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (art. 46 ust 1 pkt 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku (...), opiniowaniu przez Zarząd Województwa (art. 10g ust 5 i 6 usg) oraz opiniowaniu Instytucji Zarządzającej programem Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021 – 2027 w zakresie możliwości finansowania strategii ponadlokalnej w ramach tego programu (instrument IIT).

Metodyka zastosowana w procesie opracowania Strategii Ponadlokalnej zakłada podział prac na cztery zasadnicze etapy, które prowadzą do stworzenia dokumentu o wysokiej wartości merytorycznej i wdrożeniowej. W każdym z etapów wykorzystano zasady dotyczące sposobu przygotowania poszczególnych elementów z dbałością o najwyższą jakość.

Rysunek 2 – Etapy prac nad Strategią Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Etap I – Diagnoza

W niniejszym etapie dokonano analizy danych w obszarach społecznych, gospodarczych i środowiskowych pod kątem problemów i potencjałów rozwojowych Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego, w tym jako obszaru wdrażania IIT. Zidentyfikowano kluczowe zjawiska i trendy wpływające na rozwój obszaru. Niniejszy etap składa się m.in. z następujących działań:

- warsztat diagnostyczny z przedstawicielami JST wchodzących w skład LOF,
- analiza dokumentów strategicznych poszczególnych JST,
- przeprowadzenie ankiety partycypacyjnej wśród mieszkańców,
- opracowanie diagnozy obszaru wsparcia.

Etap II – Planowanie

Etap ten polegał przede wszystkim na zdefiniowaniu misji, głównych obszarów działania oraz pożądanych zmian, do których powinny one doprowadzić. Na tym etapie zakreślone więc zostały najważniejsze cele wynikające z diagnozy. Zidentyfikowano główne cele strategiczne i operacyjne, w tym również odnoszące się do IIT. Planowanie składało się m. in. z następujących działań:

- opracowanie przesłanek tworzenia, metodyki i zakresu strategii,
- określenie wymiaru terytorialnego wsparcia,

- analiza SWOT i określenie celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań,
- warsztat strategiczny dla przedstawicieli JST i lokalnych interesariuszy,

Etap III - Operacjonalizacja

Operacjonalizacja strategii to etap polegający na konkretyzacji wcześniejszych ustaleń poprzez nakreślenie konkretnych wyzwań, które należy podjąć, w tym również odnoszące się do instrumentu IIT. W jego ramach określono również realizatorów oraz ramy finansowe umożliwiające wykonanie zaplanowanych zadań. Działania zrealizowane w ramach niniejszego etapu to m. in.:

- opracowanie planu operacyjnego i finansowego wdrażania strategii,
- zaplanowanie systemu realizacji i monitoringu strategii oraz sposobu włączenia lokalnych interesariuszy w proces jej wdrażania,
- identyfikacja projektów partnerskich, wiązek projektów oraz projektów indywidualnych poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego,

Etap IV - Konsultacje

Jest to ostatni etap przygotowania dokumentu strategicznego. Ma na celu weryfikację zasadności opracowanego zakresu dokumentu strategicznego oraz zgodności z dokumentami i przepisami prawa powszechnie obowiązującego. Etap składa się m. in. z następujących działań:

- przeprowadzenie ewaluacji ex-ante,
- przeprowadzenie konsultacji społecznych dokumentu – w tym warsztatów konsultacyjnych,
- opiniowanie przez ZWP w zakresie sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji dot. kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie,
- opiniowanie przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w zakresie zasadności przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

W procesie opracowania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego zastosowano model partycypacyjno-ekspercki. Zakłada on wiodącą rolę ekspertów zewnętrznych oraz udział przedstawicieli różnych grup interesariuszy w procesie opracowania i konsultowania dokumentu strategii. Wszelkie działania były realizowane zgodnie z dobrymi praktykami partycypacji społecznej i partnerstwa. Położono nacisk na uspołecznienie kolejnych etapów prac nad strategią, przy wykorzystaniu doświadczeń lokalnej społeczności, podmiotów publicznych i prywatnych. Zasadę partnerstwa i współpracy z interesariuszami zastosowano również w proponowanym systemie wdrażania Strategii.

Należy również zaznaczyć, że w procesie opracowania strategii zachowano spójność z dokumentami nadrzędnymi na poziomie krajowym i regionalnym. Zwrócono szczególną uwagę na zgodność z założeniami polityki regionalnej Państwa i regionu. Dlatego też strategia jest spójna z kierunkami i obszarami interwencji oraz celami określonymi w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030. Dodatkowo, dostosowano rodzaj i zakres interwencji oraz system wdrażania strategii do wyzwań i uwarunkowań perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2021 – 2027 opierając się na zasadach obowiązujących w unijnych, krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych i operacyjnych. Szczególnie jest to widoczne w zakresie wymiaru terytorialnego i zintegrowanego podejścia, które będą realizowane w ramach strategii ponadlokalnej, w tym również jako realizacja instrumentu IIT. Zintegrowane podejście znajdzie wyraz zarówno na poziomie strategii IIT jak i w procesie opracowania jak i realizacji projektów, które będą miały formułę zintegrowaną, opartą o wiązki projektów, projekty partnerskie lub zintegrowane projekty indywidualne.

4. Synteza diagnozy obszaru funkcjonalnego

Diagnoza stanu wyjściowego obszaru współpracy ponadlokalnej – Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego prezentuje dane dotyczące obszaru poddanego analizie w ujęciu obiektywnym w kluczowych dla jego rozwoju sektorach. Diagnoza została opracowana z wykorzystaniem statystyki publicznej i właściwych opracowań analitycznych. Analiza została podzielona na sześć głównych rozdziałów. Zakres czasowy analizy w przypadku większości zagadnień obejmuje lata 2015–2019. Jeżeli możliwe było zaprezentowanie nowszych informacji i danych, które wnoszą wartość dodaną do części analitycznej, to również je przedstawiono. Niekiedy dane statystyczne obejmowały starsze lata, co wynika z określonej cykliczności przeprowadzania przez Główny Urząd Statystyczny w Warszawie badań tematycznych, np. Powszechnego Spisu Rolnego.

Diagnoza przedstawia LOF zarówno pod względem opisowym jak i przestrzennym z wykorzystaniem licznych tabel, wykresów i map. W procesie analitycznym wykorzystano szereg wskaźników statystycznych, uwzględniających różnorodne aspekty szeroko rozumianego potencjału społeczno-gospodarczego i przestrzennego. Źródłem informacji były przede wszystkim bazy danych Głównego Urzędu Statystycznego wraz z danymi pochodzącymi od instytucji zewnętrznych. Całość diagnozy została podsumowana w niniejszym rozdziale jako syntetyczne wskazanie najważniejszych wniosków wynikających z części diagnostycznej. Zebrane zestawienie pozwoliło w dalszej części prac na przygotowanie analizy SWOT oraz określenie celów i kluczowych kierunków rozwoju dla Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego, w tym również jako obszaru realizacji IIT.

Obszar I: Społeczeństwo

- Na koniec 2020 r. liczba ludności Obszaru Funkcjonalnego wyniosła 77 494 i była o -0,77 % niższa niż w 2016 r. Największy wzrost liczby mieszkańców na przestrzeni ostatnich pięciu lat miał miejsce w Gminie Trynca oraz Gminie Leżajsk (wzrost odpowiednio o 0,73 % oraz 0,23 % w porównaniu do roku 2016), natomiast największy spadek miał miejsce w Mieście Leżajsk (-1,35 % w porównaniu do 2016 r.).
- W roku 2020 OF zamieszkiwało 39 160 kobiet (50,53% populacji ogółem). W każdej z gmin wchodzących do OF liczba kobiet przewyższa liczbę mężczyzn w ogólnej populacji, co jest charakterystyczne dla struktury ludności całego województwa podkarpackiego i kraju.
- Średnia gęstość zaludnienia na terenie OF w latach 2016-2020 zmniejszyła się o -2,5 % i wynosiła w 2020 roku 195 osób na 1 km². Gęstość zaludnienia w Powiecie Leżajskim w roku 2020 wynosiła 118 osób na 1 km² i była niższa od poziomu wartości dla województwa podkarpackiego i dla kraju.
- Zarówno wartość wskaźnika urodzeń żywych, jak i zgonów na 1 000 ludności z obszaru OF w latach 2015–2019 podlegały wahaniom, jednak corocznie przyrost naturalny na 1 000 ludności w analizowanym okresie był dodatni. Przyrost naturalny na terenie Powiatu Leżajskiego w 2019 r. wyniósł 0,45 i jest wyższy od średniej wojewódzkiej i krajowej.
- Struktura ludności OF w ostatnich pięciu latach wskazuje, iż nastąpił dynamiczny wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do pozostałych grup wiekowych. Mieszkańcy OF w wieku produkcyjnym stanowią 62% ogólnej liczby mieszkańców, ale ich liczba na przestrzeni lat 2015 – 2019 spadła o -2,09%. W odniesieniu do struktury ludności wg ekonomicznych grup wieku, najkorzystniejszą sytuację mają Gmina Leżajsk i Gmina Kuryłówka, gdzie występuje najwyższy udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym ze wszystkich gmin należących do OF i jednocześnie udział ten jest wyższy niż liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

- W analizowanym okresie dynamicznie rośnie ogólny udział osób wieku poprodukcyjnym, od 13 680 osób w roku 2015 do 15 266 osób w roku 2019. W zakresie funkcjonalnych grup wieku na obszarze OF najwięcej mieszkańców w wieku 65 + zamieszkuje kolejno Gminę Nowa Sarzyna, Gminę Leżajsk oraz Miasto Leżajsk.
- Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w 2020 r. wynosił na OF 24,5 %, wartość ta wzrosła w stosunku do wartości z roku 2016, która wynosiła 21,6 % (na przestrzeni ostatnich pięciu lat o 13,88 % wartości wyjściowej).
- Na terenie OF nie odnotowano wystarczającej oferty skierowanej do seniorów. Zarówno pod względem opiekuńczym, jak i spędzania wolnego czasu.
- W całym analizowanym okresie na obszarze OF saldo migracji miało wartości ujemne, kolejno w -1,5 w 2016 r., - 2,4 w 2017 r., - 2,1 w 2018 r., -2,9 w 2019 r.
- W analizowanym okresie liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych na obszarze OF zmniejszyła się w 2020 r. wyniosła 4 429 osób, co w porównaniu z 2015 r., kiedy zarejestrowane jako bezrobotne było 4 923 osoby, daje spadek o -10,03%. Pod względem płci w każdym z analizowanych lat wśród zarejestrowanych osób bezrobotnych dominowały kobiety (w 2020 r. stanowiły 52,87% zarejestrowanych bezrobotnych ogółem).
- W latach 2015–2019 liczba pracujących ogółem na obszarze OF sukcesywnie rosła i w 2019 r. wyniosła ponad 22 tys. osób – o 1,7 tys. więcej niż w 2015 r. Analiza struktury pracujących według płci jednoznacznie wskazuje na przewagę kobiet wśród osób zatrudnionych.
- W analizowanym okresie w kraju liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych spadła o ponad 21%. Spadek odnotowano również na terenie województwa podkarpackiego (o 18,82%). Sytuacja Powiatu Leżajskiego również wpisuje się w ten trend, jednak wartość jest niższa od wojewódzkiej i wynosi - 8,42%, jest również niższa od danych dla sąsiadującego Powiatu Przeworskiego (dla którego liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła o 22,27%).
- Na terenie OF działa wiele aktywnych organizacji, w tym 3 LGD, które podejmują inicjatywy w zakresie integracji społecznej oraz świadczą usługi społeczne dla mieszkańców w obszarze edukacji, wsparcia osób niepełnosprawnych, rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.
- Należy zwrócić większą uwagę na rozwój sektora ekonomii społecznej i solidarnej jako element polityki społecznej OF oraz występujące lokalnie problemy społeczne.

Obszar II: Szkolnictwo i wychowanie

- Na terenie OF działalność prowadzą placówki oświatowe zapewniające edukację na poziomie przedszkolnym, podstawowym i średnim.
- Na przestrzeni lat 2015-2019 łączna liczba uczniów w przedszkolach i szkołach na obszarze OF systematycznie wzrosła (poza rokiem 2016, w którym nastąpił nieznaczny spadek liczby uczniów ośmioletnich szkół podstawowych).
- Największy wzrost ilości dzieci objętych różnymi formami wychowania przedszkolnego ze wszystkich gmin należących do OF występował w Gminie Kuryłówka (o 57,58%). Wysoki wzrost odnotowano również w Gminie Leżajsk (o 30,33%), Gminie Tryńcza (o 28,99%).
- Pomimo wzrostu liczby dzieci objętych opieką w żłobkach oraz różnymi formami wychowania przedszkolnego nadal występują potrzeby w niniejszym zakresie na terenie OF.

- W zakresie szkolnictwa średniego, liczba uczniów uczęszczających do szkół ponadpodstawowych, ponadgimnazjalnych i policealnych w Powiecie Leżajskim wzrosła. W roku 2015 do ww. szkół uczęszczało 3 119 uczniów, w roku 2019 już 3 665, co oznacza wzrost o 17,51%.
- Placówki edukacyjne na terenie OF posiadają bogatą ofertę edukacyjną.
- Poziom zdawalności matur w liceach ogólnokształcących i szkołach ponadpodstawowych na terenie Powiatu Leżajskiego jest zadawalający, zbliżony do wyników dla całego województwa Podkarpackiego. Świadczy to o odpowiednim poziomie kształcenia.
- W zakresie placówek edukacyjnych na poziomie podstawowym odnotowano zły stan bazy oświatowej oraz dość przeciętne wyniki egzaminów, świadczące o niskim poziomie edukacji w ośmioletnich szkołach podstawowych.
- Niezbędne jest zastosowanie nowego podejścia do systemu edukacji zawodowej, upracticznienie kształcenia (edukacja dualna) oraz dowartościowanie segmentu edukacji przez całe życie. Należy zwrócić uwagę na stworzenie oferty edukacyjnej dostosowanej do potrzeb zmieniającego się rynku pracy i pozwalającej osobom dorosłym na wszystkich etapach życia na podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

Obszar III: Infrastruktura

- Podstawowy układ komunikacji OF tworzą: droga krajowa nr 77 Lipnik- Przemyśl, drogi wojewódzkie: 875, 877, 835 oraz drogi powiatowe i gminne. Przez teren OF przebiega również pasażersko-towarowa linia kolejowa.
- Infrastruktura w zakresie dostępności komunikacyjnej nie jest rozłożona równomiernie wśród JST tworzących OF. Natomiast stan istniejącej infrastruktury drogowej wymaga nakładów finansowych.
- Dostępność komunikacyjna i braki w jej infrastrukturze są jedną z podstawowych barier przestrzennych osób o specjalnych potrzebach zamieszkujących obszary wiejskie.
- Głównym węzłem komunikacyjnych OF jest miasto Leżajsk – stanowiące centrum społeczno – gospodarcze i siedzibę powiatu leżajskiego. Drugie miasto - Nowa Sarzyna to kolejne centrum przesiadkowe OF.
- Przez teren OF przebiega jedna linia normalnotorowa: linia kolejowa nr 68 Lublin Leżajsk–Przeworsk. Jest to linia znaczenia pierwszorzędowego, częściowo dwutorowa, częściowo zelektryfikowana. Na obszarze powiatu leżajskiego dwutorowa od stacji Grodzisko Dolne w stronę Lublina, całkowicie zelektryfikowana. Na linii 68 prowadzony jest zarówno ruch pasażerski regionalny jak i pasażerski. Linie obsługują: 4 stacje kolejowe, 3 przystanki kolejowe, oraz 1 mijanka i przystanek osobowy: Łętownia, Nowa Sarzyna, Leżajsk, Grodzisko Dolne – stacja, Nowa Sarzyna Kolonia, Jelna, Wierzawice – przystanek kolejowy, oraz Tryńcza – mijanka i przystanek osobowy.
- Od 2015 r. liczba mieszkań na terenie OF systematycznie wzrastała. W 2019 r. na obszarze znajdowało się 22 514 mieszkań (o 2,68% więcej niż w 2015 r.).
- W obszarze funkcjonalnym odnotowano niewystarczającą liczbę mieszkań komunalnych w stosunku do istniejącego zapotrzebowania.
- Na terenie OF wszystkie jednostki samorządu terytorialnego mają dostęp do wodociągów i kanalizacji. Jednak nie w każdym przypadku spełnione są potrzeby mieszkańców w tym zakresie.
- Od 2015 r. średnia długość sieci rozdzielczej w przeliczeniu na 100 km² na terenie OF wzrastała. W 2019 r. sieć wodociągowa miała 855,6 km, sieć kanalizacyjna: 954,0 km, a sieć gazowa 856,7 km.

– Porównując liczbę użytkowników sieci kanalizacyjnej i wodociągowej należy zaznaczyć, że dużo słabiej rozwinięta jest sieć kanalizacyjna, która wymaga też większych nakładów finansowych.

Obszar IV: Aktywność gospodarcza

– Z PSR przeprowadzonego w 2010 r. wynika, że na terenie OF istniało 11 259 gospodarstw domowych, z czego 9 016, czyli ponad 80% utrzymywało się z działalności rolniczej.

– Uprawą roślin zajmowało się 4 662 gospodarstw rolnych. W każdej z gmin wchodzących w skład OF wśród upraw dominowały zboża (67,92% powierzchni gospodarstw).

– W ogólnej liczbie gospodarstw rolnych, te o powierzchni powyżej 15 ha stanowiły 18% gospodarstw, na OF dominują małe gospodarstwa rolne o powierzchni 1-5 ha - 49 % wszystkich.

– Szansą na rozwój rolnictwa w OF jest jego modernizacja i specjalizacja, szczególnie pod kątem nowoczesnego rolnictwa ekologicznego i poprawy opłacalności produkcji.

– W latach 2016-2020 liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na terenie OF wzrosła z poziomu 4 752 do 5 415, wykazując tym samym tempo wzrostu na poziomie 13,9%. Biorąc pod uwagę strukturę własności zdecydowanie dominowały przedsiębiorstwa z sektora prywatnego – w 2020 r. stanowiły ponad 95% ogółu przedsiębiorstw.

– Analiza struktury sektora przedsiębiorstw pod względem klas wielkości pokazuje, że dominującą grupą przedsiębiorstw w latach 2016-2020 były mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników, które w 2020 r. stanowiły 96,62% wszystkich przedsiębiorstw.

– Niekorzystne warunki na rynku pracy w OF są przyczyną względnie wysokiego poziomu bezrobocia na terenie poszczególnych gmin.

– Spośród 5 415 przedsiębiorstw zarejestrowanych w rejestrze REGON na terenie OF w 2020 r. tylko 70 firm zajmowało się rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem bądź rybactwem, a ich liczba w porównaniu z 2016 r. zmniejszyła się o 13 podmiotów. Najliczniej reprezentowaną branżą wśród wszystkich podmiotów gospodarczych była „pozostała działalność”, stanowiąca w 2020 r. ponad 64 % łącznej liczby przedsiębiorstw. 35% wszystkich podmiotów działających na obszarze OF to podmioty działające w przemyśle oraz budownictwie.

– Wskaźnik podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. ludności na terenie OF w latach 2016-2020 systematycznie wzrastał i w 2020 r. wyniósł 419. O 17,7 % (do poziomu 682,7) wzrosła również wartość wskaźnika podmiotów na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, a o 17 % (do poziomu 334) wzrosła wartość wskaźnika osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 ludności.

– Na terenie LOF odnotowano występowanie wolnych terenów możliwych do przekształcenia w tereny inwestycyjne.

Obszar V: Kultura, wizerunek i czas wolny

– Omawiany Obszar Funkcjonalny charakteryzuje się bogatym dziedzictwem historycznym i ofertą turystyczną o dużym potencjale rozwojowym.

– Ważnym elementem krajobrazu są obiekty zabytkowe. Pełne wykorzystanie zasobów kulturowych danego obszaru stanowi podstawową przesłankę rozwoju lokalnego OF.

– Życie kulturalne na terenie OF tworzą następujące domy i ośrodki kultury: Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa w Gminie Tryńcza, Miejskie Centrum Kultury w Leżajsku (w którego skład

wchodzą: Biblioteka Publiczna w Leżajsku, Dom Kultury w Leżajsku, Pracownia Dokumentacji Dziejów Miasta, Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej, kino), Gminny Ośrodek Kultury w Gminie Leżajsk, Ośrodek Kultury w Nowej Sarzynie, Ośrodek Kultury w Grodzisku Dolnym, Gminny Ośrodek Kultury w Kuryłowce.

– Na terenie OF działa również Muzeum Ziemi Leżańskiej, którego organizatorem jest Powiat Leżański oraz biblioteki publiczne.

– Infrastruktura czasu wolnego w zakresie obiektów sportowych na terenie obszaru funkcjonalnego jest dość rozbudowana.

– Największą liczbą czytelników cechowały się biblioteki w Mieście Leżajsk oraz Gminie Nowa Sarzyna – w 2020 r. stanowiły ponad 76 % ogólnej liczby czytelników na terenie Obszaru Funkcjonalnego. Istotną rolę pełni również Biblioteka Publiczna w Kuryłowce oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Grodzisku Dolnym.

– W analizowanym okresie wzrosła liczba dostępnych dla mieszkańców OF kół, klubów i sekcji oraz ich uczestników. Liczba kół, klubów i sekcji wynosiła w 2020 roku 84 i wzrosła w stosunku do 2016 roku o 19 dostępnych form. W zakresie zaangażowania mieszkańców i członkostwa w takich formach aktywności ogólna liczba członków kół, klubów i sekcji wzrosła w ostatnich pięciu latach o 45,16 %, łącznie o 439 osób.

– Mieszkańcy OF zwracają uwagę na brak wystarczającej liczby miejsc do spotkań oraz infrastruktury spędzania czasu wolnego.

– Istniejące tereny zielone (w tym doliny rzeczne) po odpowiednim zagospodarowaniu mogą stanowić bazę do rozwoju turystyki w OF oraz infrastruktury rekreacyjnej.

Obszar VI: Jakość życia

– Na terenie obszaru funkcjonalnego zlokalizowane są liczne obiekty rekreacyjne, tj. kryte baseny w Leżajsku i Nowej Sarzynie, otwarty basen w kompleksie sportowym UNIA w Nowej Sarzynie, stadiony sportowe, hale sportowe, kompleksy Orlik 2012, korty tenisowe, lodowisko w Grodzisku Górnym, place zabaw, które służą mieszkańcom w czasie wolnym oraz podnoszą atrakcyjność turystyczną OF.

– Obszar funkcjonalny posiada zasoby surowcowe: gazu ziemnego i kruszyw naturalnych.

– Głównymi rzekami i potokami OF są: San, Wisłok, Złota 1, Złota 2, Malinianka, Jagódka, Trzebośnica, Mlecza, Leszczynka. Meliorację wód wspomagają zbiorniki retencyjne.

– OF zalicza się do dzielnicy klimatycznej sandomiersko - rzeszowskiej. Rejon należy do najcieplejszych obszarów w kraju. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 7,5°C.

– Na terenie obszaru funkcjonalnego występują różne formy ochrony przyrody: rezerваты przyrody, Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000, użytki ekologiczne, ochrona gatunkowa i obszary chronionego krajobrazu.

– W zakresie jakości powietrza OF wykazuje się zróżnicowaniem. Najczęściej występującymi charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza są: pyły, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla.

– Największym antropogenicznym źródłem emisji jest proces spalania paliw, w tym emisja ze środków transportu. Wpływ na zanieczyszczenie powietrza mają również lokalne przestarzałe

kotłownie pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania, ogrzewania lokali mieszkalnych oraz małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych i technologicznych.

- Głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel, a stare urządzenia grzewcze posiadają niską sprawność.

- OF charakteryzuje się dobrymi warunkami naturalnymi w zakresie możliwości wykorzystania ich do produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

- Na całym OF ilość odpadów komunalnych w analizowanym okresie wzrosła. Wyjątek w tym zakresie stanowi Gmina Tryńcza.

- Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich w Powiecie Leżajskim również utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Wzrost wskaźnika w okresie 2015 – 2019 odnotowały Gminy Tryńcza (7 920 os w 2015 r. 8 136) oraz Gmina Leżajsk (w 2015 r. – 10 438 os. a w roku 2019 – 11 570). W pozostałych Gminach OF wskaźnik ten jest niższy w roku 2019 niż w roku 2015. Taki stan rzeczy ma jednak głównie związek ze zmniejszającą się liczbą ludności. Liczba samych przyłączy w gminach OF stale się zwiększa.

- Na terenie obszaru funkcjonalnego w 2019 roku samorządy udostępniały mieszkańcom 2 parki spacerowo – wypoczynkowe w Gminach Nowa Sarzyna, Grodzisko Dolne oraz Mieście Leżajsk. W Gminach tych funkcjonowały również zieleńce publiczne. Zdecydowanym liderem w tej materii jest Gmina Nowa Sarzyna, na terenie której działało 14 zieleńców w 2019 roku.

- Zadania z zakresu opieki zdrowotnej na terenie Obszaru Funkcjonalnego wykonywane są za pośrednictwem ośrodków: Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Leżajsku oraz działających na terenie poszczególnych gmin niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej.

- Liczba porad lekarskich udzielanych w ramach podstawowej i ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na terenie OF wzrosła od 63 803 w 2015 r. do 73 198 w 2019 r.

- Na OF dostęp do aptek i punktów aptecznych nie jest równomierny. Wysokie nasycenie aptekami na tle innych gmin OF odnotowało Miasto Leżajsk.

- W zakresie instytucjonalnym w gminach należących do obszaru funkcjonalnego działają instytucje pomocy społecznej i pokrewne: ośrodki pomocy społecznej i jedno centrum usług społecznych. Na terenie Powiatu Leżajskiego funkcjonują następujące instytucje społeczne: PCPR w Leżajsku, PUP w Leżajsku, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Leżajsku, Dom Dziecka w Nowej Sarzynie, Dom Pomocy Społecznej w Piskorowicach – Mołyniach, Dom Pomocy Społecznej w Brzozie Królewskiej, Środowiskowy Dom Samopomocy w Jelnej, Dzienny Dom Pomocy w Grodzisku Dolnym, Środowiskowy Dom Samopomocy w Laszczynach i Filia w Zmysłówce, Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy w Laszczynach, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Nowej Sarzynie, Środowiskowy Dom Samopomocy w Sarzynie.

- W każdej z gmin należących do obszaru funkcjonalnego w latach 2015 – 2019 nastąpił wzrost dochodów budżetu. W przeliczeniu na 1 mieszkańca najwyższy dochód ogółem w 2019 miały Gmina Grodzisko Dolne - 5 705,78 zł oraz Gmina Tryńcza – 5 189,24 zł.

Wnioski z ankiety mieszkańców i lokalnych interesariuszy

- Zdecydowanie największa ilość uczestników ankiety jako najważniejszą silną stronę obszaru funkcjonalnego wskazała walory przyrodnicze obszaru. Kolejne atuty wskazane w ramach odpowiedzi w ankiecie, wskazywały na dziedzictwo kulturowe i zabytki, i obiekty sportowo rekreacyjne oraz wolne tereny inwestycyjne.

- Wśród słabych stron, największa ilość respondentów wskazywała na niewykorzystany potencjał turystyczny oraz złą dostępność komunikacyjną. Kolejny wskazywany przez mieszkańców problem dotyczył wysokiego poziomu bezrobocia. Należy również zaznaczyć, że ankietowani mieli możliwość wskazywania własnych propozycji odpowiedzi.
- Jeżeli chodzi o szanse obszaru współpracy ponadlokalnej, to respondenci najczęściej wskazywali na nowe miejsca pracy i rozbudowę przestrzeni dla aktywnego wypoczynku. Kolejne odpowiedzi wskazywały na istotną rolę promocji turystycznej. Z punktu widzenia mieszkańców rozwój turystyki i odpowiednia promocja obszaru to bardzo istotne elementy mogące wpłynąć na jego rozwój. W niniejszym zakresie ważne jest również wykorzystywanie potencjału przyrodniczego oraz rozwój infrastruktury drogowej.
- Wśród najważniejszych zagrożeń stojących przed jednostkami samorządu terytorialnego należy wymienić m. in. wzrost cen czy też starzenie się społeczeństwa. Następnie mieszkańcy wskazywali na problematykę rosnącej ilości odpadów oraz długotrwałego utrzymywania się pandemii COVID-19. Kolejne zagrożenia dotyczyły kategorii tematycznych, które mogą być do siebie bardzo zbliżone tj. niskiej aktywności społecznej i niekorzystnych warunków na rynku pracy. Pozostałe typy odpowiedzi rozkładały się raczej równomiernie, co możemy zaobserwować na powyższym wykresie.
- Do najbardziej oczekiwanych efektów realizacji strategii ponadlokalnej należą m.in.: przyciągnięcie nowych inwestorów oraz rozwój małej i średniej przedsiębiorczości. Kolejne elementy są związane z szeroko pojętą mobilnością i dotyczą m. in. budowy ścieżek rowerowych czy też budowy dróg i chodników. Bardzo istotne jest również przeciwdziałanie migracji ludności.
- Identyfikowane przez lokalnych interesariuszy silne i słabe strony obszaru, oraz szanse i zagrożenia, znajdują odzwierciedlenie w oczekiwanych efektach współpracy.
- Jako najistotniejszy dla rozwoju obszaru kategorie współpracy mieszkańcy wskazują na przedsiębiorczość, rynek pracy i tereny inwestycyjne. Kolejne w zestawieniu są usługi społeczne i zdrowotne, edukacja oraz turystyka.

5. Analiza SWOT

Jednym z narzędzi stosowanych do przeprowadzenia analizy strategicznej jest analiza SWOT – zestawienie silnych i słabych stron (odpowiednio: *strengths* oraz *weaknesses*) oraz określenie szans i zagrożeń rozwojowych (*opportunities* oraz *threats*). Metoda ta umożliwia zebranie oraz usystematyzowanie informacji o wewnętrznym potencjale Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego, jak również dostrzeganych barierach, zwracając jednocześnie uwagę na pojawiające się w otoczeniu szanse oraz zagrożenia mające wpływ na jego działalność oraz rozwój.

Analiza SWOT bazuje na wnioskach z przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz wynikach ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców i lokalnych interesariuszy. Na tej podstawie zidentyfikowano poszczególne elementy na które składa się poniższa analiza SWOT.

Kolejnym etapem analizy SWOT była ocena ważności poszczególnych czynników i wybór tych, które pełnią najistotniejszą rolę dla obszaru funkcjonalnego. Obydwa etapy zostały zrealizowane z udziałem kluczowych interesariuszy lokalnych. Wśród ogólnych zaleceń wynikających z analizy SWOT należy zwrócić uwagę na dwie podstawowe zasady tj. redukuj zagrożenia i wykorzystuj szanse oraz eliminuj słabe strony i wzmacniaj mocne strony. Należy również zwrócić uwagę na relacje zachodzące odpowiednio między poszczególnymi elementami

analizy SWOT. Taką uporządkowaną analizę stopnia oddziaływania poszczególnych czynników na siebie wzajemnie i prognostycznych skutków takich relacji traktuje się jako punkt wyjścia do rozważań, a następnie sformułowania w strategii: wizji, wyzwań rozwojowych i celów dla całego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Tabela 2 – Analiza SWOT

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
- walory przyrodnicze i krajobrazowe - dziedzictwo kulturowe i zabytki - obiekty sportowo-rekreacyjne - rosnąca aktywność społeczna - przyjazny klimat dobrosąsiedzki - popyt na zdrową żywność - wysoki poziom nasłonecznienia - bogata oferta edukacyjna szkół ponadpodstawowych i duża ilość wykwalifikowanych absolwentów - rozwijające się rolnictwo - dostępność terenów możliwych do przekształcenia w tereny inwestycyjne - sprawne organizacje pozarządowe	- niewykorzystany potencjał turystyczny i słaba infrastruktura turystyczna - niewystarczająca dostępność komunikacyjna - wysoki poziom bezrobocia - brak przestrzeni publicznej do spotkań - brak mieszkań komunalnych - brak współpracy pomiędzy instytucjami - problemy społeczne - zbyt mało przedszkoli i żłobków - zanieczyszczone środowisko - zły stan bazy oświatowej i niski poziom edukacji w ośmioletnich szkołach podstawowych - niewykorzystany potencjał OZE - uboga oferta ośrodków wsparcia seniorów - zaniedbane zabytki - brak regulacji rzek i rowów melioracyjnych - niska świadomość ekologiczna
SZANSE	ZAGROŻENIA
- nowe miejsca pracy - rozbudowa przestrzeni dla aktywnego wypoczynku - odpowiednia promocja obszaru - rozwój infrastruktury drogowo-komunikacyjnej - wykorzystanie walorów przyrodniczych - podejmowanie wspólnych inicjatyw przez gminy - rozwój turystyki - popyt na produkty lokalne - utworzenie miejsc opieki nad dziećmi - rozwój energii ze źródeł odnawialnych - poprawa jakości przestrzeni publicznej - rozwój oferty kulturalnej - cyfryzacja usług - modernizacja i specjalizacja rolnictwa - utworzenie ośrodków wsparcia seniorów - możliwość zatrudnienia wykwalifikowanej kadry - nowe programy pomocowe	- wzrost cen „starzenie się” społeczeństwa - rosnąca ilość odpadów komunalnych - długotrwałe zagrożenia związane ze stanem zdrowia ludzi i zwierząt (pandemia COVID, ASF, ptasia grypa) - niekorzystne warunki na rynku pracy - zanieczyszczenie środowiska - niska aktywność społeczna - niszcząca infrastruktura drogowa - niestabilność gospodarcza w skali całego kraju - przestępczość, chuligaństwo, alkoholizm - niska rentowność produkcji rolnej - niestabilność przepisów prawa - degradacja przestrzeni publicznej - brak turystów - zmiany klimatyczne - migracja osób młodych - niewystarczająca ilość dedykowanych środków zewnętrznych

Źródło: opracowanie własne

6. Terytorialny wymiar wsparcia

Nowe uregulowania w zakresie dokumentów strategicznych, w tym również strategii rozwoju ponadlokalnego mają na celu integrację wymiaru społecznego gospodarczego i przestrzennego. Określenie wymiaru przestrzennego dla celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań pozwala na lepsze ukierunkowanie wsparcia oraz koordynację i lepsze gospodarowanie zasobami na etapie wdrażania. Umiejscowienie działań w przestrzeni wprowadza dodatkowy element wspierający przejrzystość interwencji i wspomaga w procesie partycypacji społecznej podczas opracowywania dokumentu strategicznego. Wymiar terytorialny w niniejszej strategii jest zatem narzędziem wzmacniania procesów rozwojowych na obszarze ziemi leżajskiej.

Podstawą określenia wymiaru terytorialnego w niniejszej strategii jest nowy paradygmat polityki rozwoju, zdefiniowany w dokumentach strategicznych na poziomie krajowym, m.in. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. Model ten zakłada zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionów oraz zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo - rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony. W podejściu terytorialnym należy również uwzględnić założenia i kierunki polityki regionalnej, określone w SRWP 2030.

Rysunek 3 – Herby i logotypy poszczególnych JST wchodzących w skład OF

Źródło: opracowanie własne na podstawie stron internetowych poszczególnych JST.

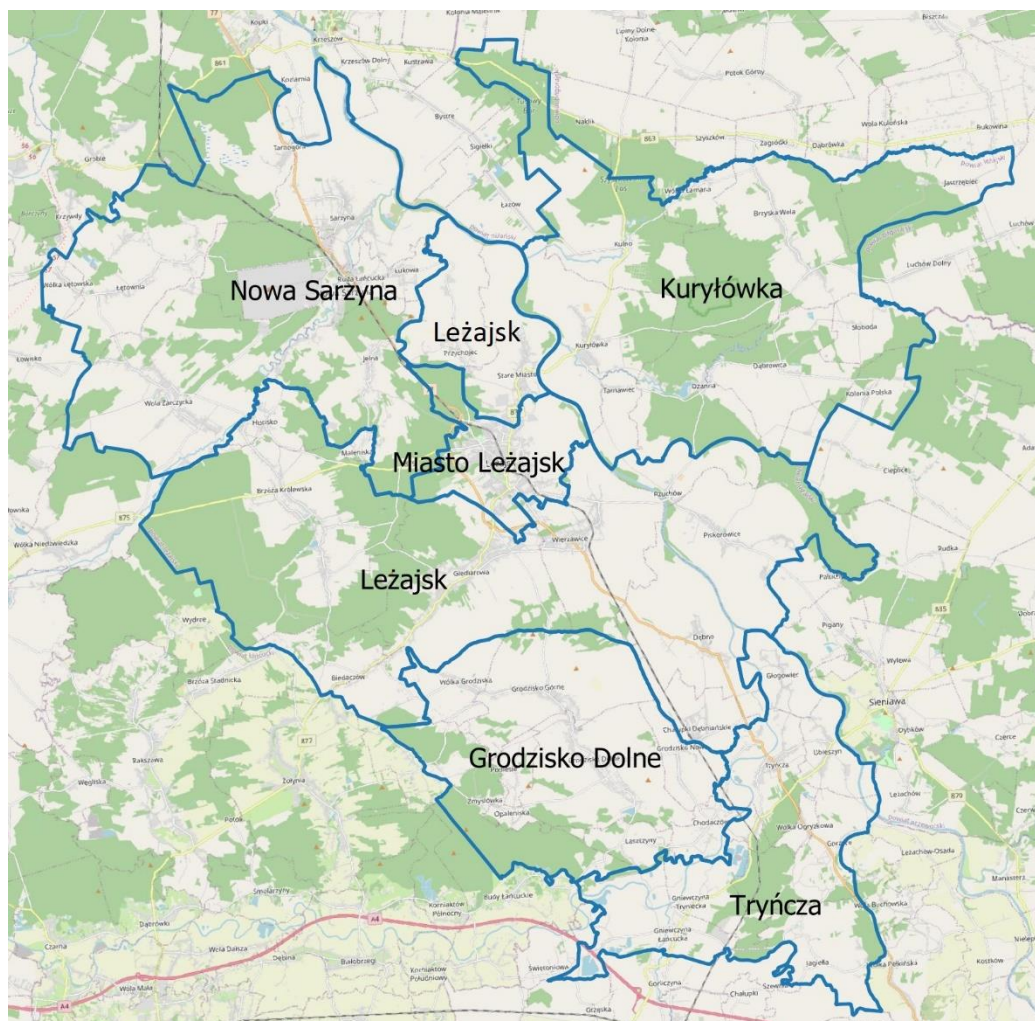
Obszar Funkcjonalny, dla którego opracowano Strategię, obejmuje teren 7 jednostek samorządu terytorialnego, w tym 5 z powiatu leżajskiego oraz sam powiat leżajski i 1 z powiatu przeworskiego. W jego skład wchodzi następujące JST:

1. Gmina Grodzisko Dolne (wraz z 10 sołectwami, do których należą: Chodaczów, Grodzisko, Grodzisko Dolne, Grodzisko Górne, Grodzisko Nowe, Grodzisko Podlesie, Laszczyny, Opaleniska, Wólka Grodziska, Zmysłówka),
2. Gmina Kuryłówka (wraz z 10 sołectwami, do których należą: Brzyska Wola, Dąbrowica, Jastrzębiec, Kolonia Polska, Kulno, Kuryłówka, Ożanna, Słoboda, Tarnawiec, Wólka Łamana),

3. Gmina Leżajsk (wraz z 12 sołectwami, do których należą: Brzoza Królewska, Chałupki Dębniańskie, Dębno, Giedlarowa, Gwizdów-Biedaczów, Hucisko, Maleniska, Piskorowice, Przychojec, Rzychów, Stare Miasto, Wierzawice),
4. Gmina Nowa Sarzyna (miasto Nowa Sarzyna wraz z 11 sołectwami, do których należą: Jelna, Judaszówka, Łętownia, Łętownia – Gościniec, Łukowa, Majdan Łętowski, Ruda Łańcucka, Sarzyna, Tarnogóra, Wola Zarczycka, Wólka Łętowska)
5. Gmina Tryńcza (wraz z 9 sołectwami, do których należą: Głogowiec, Gniewczyna Łańcucka, Gniewczyna Tryniecka, Gorzyce, Jagiełła, Tryńcza, Ubieszyn, Wólka Małkowa, Wólka Ogryzkowa),
6. Miasto Leżajsk,
7. Powiat Leżajski obejmujący gminy Grodzisko Dolne, Kuryłówka, Nowa Sarzyna, Leżajsk, Miasto Leżajsk.

Partnerstwo związane jako oddolna inicjatywa. Sformalizowane zostało poprzez zawarcie stosownego porozumienia, będącego jednocześnie warunkiem realizacji instrumentu IIT. Rdzeniem obszaru jest Miasto Leżajsk, a liczne powiązania funkcjonalne zidentyfikowano w szczególności w obszarach: rozwoju turystyki, adaptacji do zmian klimatu, poprawy dostępności komunikacyjnej, polityki senioralnej. Na potrzeby opracowania dokumentu strategicznego wskazano roboczą nazwę obszaru funkcjonalnego – Leżajski Obszar Funkcjonalny.

Mapa 1 – Leżajski Obszar Funkcjonalny

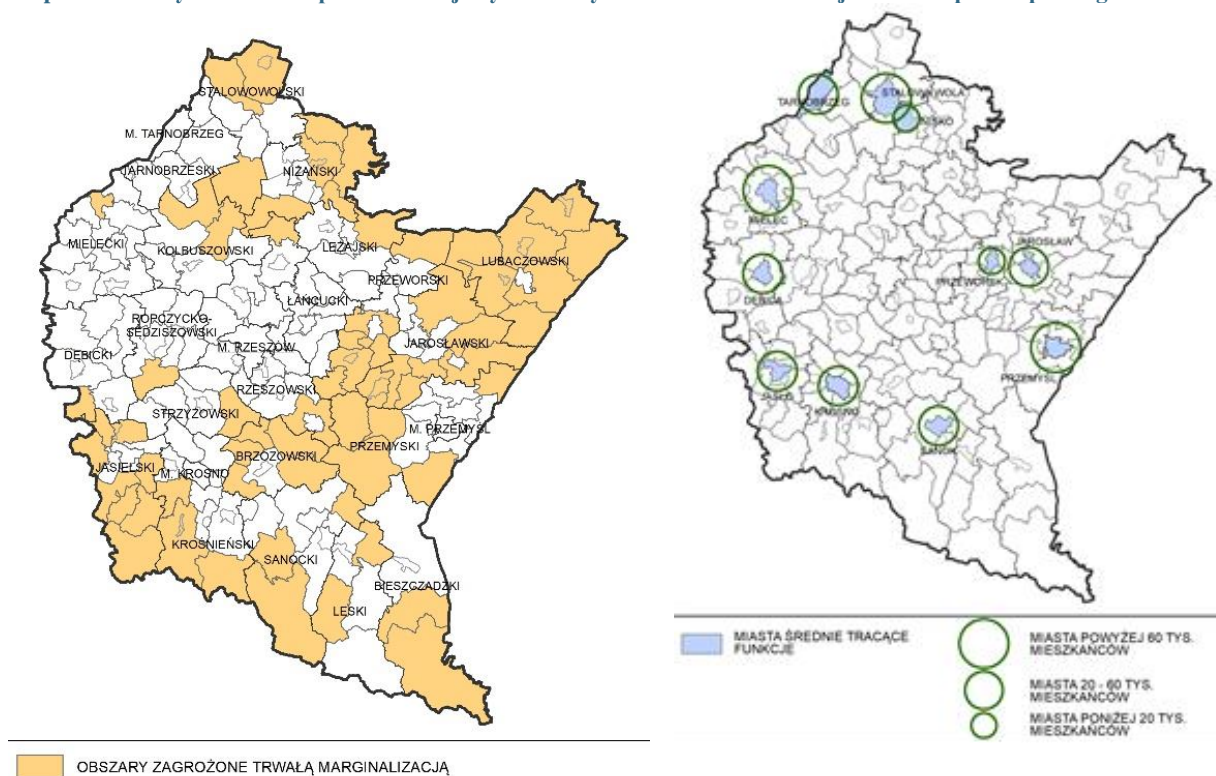

Źródło: opracowanie własne.

6.1 Obszary Strategicznej Interwencji – poziom krajowy

Warunkiem sprawnie funkcjonującej polityki rozwoju jest wyczerpująca diagnoza terytoriów wymagających wsparcia. Istotnym elementem jest tutaj rozpoznanie zasobów endogenicznych i potencjałów, które można wykorzystać do rozwoju, jak również określenia barier rozwojowych i obszarów, które powinny być wsparte. Takie podejście powinno prowadzić do większego różnicowania i lepszego dopasowania interwencji w zależności od specyfiki danych terytoriów. W ten sposób możemy zidentyfikować obszary wsparcia, w tym takie o szczególnym charakterze, czyli obszary strategicznej interwencji. Aktem legislacyjnym, który umocował pojęcie OSI w polskim porządku prawnym jest znowelizowana ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Zgodnie z jej postanowieniami obszar strategicznej interwencji to „określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne”.

Mapa 2 – OSI wyznaczone na poziomie krajowym zidentyfikowane na terenie województwa podkarpackiego

Źródło: Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030.

Jeżeli chodzi o OSI na poziomie krajowym należy wśród nich wskazać główne obszary wymagające wsparcia z poziomu krajowego które obejmują tereny o niekorzystnych uwarunkowaniach. Dlatego też, niezbędne jest wykształcenie zasobów służących eliminowaniu barier rozwojowych i pobudzeniu trwałego wzrostu. Na terenie województwa takimi obszarami są:

- obszary zagrożone trwałą marginalizacją – obejmujące 140 spośród 213 JST w regionie,
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – 11 spośród 48 w regionie.

Spośród wszystkich gmin wchodzących w skład LOF, do grupy obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, wyznaczonych na poziomie krajowym zaliczono tylko Gminę Kuryłówka.

Wskazując na OSI wyznaczone na poziomie krajowym należy również zwrócić uwagę, że Leżajski Obszar Funkcjonalny położony jest również w OSI – Polska Wschodnia, któremu dedykowany będzie specjalny program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej, koncentrujący się na czterech głównych obszarach: przedsiębiorczość i inwestycje, energia i klimat, spójna sieć transportowa oraz kultura, turystyka i usługi uzdrowiskowe.

Mapa 3 – Zasięg OSI – Polska Wschodnia

Źródło: Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030.

Należy zaznaczyć, że OSI stanowią wybór strategiczny, którego konsekwencją jest skierowanie interwencji publicznej na dany obszar. OSI wskazywane są w strategiach rozwoju zarówno na poziomie krajowym, regionalnym, jak i lokalnym. Co istotne, nie należy utożsamiać OSI z obszarami funkcjonalnymi. Przy określaniu OSI oraz zakresu kierowanej do nich interwencji należy jednak brać pod uwagę występujące na ich terenie powiązania funkcjonalne. Możliwe jest wskazywanie OSI z uwagi na potrzebę wykreowania powiązań funkcjonalnych, które będą stanowiły potencjał rozwojowy danego obszaru (np. stymulowanie procesów gospodarczych lub nadanie nowych funkcji).

6.2 Obszary Strategicznej Interwencji – poziom regionalny

Zgodnie ze Strategią rozwoju województwa - Podkarpackie 2030, jej wymiar terytorialny ma charakter horyzontalny. Integruje zatem działania wskazane w poszczególnych obszarach tematycznych i ukierunkowuje je na obszary strategicznej interwencji.

Realizacja zasady rozwoju odpowiedzialnego, czyli rozwoju społecznie wrażliwego i terytorialnie zrównoważonego, wymaga od władz kierowania działań na zapewnienie mieszkańcom pełnego pakietu możliwości rozwojowych niezależnie od miejsca zamieszkania w celu zmniejszenia dysproporcji między obszarami. Zadaniem niniejszych działań jest identyfikowanie i wzmacnianie czynników rozwojowych obszarów o słabszych perspektywach rozwojowych, wynikających ze struktury społeczno-gospodarczej, peryferyjnego położenia bądź utraty

dotychczasowych funkcji. Wśród celów stawianych przed takimi działaniami wymienić należy m.in. zwiększenie zasobów infrastrukturalnych w strategicznych sektorach, zdynamizowanie rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o lokalne potencjały, rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności, poprawę dostępu do podstawowych usług publicznych, czy też zniwelowanie wykluczenia transportowego.

Podejście terytorialne znalazło odzwierciedlenie w identyfikacji Obszarów Strategicznej Interwencji. SRWP 2030 definiuje OSI regionalne poprzez wskazanie czterech Priorytetów:

- Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego
- Funkcje metropolitalne Rzeszowa oraz jego obszaru funkcjonalnego
- Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju
- Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

Niniejsze Priorytety zostały doprecyzowane i uzupełnione poprzez przypisanie im Kierunki działań które zostały opisane poniżej.

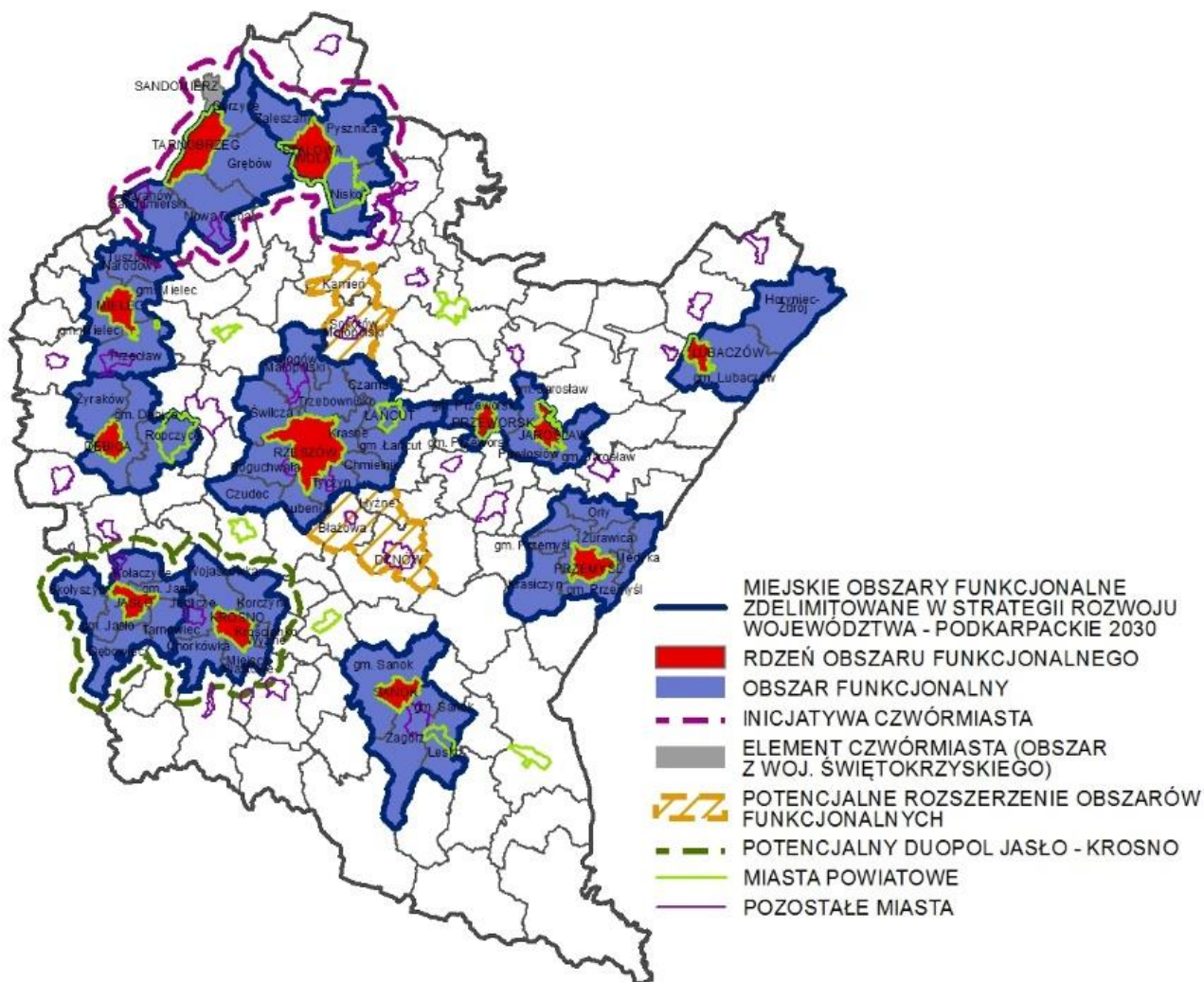
Priorytet 7.1 - Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego.

Kierunek działania - 7.1.4. Rozwój miast powiatowych i miast mniejszych.

Do niniejszej grupy OSI zalicza się Miasto Leżajsk i Miasto Nowa Sarzyna. Jednak nie mają one wyznaczonego miejskiego obszaru funkcjonalnego. Zgodnie z postanowieniami strategii wojewódzkiej: miasta powiatowe i mniejsze, pełnią istotną rolę w kreowaniu uwarunkowań społeczno-gospodarczych poza strefami wpływu subregionalnych aglomeracji. Miasta te stanowią swego rodzaju lokalne centra i pełnią funkcje administracyjne oraz gospodarczo-usługowe z ograniczonym zasięgiem oddziaływania (zazwyczaj do granic powiatu). Działania w ramach Obszaru Strategicznej Interwencji zostaną nakierowane na wzmacnianie potencjału tych miast i ich roli w strukturze osadniczej m.in.: poprzez wsparcie w tworzeniu stabilnych podstaw rozwoju, wzrost aktywności gospodarczej i przedsiębiorczej, przemodelowanie rynku pracy, wzrost zatrudnienia, stymulowanie aktywności i zdobywania kompetencji przez społeczność lokalną oraz skuteczne budowanie partnerstw. System wsparcia powinien być zindywidualizowany i spójny z potrzebami i potencjałem danego terytorium.

Wśród zakładanych działań wymienić należy m.in.: poprawę i rozwój warunków prowadzących do dynamizacji przedsiębiorczości w oparciu o potencjalne specjalizacje gospodarcze ośrodka miejskiego, wzmacnianie powiązań funkcjonalnych w celu przywrócenia roli ośrodka w układzie osadniczym, zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców poprzez rozwój kompetencji zawodowych, modernizacja przestrzeni miejskiej umożliwiającej wykorzystanie potencjałów i zasobów miast, w tym turystycznych i wypoczynkowo-rekreacyjnych, poprawę jakości życia mieszkańców poprzez wzrost dostępu do usług publicznych, rozwój kapitału społecznego i wzmocnienie tożsamości regionalnej poprzez zaangażowanie mieszkańców w procesy rozwojowe, poprawę jakości zarządzania poprzez współpracę z innymi samorządami terytorialnymi, podejmowanie działań w zakresie ochrony przyrody i poprawy stanu środowiska, poprawę jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz związanego z nim zjawiska smogu, kreowanie instrumentów przyciągających do osiedlania się w miastach, w szczególności osób młodych i wykształconych, wykorzystanie możliwości programowych i finansowych UE w obszarze polityki miejskiej, dostosowanie sieci usług i zagospodarowania przestrzennego do zmian demograficznych, niwelowanie barier transportowych poprzez rozwój systemów transportu zbiorowego pomiędzy ośrodkami miejskimi, a sąsiednimi obszarami wiejskimi oraz innymi ważnymi ośrodkami miejskimi,

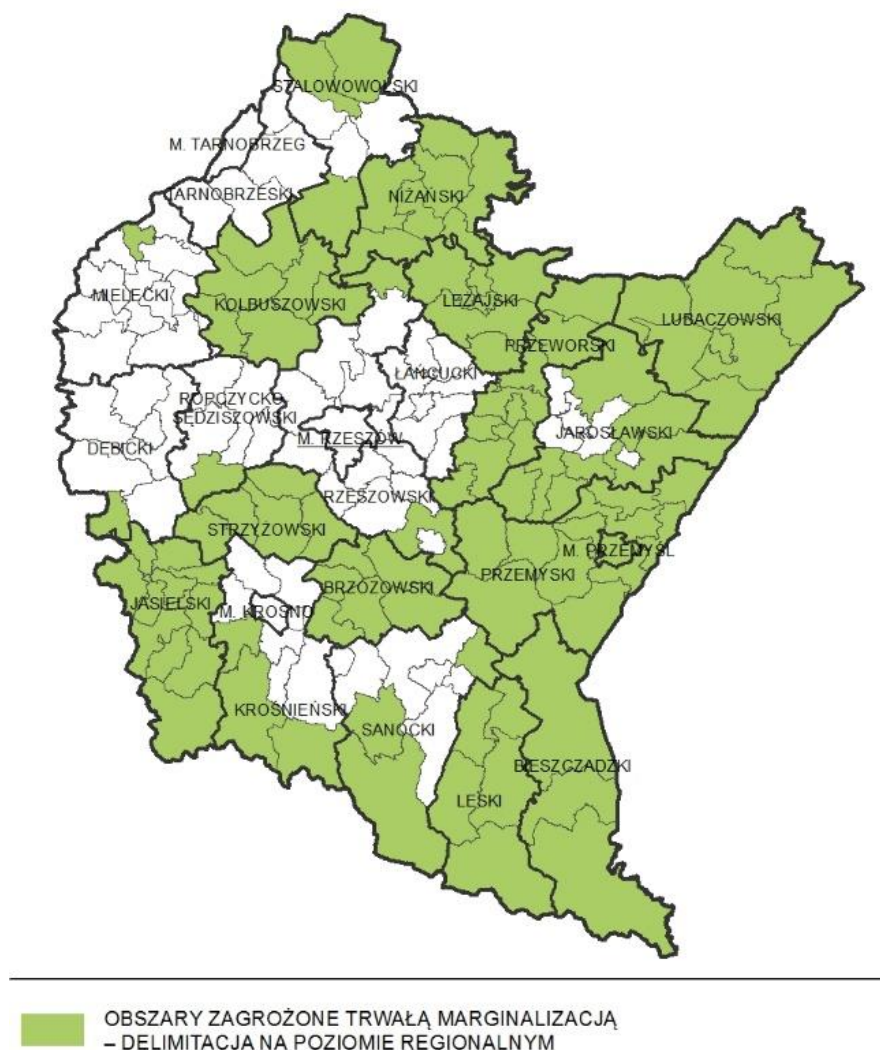
rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się.

Priorytet 7.3 - Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju.

Województwo Podkarpacie dąży do realizacji zasad zrównoważonego rozwoju. Takie podejście generuje również odpowiednie kierunkowanie działań w celu zapewnienia mieszkańcom pełnego pakietu możliwości rozwojowych niezależnie od miejsca zamieszkania. Pozwala to na działania mające na celu identyfikowanie i wzmacnianie czynników rozwojowych dla obszarów o słabszych perspektywach rozwojowych, wynikających ze struktury społeczno-gospodarczej, peryferyjnego położenia bądź utraty dotychczasowych funkcji. Obszary te w SRWP 2030 wyznaczone zostały na poziomie powiatów, w oparciu o syntetyczny wskaźnik uwzględniający ich poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Zarówno cały Powiat Leżajski jak i Powiat Przeworski na terenie, którego leży Gmina Tryńcza spełniały warunki delimitacji, zatem wszystkie JST LOF zostały wskazane jako wchodzące w skład niniejszego OSI.

Mapa 5 – OSI w Kierunku działania 7.3.1. Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie

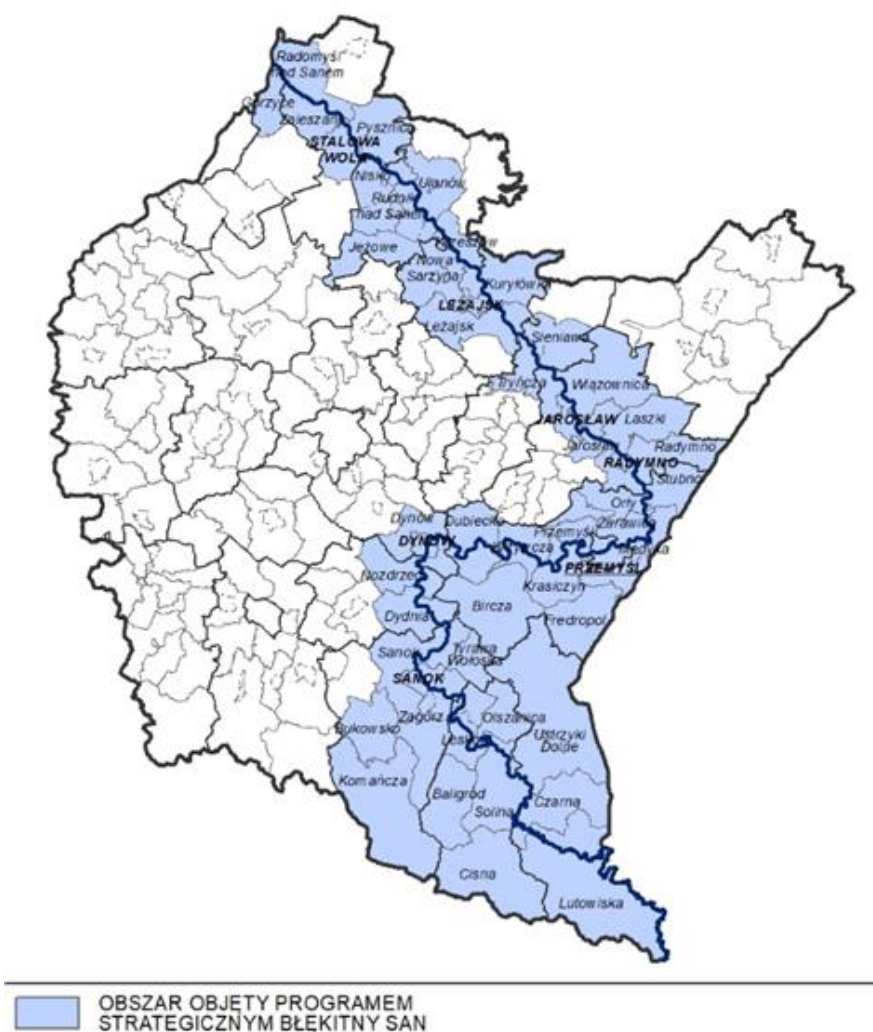
Źródło: Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030

Wśród zakładanych działań możliwych do realizacji w ramach OSI można wskazać np.: rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby, aktywizację lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców, poprawę atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych, pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej, włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności, dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców, wzmocnienie roli instytucji publicznych jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu, ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej, intensyfikację działań dot. ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

Kierunek działania - 7.3.3. Rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu”.

Obszar gmin „Błękitnego Sanu” jest bardzo zróżnicowany pod względem walorów środowiska geograficznego oraz warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Wspólną cechą obszaru jest położenie wzdłuż biegu rzeki San, stąd wyjątkowość obszaru polega na wspólnym koncentrowaniu uwagi na problematyce gospodarki wodno-kanalizacyjnej całej zlewni Sanu oraz możliwości turystycznego wykorzystania rzeki z uwzględnieniem zróżnicowanych warunków przyrodniczych i kulturowych. Wśród gmin należących do Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego zidentyfikowanych jako część obszaru „Błękitny San” wymienić należy: Gminę Miasto Leżajsk, Gminę Leżajsk, Gminę Nowa Sarzyna, Gminę Kuryłówka, oraz Gminę Tryńcza.

Mapa 6 – OSI w Kierunku działania 7.3.3. Rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu”

Źródło: Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030

Podjęmowane działania będą miały na celu kompleksowe rozwiązanie problemów gospodarki wodno-kanalizacyjnej oraz wykorzystanie atutów dla pobudzenia rozwoju gospodarczego gmin poprzez rozwój infrastruktury turystycznej, w celu poprawy jakości życia mieszkańców. Zakładane działania dotyczą np.: wykorzystania biegu rzeki San dla rozwoju przedsiębiorczości i atrakcyjności turystycznej poprzez wielofunkcyjne wykorzystanie i zagospodarowanie jego brzegów i obszarów

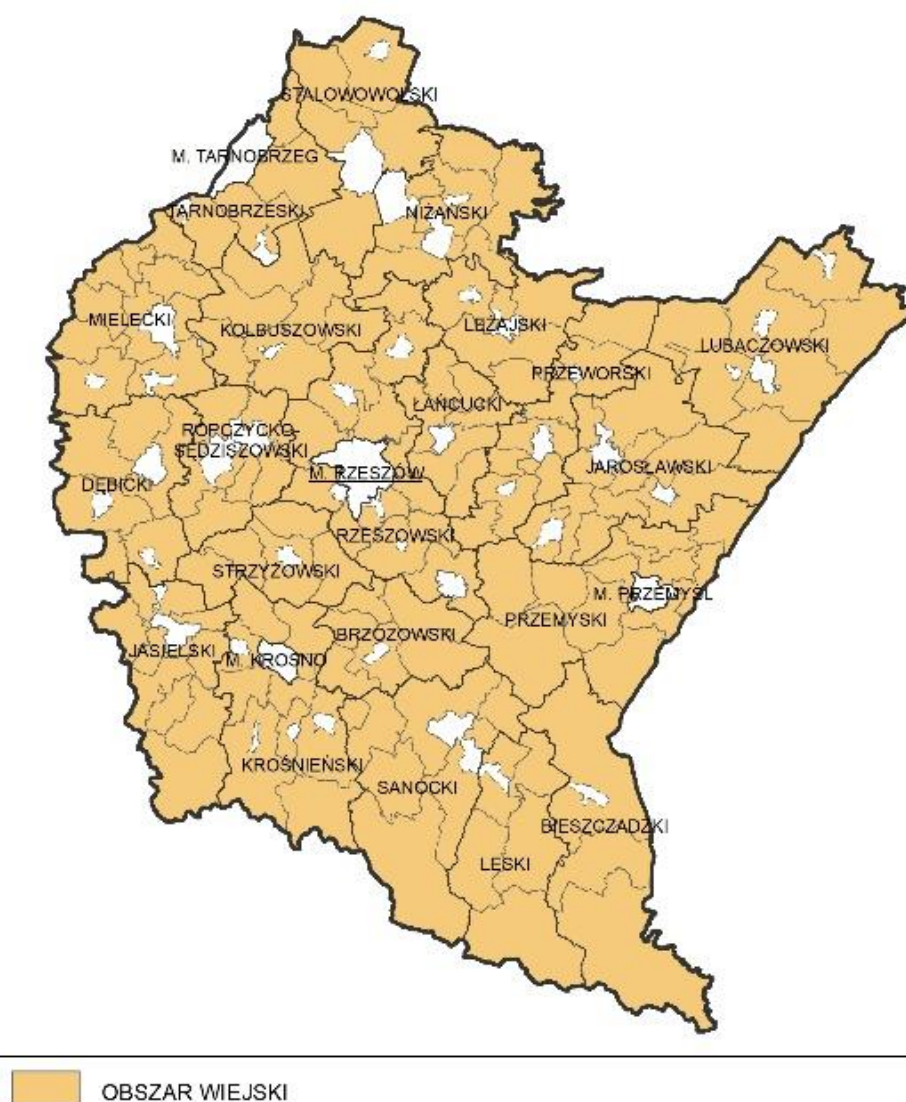
nadbrzeżnych, utrzymania walorów środowiska przyrodniczego w zlewni rzeki San poprzez rozwiązanie w sposób skoordynowany problemu gospodarki wodno-ściekowej i składowania odpadów oraz zabezpieczenia obszaru gmin „Błękitnego Sanu” przed zagrożeniem powodziowym.

Priorytet 7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku.

Kierunki działania - 7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej, 7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, 7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym, 7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej.

Obszary wiejskie dotyka zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia. Wszystkie obszary wiejskie w gminach LOF zaliczają się do niniejszego OSI. Kluczową kwestią przeciwdziałającą negatywnym trendom jest rozwój infrastruktury w szczególności: wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Działania powinny wpływać na rozwój gospodarki i przedsiębiorczości, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenną, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego.

Mapa 7 – OSI w Priorytecie 7.4 - Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku.

Rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Należy odpowiednio wykorzystać endogeniczne zasoby obszaru jako elementu konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności. Kluczowym czynnikiem rozwojowym może być także wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej. Istotne jest oddolne zaangażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne i ponadregionalne, a nawet międzynarodowe. Należy również zaznaczyć, że gospodarka przestrzenna obszarów wiejskich powinna być określona w opracowaniach urbanistycznych oraz zapewnić racjonalne wykorzystanie przestrzeni i zasobów endogenicznych, przy zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Odpowiednia jakość przestrzeni obszarów wiejskich powinna dać możliwość realizacji działań prorozwojowych i wzmocnić ich efektywność.

Zakładane działania w ramach OSI dla Kierunku działania - 7.4.1. dotyczą m.in. następujących obszarów tematycznych: poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu, zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej, modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców, rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej, poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami, tworzenie korzystnych warunków w tym kompleksowej infrastruktury technicznej prowadzącej do rozwoju przedsiębiorczości.

W przypadku Kierunku działania - 7.4.2. wskazuje się na: promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów, aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej, kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej, wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych, ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych, rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

Jeżeli chodzi o Kierunek działania - 7.4.3. przewiduje się realizację następujących działań: wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej, podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych, poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby, promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.), upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej, wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

Natomiast w zakresie Kierunku działania - 7.4.4. należy wskazać na działania związane z: dostosowaniem przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców,

efektywnym wykorzystaniem przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów, wykorzystaniem potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej, poprawą funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku, budową oraz modernizacją infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich, racjonalnym wykorzystaniem przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

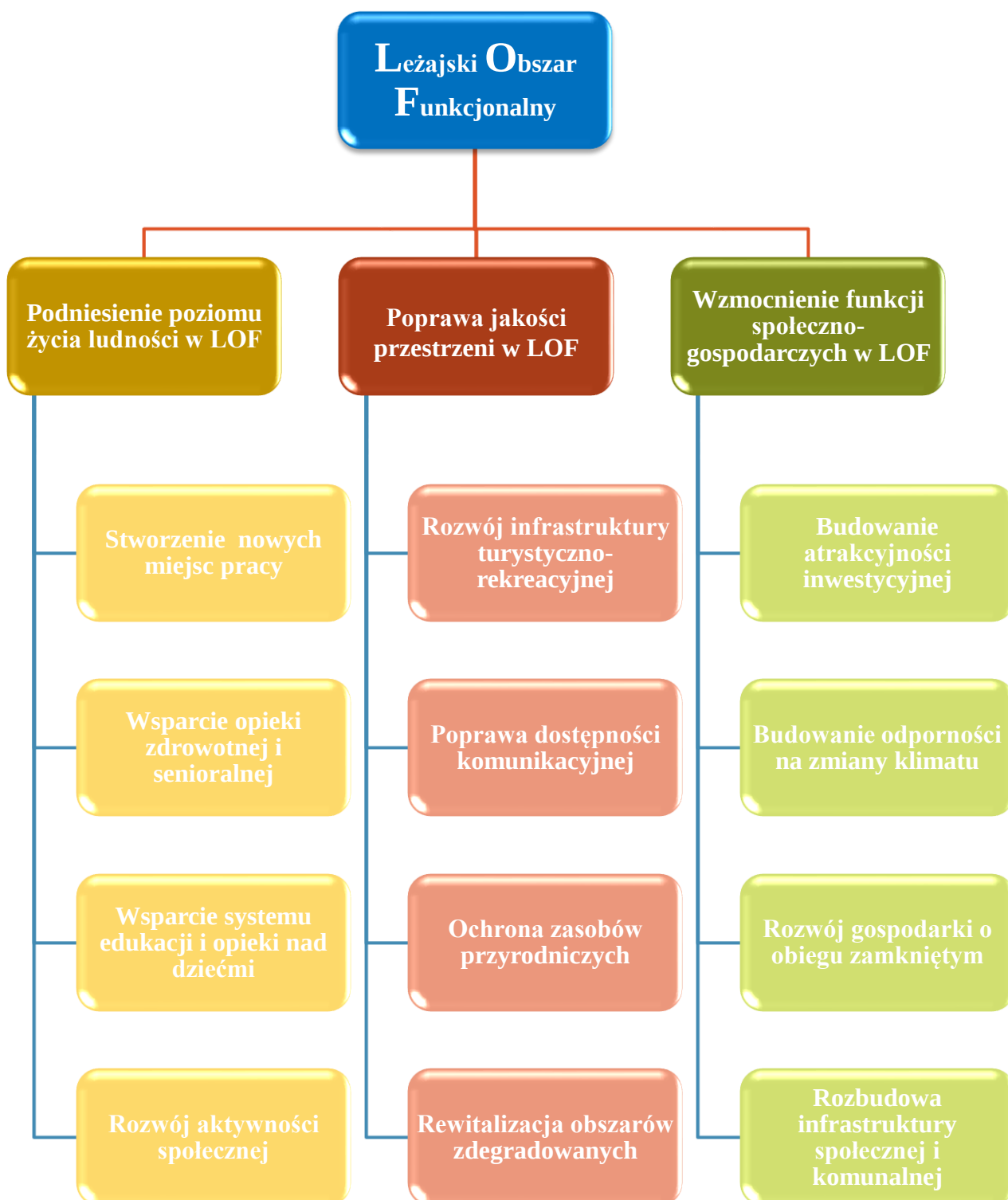
7. Wizja, cele operacyjne i kierunki działań

Wizja, cele strategiczne oraz cele operacyjne są wynikiem: prac diagnostycznych, partycypacji mieszkańców wyrażonej w ankietach i konsultacjach, współpracy z władzami poszczególnych jednostek oraz warsztatów przeprowadzonych z udziałem wszystkich JST leżących na terenie Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego w których brali udział przedstawiciele różnych sektorów oraz osoby zaangażowane i zainteresowane działaniami rozwojowymi. Na podstawie analizy danych statystycznych oraz danych otrzymanych od siedmiu jednostek samorządu terytorialnego, eksperci zewnętrzni opracowali diagnozę stanu obecnego. Wnioski z dokonanej analizy posłużyły do identyfikacji mocnych i słabych stron oraz czynników sukcesu i ewentualnej porażki realizacji strategii. Działania te, były poddane również ocenie mieszkańców obszaru. Zidentyfikowane problemy, szanse rozwojowe i zagrożenia po uwzględnieniu silnych stron i potencjałów obszaru doprowadziły do sformułowania wizji, która ma zostać osiągnięta w wyniku realizacji zapisów strategii ponadlokalnej:

Jednostki samorządu terytorialnego tworzące Leżajski Obszar Funkcjonalny aktywnie współdziałają na rzecz rozwoju obszaru, wzmacniania aktywności społecznej i gospodarczej, opierając swoją aktywność o zasady partnerstwa i zintegrowanego rozwoju oraz kompleksowość interwencji. Potrzeby socjalne mieszkańców obszaru funkcjonalnego są w pełni zaspokojone i mogą się oni cieszyć z życia na atrakcyjnych przyrodniczo i infrastrukturalnie terenach, zagospodarowanych zgodnie z myślą zrównoważonego rozwoju i poszanowania środowiska naturalnego.

Sformułowana wizja strategiczna przedstawia obszar funkcjonalny jako atrakcyjne miejsce do życia dla przedstawicieli wszystkich pokoleń. Mieszkańcy mają zapewniony wysoki poziom życia w nowoczesnym, bezpiecznym, rozwiniętym gospodarczo i infrastrukturalnie, ale jednocześnie czystym i ekologicznym środowisku. Przedstawiciele władz samorządowych widząc korzyści ze współpracy powinni ją aktywnie inicjować, udoskonalać i rozszerzać na nowe dziedziny. Wizja podkreśla więc, że obszar funkcjonalny zamieszkują ludzie aktywni, otwarci, serdeczni, którzy wraz z władzami lokalnych samorządów dbają o środowisko naturalne oraz zrównoważony rozwój obszaru dla osiągnięcia wspólnych korzyści.

Rysunek 4 – Układ Celów Strategicznych i Celów Operacyjnych

Źródło: opracowanie własne.

W nawiązaniu do sformułowanej wizji, zaproponowano trzy cele strategiczne oraz uszczegóławiające je cele operacyjne. Cele określone są w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Opisują przejście od sytuacji wyjściowej do sytuacji pożądaney. Odpowiadają one na potrzeby rozwojowe Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz mają stanowić odpowiedź na problemy i potencjały obszaru. Identyfikacja kluczowych zmian niezbędnych do realizacji założonych celów pozwoli na określenie najważniejszych kierunków interwencji, a następnie instrumentów realizacyjnych (w tym projektów). Instrumenty realizacyjne będą przypisane do poszczególnych celów i kierunków interwencji.

Struktura celów w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego tworzy logicznie powiązany, spójny system odpowiadający na poszczególne kategorie problemowe. Realizacja zaplanowanych kierunków działań powinna zapewniać osiągnięcie celów operacyjnych wskazanych w ramach trzech nadrzędnych celów strategicznych. Należy również zaznaczyć, że kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Niejednokrotnie będą mogły zostać zrealizowane dzięki zintegrowanym projektom wzmacniając tym samym możliwość uzyskania efektu synergii.

Rysunek 5 – Schemat wdrażania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Kierunki działań oznaczają zakres niezbędnych interwencji, które powinny być podejmowane wspólnie przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Odpowiadają na pytanie „co należy zrobić?”, aby w ramach wybranych celów strategicznych osiągnąć założone cele operacyjne. Kierunki działań (zwane też zadaniami, działaniami, kierunkami interwencji – w zależności od stopnia ich szczegółowości) są podstawą wdrażania strategii. Wskazanie w strategii kierunków działań lub tam, gdzie to jest możliwe, konkretnych działań jest zatem bardzo istotnym elementem prac nad wspólnym dokumentem. W kolejnych rozdziałach zostaną określone również oczekiwane instrumenty realizacyjne, projekty ponadlokalne, rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki monitoringowe prowadzące do ich osiągnięcia.

Powyższy schemat przedstawia w jaki sposób planuje się osiągnąć zakładaną wizję rozwojową dla OF. Podkreślając jednocześnie wzajemne powiązania występujące pomiędzy poszczególnymi elementami strategii ponadlokalnej.

Tabela 3 – Układ Celów Operacyjnych i Kierunków działań

	Cel Operacyjny	Kierunki działań
Cel Strategiczny 1 - Podniesienie poziomu życia ludności w LOF	1.1. Stworzenie nowych miejsc pracy	✓ Wprowadzenie udogodnień dla rozwoju małych i średnich firm. ✓ Stworzenie Akademii Rozwoju - będącej cyklem szkoleń/seminariów, wizyt studyjnych, debat związanych z trendami i współczesną wiedzą w zakresie zrównoważonego rozwoju i rozwoju przedsiębiorczości ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich. ✓ Wzmocnienie ośrodka wsparcia przedsiębiorczości - zapewnienie dostępu osobom zamierzającym podjąć działalność gospodarczą i mikro firmom do informacji, doradztwa, szkoleń i preferencyjnych środków przeznaczonych na rozwój. ✓ Wzmocnienie Funduszu dla Przedsiębiorczych - lokalnego funduszu udzielającego preferencyjnych pożyczek na rozwój działalności. ✓ Lepsze powiązanie przedsiębiorców poszukujących pracowników ze społecznością, szkołami, GOPS'ami i PUP. ✓ Opracowanie programu wsparcia rolnictwa. ✓ Stworzenie Inkubatora przedsiębiorczości - "wylęgarni" inicjatyw gospodarczych i miejsce zdobywania doświadczeń w działalności gospodarczej - w sferze usług i drobnej wytwórczości. ✓ Uzbrojenie terenów inwestycyjnych. ✓ Tworzenie wspólnej marki regionu. ✓ Utworzenie „Centrum Obsługi Przedsiębiorców” i skupienie kwestii rozwoju przedsiębiorczości w jednej instytucji.
	1.2. Wsparcie opieki zdrowotnej i senioralnej	✓ Promocja zdrowego żywienia opartego na zasadach zbilansowanego odżywiania z wykorzystaniem produktów lokalnych. ✓ Stworzenie nowych i rozwój istniejących klubów seniora. ✓ Stworzenie punktów medycznych dla poprawienia sytuacji dostępności do służby zdrowia. ✓ Wsparcie zakładu aktywności zawodowej niepełnosprawnych. ✓ Rozwój usług opiekuńczych dla osób starszych z pełnym spektrum usług rehabilitacji. ✓ Otwarcie nowych i rozwój obecnych domów dziennego pobytu i opieki dla seniorów. ✓ Przeprowadzenie kursów dla seniorów w ramach obsługi komputerów oraz e-urzędów. ✓ Opracowanie zasad profilaktyki i skutecznego reagowania na problemy społeczne. ✓ Budowa specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego dla uczniów ze specjalnymi potrzebami. ✓ Rozwój usług służby zdrowia w zakresie psychologii i psychiatrii.
	1.3. Wsparcie systemu edukacji i opieki nad dziećmi	✓ Organizowanie dla dzieci zajęć dodatkowych dostosowanych do wieku (rozwijanie zainteresowań, poprawa sprawności fizycznej, doświadczenia naukowe, matematyka, zajęcia na basenie itp.) ✓ Rozwój szeroko pojętej opieki nad dziećmi, głównie żłobków i przedszkoli - przynajmniej jeden w każdej z gmin.

Cel Strategiczny 2 - Poprawa jakości przestrzeni w LOF		✓ Rozwój szkolnictwa na poziomie ponadpodstawowym – zapewniając naukę zawodów poszukiwanych na rynku pracy. ✓ Wsparcie cyfryzacji szkół. ✓ Rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkolnej z doposażeniem i dostosowaniem do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. ✓ Rozwój wyspecjalizowanego szkolnictwa zawodowego i technicznego oraz placówek nauczania dorosłych.
	1.4. Rozwój aktywności społecznej	✓ Kultywowanie tradycji i kultury, która jest dziedzictwem i szansą OF. ✓ Tworzenie międzygminnych cyklicznych wydarzeń kulturalnych. ✓ Tworzenie miejsc spotkań publicznych. ✓ Budowa wspólnych miejsc rekreacji i wypoczynku jako nowy sposób spędzania wspólnego czasu ✓ Stworzenie wspólnych wydarzeń kulturalnych ✓ Tworzenie nowych form spędzania wolnego czasu dla młodzieży ✓ Ogólna integracja mieszkańców danej gminy każdej grupy wiekowej z mieszkańcami samorządów partnerskich, poprzez wspólne spotkania seniorów, KGW, OSP, grup artystycznych, wspólne turnieje piłkarskie dla dzieci, młodzieży i innych drużyn np. oldbojów.
	2.1. Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	✓ Opracowanie i wykonanie szlaków rowerowych z uwzględnieniem zbiorników wodnych na terenie LOF. ✓ Zorganizowanie dodatkowej oferty kulturalnej w okresie letnim dostosowanej do warunków atmosferycznych. ✓ Stworzenie zintegrowanej oferty turystycznej. ✓ Budowa tras rowerowych i ścieżek/szlaków pieszych przez Leżajski Obszar Funkcjonalny. ✓ Rozwój bazy turystycznej w oparciu o własne zasoby naturalne i środowiskowe. ✓ Wykorzystanie terenów zielonych w celach turystycznych i promocji wolnego czasu w sposób aktywny. ✓ Tworzenie i rozwój infrastruktury do spływów kajakowych pontonowych itp. Sanem i Wisłokiem. ✓ Przywrócenie świetności zapomnianym i zaniedbanym obiektom kultury turystyki i rekreacji oraz wspólna promocja takich obiektów ze wszystkich gmin, umożliwiającą kompleksowe odwiedzanie znajdujących się w nich atrakcji. ✓ Pozyskanie inwestora na stworzenie parku rozrywki typu Energylandia, Bałtów itp. ✓ Budowa lub modernizacja istniejących kąpielisk po jednym na terenie współpracujących gmin oraz budowa ścieżek rowerowych łączących je. ✓ Budowa atrakcji jako inwestycji przyciągających turystów. ✓ Stworzenie aplikacji mobilnej w zakresie turystyki - baza noclegowa, atrakcje, ścieżki rowerowe, propozycje jednodniowych wypadów. ✓ Budowa zbiornika wodnego: na rzece Malinianka we wsi Jelna, na rzece Lubinka we wsi Piskorowice oraz budowa zbiorników wodnych na rzece Błotnia we wsi Giedlarowa.

	✓ Otwarcie wypożyczalni rowerów lub innych pojazdów napędzanych siłą mięśni na terenie całego LOF co umożliwiłoby zwiedzanie szlaków. ✓ Zagospodarowanie otoczenia zalewu FLORYDA. ✓ Zagospodarowanie przestrzeni brzegów Sanu na potrzeby turystyki. ✓ Budowa wioski tematycznej/skansenu- stworzenie kompleksowej oferty dla turystów. ✓ Stworzenie infrastruktury do turystyki camperowej. ✓ Współpraca z gminami poza terytorium LOF np.: Krzeszów, Biszczka. ✓ Budowa i przebudowa zbiorników retencyjnych na rzece Leszczyńka w Wólce Grodzkiej, Grodzisku Górnym i Grodzisku Dolnym
2.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej	✓ Inwestycje drogowe poprawiające dostępność komunikacyjną. ✓ Rozwój transportu publicznego w obrębie obszaru - połączenia pomiędzy gminami i do Leżajska. ✓ Zwiększenie liczby połączeń kolejowych i autobusowych w obrębie Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego. ✓ Budowa ścieżek rowerowych wraz z chodnikami dla pieszych łączących gminy. ✓ Wspólne starania wszystkich organów o połączenie komunikacyjne z przyszłym węzłem dróg S19 i S74 „Zapacz”. ✓ Dążenie do budowy łącznika przyszłej linii kolejowej 58 w Łętowni nie tylko dla kierunku Stalowowolskiego, ale także LOF w celu stworzenia nowej siatki połączeń regionalnych. ✓ Projekt polegający na poprawie infrastruktury drogowej całego LOF poprzez poprawę jakości dróg lokalnych i budowę chodników, szczególnie na obszarach wiejskich. ✓ Zabieganie o przedłużenie drogi ekspresowej S74 do Jarosławia. ✓ Budowa i modernizacja obiektów mostowych. ✓ Budowa, rozbudowa i modernizacja parkingów w tym parkingi typu P+R (park & ride). ✓ Ekologiczna (elektryczna), a jednocześnie rentowna komunikacja. ✓ Stworzenie powiatowego komunikacyjnego węzła postojowo-przesiadkowego. ✓ Budowa i modernizacja dróg na terenach rolniczych (polnych) jako poprawa infrastruktury drogowej i turystycznej. ✓ Rozwój infrastruktury kolejowej: połączenia do Lublina, Rzeszowa, trasa Rozwadows – Przeworsk.
2.3. Ochrona zasobów przyrodniczych	✓ Prowadzenie kampanii na rzecz ochrony środowiska. ✓ Podejmowanie inicjatyw na rzecz poprawy jakości powietrza w miejscowościach, w których działają przedsiębiorstwa przemysłowe oraz zmniejszających niską emisję na terenie LOF. ✓ Rewitalizacja istniejących zbiorników wodnych - wskazanie i eliminacja źródła zanieczyszczenia zbiornika oraz wykorzystanie potencjału turystycznego miejsc. ✓ Budowanie świadomości ekologicznej mieszkańców. ✓ Uregulowanie koryt rzek na terenie LOF.

Cel Strategiczny 3 - Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych w LOF		✓ Ochrona różnorodności biologicznej obszarów kluczowych. ✓ Wsparcie obszarów chronionych, parków krajobrazowych itp. ✓ Inwestycje w miejsca rekreacji z wykorzystaniem zasobów przyrody. ✓ Inwestycje w zielen miejską i przestrzeń publiczną. ✓ Wykorzystanie potencjału Zmysłowskiego Obszaru Krajobrazu Chronionego z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska. ✓ Budowa ścieżek dydaktycznych w LOF.
	2.4 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	✓ Wsparcie dziedzictwa kulturowego i historycznego regionu. ✓ Rewitalizacja zabytków i wykorzystanie w celach turystycznych. ✓ Remont budynków użyteczności publicznej i udostępnianie ich na różne projekty i spotkania społeczne. ✓ Wsparcie społeczności zamieszkałej na obszarach zdegradowanych. ✓ Rewitalizacja i modernizacja budynków użyteczności publicznej z wykorzystaniem na cele publiczne zdegradowanych obiektów. ✓ Rozwiązanie kwestii związanych ze strukturą agrarną obszaru, przekształcenia i scalenia działek.
	3.1. Budowanie atrakcyjności inwestycyjnej	✓ Aktualizacja Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego i wyznaczenie miejsc dla zabudowy wielomieszkaniowej, jednorodzinnej oraz terenów inwestycyjnych i rekreacyjnych. ✓ Wyznaczenie i uzbrojenie strefy inwestycyjnej wraz z zaproszeniem do współpracy dużych firm produkcyjnych z zachowaniem bezpiecznych odległości od istniejącej zabudowy mieszkalnej oraz przepisów o ochronie środowiska. ✓ Promocja regionu i wspólne pozyskiwanie inwestorów dla obszaru. ✓ Promocja i rozszerzenie strefy ekonomicznej. ✓ Realizacja wspólnego projektu promowania regionu na targach turystycznych i inwestycyjnych. ✓ Wspólne pozyskiwanie sponsorów. ✓ Stworzenie marki wody mineralnej regionu.
	3.2. Budowanie odporności na zmiany klimatu	✓ Wsparcie inwestycji w OZE dla obszarów i budynków użyteczności publicznej, oraz budynków jednorodzinnych. ✓ Stworzenie wspólnej farmy fotowoltaicznej. ✓ Budowa farmy wiatrowej na wzgórzu ciągnącym się przy dolinie Sanu od Rzuchowa do Tarnawca. ✓ Budowa wałów przeciwpowodziowych i zbiorników retencyjnych oraz regulacja rzek. ✓ Promocja rozwiązań w zakresie odnawialnych źródeł energii. ✓ Budowa nowych urządzeń melioracyjnych i modernizacja obecnych. ✓ Inwestycje w zielono-niebieską infrastrukturę. ✓ Wsparcie działań z zakresu małej retencji i zagospodarowania wód opadowych na terenie LOF. ✓ Wsparcie służb odpowiadających za bezpieczeństwo mieszkańców. ✓ Budowa stacji ładowania pojazdów. ✓ Dopuszczenie jednostek OSP.

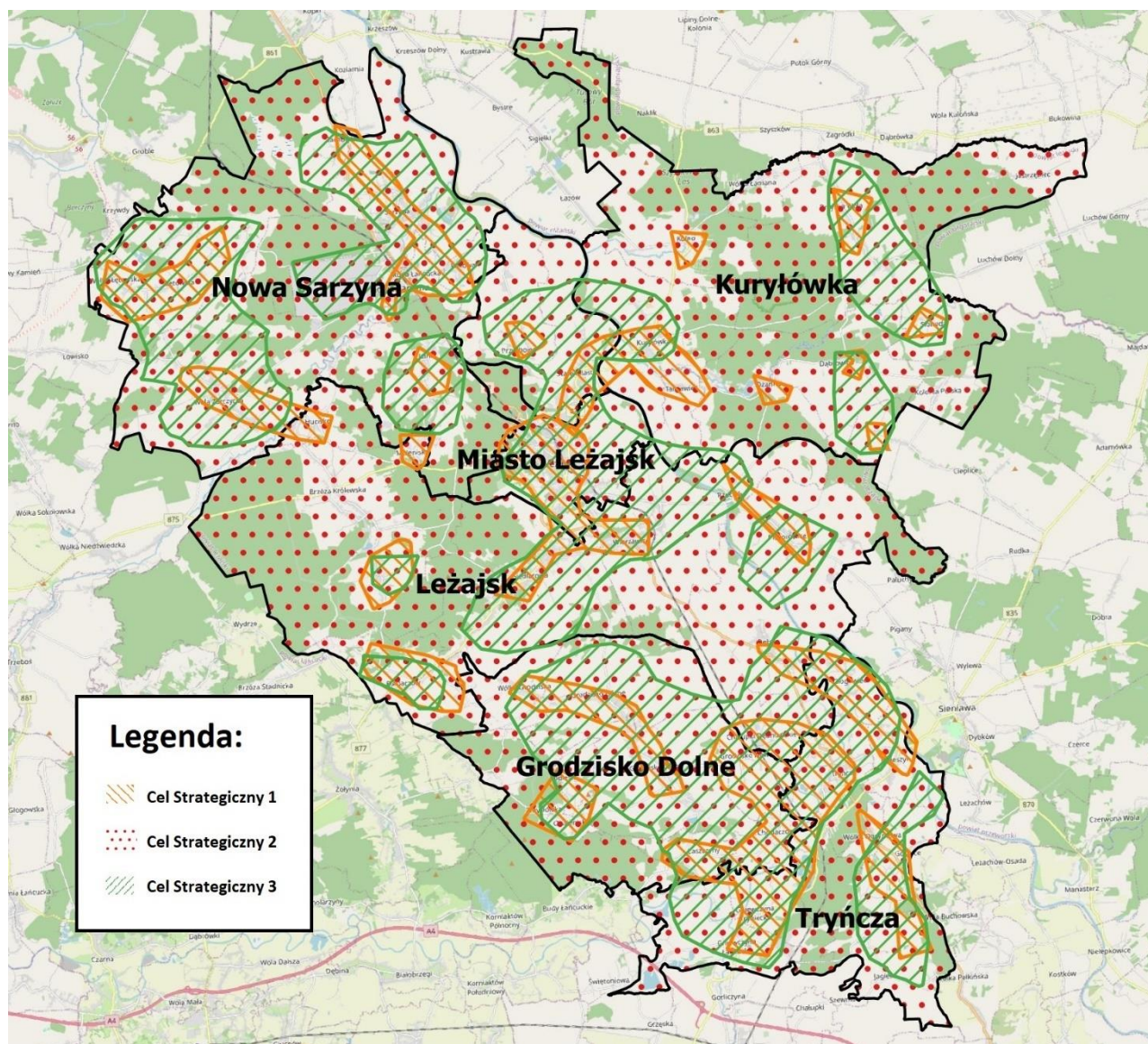
3.3. Rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym	✓ Budowa sieci kanalizacyjnej. ✓ Współdziałanie na rzecz poprawy zagospodarowania odpadów w LOF: wspólna gospodarka odpadami i budowa/rozbudowa PSZOK. ✓ Wspólne budowanie świadomości ekologicznej oraz edukacja w celu zapobiegania wyrzucaniu śmieci do lasów, rowów. ✓ Edukacja mieszkańców w zakresie skutecznej segregacji odpadów. ✓ Likwidacja nielegalnych wysypisk śmieci. ✓ Budowa sieci monitoringu miejsc najbardziej zagrożonych zanieczyszczeniem środowiska.
3.4. Rozbudowa infrastruktury społecznej i komunalnej	✓ Rozwój budownictwa wielorodzinnego. ✓ Rozwój infrastruktury sportowej. ✓ Rozwój infrastruktury sieci szerokopasmowego Internetu. ✓ Odremontowanie i budowa placów zabaw. ✓ Rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, gazowej. ✓ Budowa wielofunkcyjnego lekkoatletyczno-piłkarskiego kompleksu sportowego w Leżajsku. ✓ Przekształcenie terenów rolnych o niskiej jakości na budowlane. ✓ Budowa, rozbudowa, modernizacja infrastruktury komunalnej, w tym mieszkań komunalnych. ✓ Budowa i rozbudowa zintegrowanego systemu monitoringu. ✓ Rozbudowa i modernizacja sieci oświetlenia ulicznego. ✓ Cyfryzacja administracji.

Źródło: opracowanie własne.

Wybrane cele strategiczne, a tym samym cele operacyjne i kierunki działań mają być zrealizowane również w ramach instrumentu IIT. Chodzi tutaj głównie o elementy związane z: ochroną, rozwojem i promowaniem: publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych, dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000 oraz fizyczną odnową i bezpieczeństwem przestrzeni publicznych. Co znajduje odzwierciedlenie w szczególności w CS1 - CO 1.4 oraz CS2: CO 2.1, 2.3 i 2.4

Poniższa mapa przedstawia symboliczny zasięg planowanych do realizacji przedsięwzięć w poszczególnych obszarach w ujęciu terytorialnym. Cel Strategiczny 1 – Podniesienie poziomu życia ludności w LOF, zawierający Cele Operacyjne: Stworzenie nowych miejsc pracy, Wsparcie opieki zdrowotnej i senioralnej, Wsparcie systemu edukacji i opieki nad dziećmi, Rozwój aktywności społecznej, będzie realizowany w szczególności na obszarach zamieszkałych o różnej gęstości zaludnienia. Obejmuje on przede wszystkim poszczególne miejscowości gmin Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego. Natomiast terytorium realizacji Celu Strategicznego 2 – Poprawa jakości przestrzeni w LOF, zawierającego Cele Operacyjne: Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, Poprawa dostępności komunikacyjnej, Ochrona zasobów przyrodniczych, Rewitalizacja obszarów zdegradowanych, jest cały obszar funkcjonalny. W przypadku CS 3 – Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych w LOF, na który składają się Cele Operacyjne: Budowanie atrakcyjności inwestycyjnej, Budowanie odporności na zmiany klimatu, Rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym, Rozbudowa infrastruktury społecznej i komunalnej, z uwagi na specyfikę niniejszego celu obszarem wsparcia będą w szczególności tereny atrakcyjne inwestycyjnie oraz tereny zurbanizowane. Należy jednak zaznaczyć, że w związku z przenikaniem się zakresu rzeczowego poszczególnych CS i CO możliwe jest również przenikanie się zakresu terytorialnego wsparcia, co obrazuje poniższa mapa.

Mapa 8 – Cele strategiczne i operacyjne w ujęciu terytorialnym

Źródło: opracowanie własne.

8. Kluczowe przedsięwzięcia, oczekiwane rezultaty i wskaźniki dla planowanych działań

Kolejnym poziomem uszczegółowienia dla systemu wdrażania strategii są planowane projekty ponadlokalne. Projekty ujęte w dokumencie wynikają z diagnozy potrzeb, realizują cele strategii ponadlokalnej (w tym w ramach IIT) i tworzą schemat logicznego powiązania przyczynowo-skutkowego. Projekty zostały wskazane na podstawie partnerskiego konsensusu i zaopiniowane przez lokalnych interesariuszy w ramach konsultacji społecznych. Wykazują one wysoki poziom powiązania pomiędzy sobą, poprzez realizację w obszarze funkcjonalnym przedsięwzięć partnerskich prowadzących do osiągnięcia wspólnych celów. Poniższe zestawienie wyszczególnia przedsięwzięcia o charakterze partnerskim i zintegrowanym. Co bardzo istotne, zostały one przypisane do poszczególnych Celów Strategicznych i Celów Operacyjnych. Warto również wspomnieć, iż indywidualne projekty poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego znajdują się w Programach Rozwoju JST – będących dokumentami o charakterze wykonawczym dla Strategii Rozwoju

Ponadlokalnego. Projekty planowane do realizacji w ramach instrumentu IIT wskazane są na liście projektów (zgodnej ze wzorem wskazanym dla FEP 2021-2027) znajdującej się w załączniku do niniejszej strategii. W dalszej części rozdziału określono również wskaźniki monitoringowe wskazane dla zaplanowanych przedsięwzięć, w tym wskaźniki właściwe dla programu regionalnego.

Rysunek 6 – Propozycje kluczowych projektów ponadlokalnych realizujących cele strategii

Podniesienie poziomu życia ludności w LOF	Poprawa jakości przestrzeni w LOF	Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych w LOF
• Inkubator przedsiębiorczości (1 mln zł) - CO 1.1. • Utworzenie klastra technologicznego w oparciu o Centra Informatyki i Robotyki Szkolnej oraz przedsiębiorców zajmujących się działalnością innowacyjną – technologiczną (0,2 mln zł) - CO 1.1. • Doposażenie pracowni komputerowych w szkołach, zakup tablic interaktywnych, wymiana starego sprzętu dydaktycznego na nowy (0,5 mln zł) - CO 1.3. • Modernizacja obiektów oświatowych i dostosowanie ich do obowiązujących wymogów w zakresie architektury, dostępności i użyteczności (5 mln zł) - CO 1.3. • Organizacja tematycznych turniejów międzygminnych (0,2 mln zł) - CO 1.4. • Doposażenie Ośrodków Kultury w nowy sprzęt, instrumenty i wyposażenie służące realizacji celów statutowych (1 mln zł) - CO 1.4. • Zwiększenie wolumenu Gminnych Bibliotek Publicznych i bibliotek szkolnych (0,1 mln zł) - CO 1.4.	• Rozwój infrastruktury do spływów kajakowych (0,5 mln zł) - CO 2.1. • Wyznaczenie na terenie powiatu szlaków rowerowych wraz z oznakowaniem (0,2 mln zł) - CO 2.1. • Budowa infrastruktury camperowej na terenie LOF (1 mln zł) - CO 2.1. • Budowa dróg rowerowych i chodników z przejściami dla pieszych wzdłuż istniejących dróg publicznych na terenie LOF (50 mln zł) - CO 2.1. • Utworzenie Centrum promocji turystyki wraz z opracowaniem i wydaniem folderu promocyjnego LOF i aplikacji mobilnej oraz modernizacją i rozbudową punktów informacji turystycznej (2 mln zł) - CO 2.1. • Poprawa infrastruktury drogowej poprzez przebudowę i rozbudowę dróg powiatowych (150 mln zł) - CO 2.2. • Organizacja ponadlokalnego transportu zbiorowego z udziałem ekologicznego taboru (50 mln zł) - CO 2.2. • Budowa systemów monitoringu jakości powietrza na terenie LOF (5 mln zł) - CO 2.3. • Zachowanie miejsc pamięci historycznej, narodowej i patriotycznej: kapliczek, pomników, zabytków, obiektów sakralnych (2 mln zł) - CO 2.4.	• Centrum obsługi inwestora i stworzenie wspólnej oferty inwestycyjnej LOF (1 mln zł) - CO 3.1. • Wspólne działania adaptacyjne i formalno-prawne związane z utworzeniem podstref SSE (1 mln zł) - CO 3.1. • Rozbudowa powiatowego systemu ostrzegania i alarmowania ludności (0,5 mln zł) - CO 3.2. • Budowa wałów powodziowych i zbiorników retencyjnych oraz regulacja i konserwacja rzek - CO 3.2. (5 mln zł) • Modernizacja i zagospodarowanie rzeki San m.in. poprzez budowę polderów przeciwpowodziowych i budowę stanowisk poboru wody wraz z dojazdem dla straży pożarnej (15,5 mln zł) - CO 3.2. • Zalesianie nieużytków rolnych na terenie powiatu leżajskiego i gminy Trynka (6 mln zł) - CO 3.2. • Budowa farmy wiatrowej na terenie LOF (20 mln zł) - CO 3.2. • Budowa stacji ładowania pojazdów (5 mln zł) - CO 3.2. • Montaż instalacji wykorzystujących OZE w LOF (projekty parasolowe) (20 mln zł) - CO 3.2. • Budowa nowoczesnego schroniska dla zwierząt (10 mln zł) - CO 3.3. • Budowa sieci monitoringu miejsc najbardziej zagrożonych zanieczyszczeniem środowiska na terenie LOF (5 mln zł) - CO 3.3. • Budowa systemu przetwarzania odpadów komunalnych i stworzenie wspólnych w programów edukacyjnych dot. segregacji śmieci w LOF (20 mln zł) - CO 3.3. • Wymiana serwerów oraz sprzętu teleinformatycznego w urzędach gmin (0,5 mln zł) - CO 3.4. • Zakup oprogramowania i urządzeń do obsługi elektronicznej interesantów urzędów, spełniających wymogi dostępności (0,5 mln zł) - CO 3.4.

Źródło: opracowanie własne.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego koncentruje się na wyzwaniach stojących przed obszarem funkcjonalnym. Cele Strategiczne wyznaczone zostały w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Oczekiwane rezultaty wskazują jaki efekt planowanych działań zostanie osiągnięty w ramach wymienionych celów. Strategia określa jakie zmiany są potrzebne, aby osiągnięcie założonych celów było możliwe. Należy wśród nich wskazać zmiany o charakterze organizacyjnym (zmiany instytucjonalne, zmiany sposobu i zakresu funkcjonowania), zmiany o charakterze regulacyjnym (określenie norm, procedur, zasad itp.), zmiany w zakresie zasobów materialnych i niematerialnych (infrastruktura, kadry, umiejętności itp.). Rezultaty zaplanowanej interwencji będą mierzone za pomocą wskaźników związanych bezpośrednio z opracowaną diagnozą obszaru wsparcia oraz określonych na poziomie każdego z Celów Strategicznych. Tak jak cele strategiczne i operacyjne, rezultaty muszą być konieczne weryfikowalne i mierzalne.

JST Obszaru Funkcjonalnego będą aktywnie współpracować, aby zadbać o poczucie zadowolenia mieszkańców, atrakcyjność otaczającej ich przestrzeni i czyste środowisko przyrodnicze. Kwestie szczęśliwego społeczeństwa zostaną rozwiązane poprzez poprawę sytuacji w zakresie: ochrony zdrowia i opieki senioralnej, edukacji, rynku pracy oraz szeroko pojętej aktywności społecznej. Jeżeli chodzi o atrakcyjność przestrzeni to oczekiwanym rezultatem jest tutaj zwiększenie liczby przedsiębiorstw, poprawa sytuacji na obszarach wymagających rewitalizacji, rozwój zintegrowanej oferty turystycznej oraz lepsza sytuacja w zakresie dostępności komunikacyjnej (szczególnie z wykorzystaniem niskoemisyjnego transportu). Czyste środowisko to cel, którego rezultatem będzie zminimalizowanie zagrożeń dla środowiska powodowanych przez człowieka, lepsza adaptacja obszaru do zmian klimatycznych i lepsze wykorzystanie odpadów komunalnych. Oczekiwane zmiany i rezultaty zaplanowanych działań można przedstawić w postaci poniższej tabeli obrazującej wskaźniki monitoringowe dla postanowień Strategii Rozwoju Ponadlokalnego, ich wartość bazową, oczekiwany trend i źródło danych.

Tabela 4 – Wskaźniki monitoringowe

Cel	Wskaźnik rozwojowy	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok bazowy	Oczekiwany trend	Źródło danych
Cel Strategiczny 1 - Podniesienie poziomu życia ludności w LOF	Liczba bezrobotnych ogółem w LOF	os.	4 429	2020	↘	BDL GUS
	Liczba placówek wsparcia seniorów	szt.	11	2020	↗	Dane JST
	Liczba dzieci w przedszkolach, w tym specjalnych, oddziałach przedszkolnych i punktach przedszkolnych na terenie LOF	os.	2 537	2020	↗	BDL GUS
	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na terenie LOF	szt.	4	2020	↗↗	BDL GUS
Cel Strategiczny 2 - Poprawa jakości przestrzeni w LOF	Łączna liczba turystów w powiecie leżajskim	os.	5 123	2020	↗	BDL GUS
	Długość ścieżek rowerowych w LOF	km	23,2	2020	↗	BDL GUS
	Inwestycje w przyjazne miejsca rekreacji z wykorzystaniem zasobów przyrody	szt.	0	2020	↗	Dane JST
	Powierzchnia zrewitalizowanych terenów w LOF	km ²	0	2020	↗	Dane JST
Cel Strategiczny 3 - Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych w LOF	Podmioty gospodarki narodowej ogółem wpisane do rejestru REGON	szt.	4 752	2020	↗	BDL GUS
	Liczba instalacji do produkcji energii z wykorzystaniem OZE	szt.	0	2020	↗	Dane JST
	Liczba punktów PSZOK	szt.	6	2020	↗↗	Dane JST
	Długość sieci rozdzielczej na 100 km ²	km	954	2020	↗	BDL GUS

Źródło: opracowanie własne.

W niniejszym dokumencie należy wskazać również katalog wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego Programu FEP 2021-2027. Wybrane z poniżej listy wskaźniki będą realizowane poprzez inwestycje w ramach instrumentu IIT:

Wskaźniki produktu

WLWK-PLRO222 - Długość wspartych turystycznych szlaków rowerowych o nawierzchni gruntowej
WLWK-PLRO221 - Długość wspartych turystycznych szlaków rowerowych o nawierzchni utwardzonej nieulepszonej
WLWK-PLRO220 - Długość wspartych turystycznych szlaków rowerowych o nawierzchni utwardzonej ulepszonej
WLWK-PLRO136 - Długość odnowionych szlaków turystycznych
WLWK-PLRO137 - Długość utworzonych szlaków turystycznych
WLWK-PLRO141 - Liczba instytucji kultury objętych wsparciem
WLWK-PLRO132 - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)
WLWK-RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem
WLWK-PLRO225 - Liczba powstałych Miejsc Obsługi Kamperów (MOK)
WLWK-PLRO223 - Liczba powstałych Miejsc Obsługi Rowerzystów (MOR)
WLWK-PLRO224 - Liczba powstałych Miejsc Przyjaznych Kajakarzom (MPK)
WLWK-PLRO199 - Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)
WLWK-PLRO143 - Liczba utworzonych punktów informacji turystycznej i infokiosków zapewniających obsługę w min. 2 językach obcych
WLWK-PLRO071 - Liczba wspartych form ochrony przyrody
WLWK-PLRO142 - Liczba wspartych instytucji paramuzealnych
WLWK-PLRO140 - Liczba wspartych obiektów o charakterze niezabytkowym
WLWK-PLRO144 - Liczba wspartych obiektów w miejscach dziedzictwa naturalnego
WLWK-PLRO231 - Liczba wspartych urzędzeń lecznictwa uzdrowiskowego
WLWK-PLRO139 - Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem
WLWK-PLRO138 - Liczba zabytków ruchomych objętych wsparciem
WLWK-PLRO230 - Liczba zakładów lecznictwa uzdrowiskowego objęta projektem
WLWK-PLRO240 - Liczba zdigitalizowanych zasobów kultury udostępnionych on - line
WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego
WLWK-RCO058 - Wspierana infrastruktura rowerowa
WLWK-RCO075 - Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego
WLWK-RCO036 - Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu
PROG-FEPP06 - Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach wiejskich

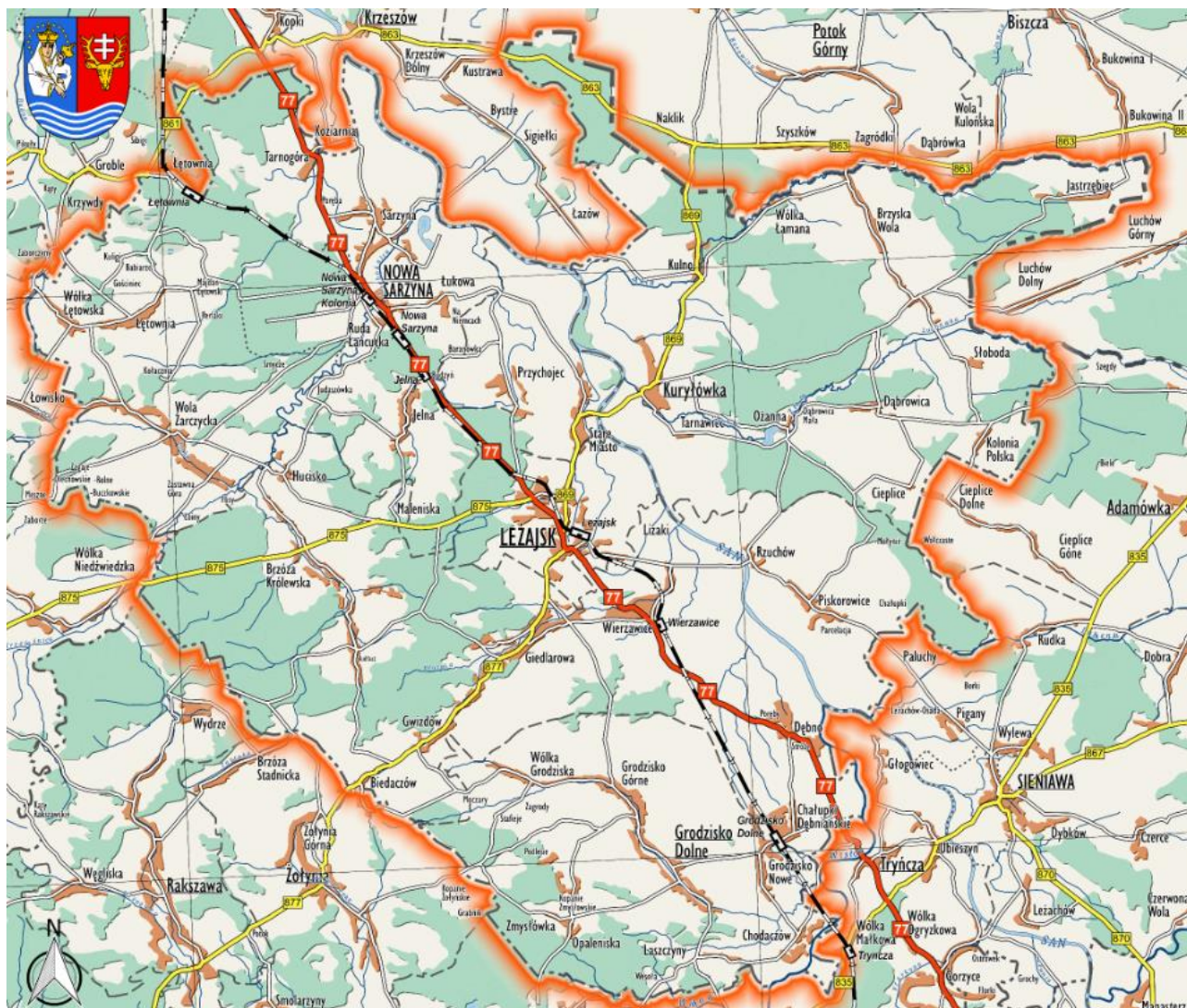
Wskaźniki rezultatu

WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem
WLWK-PLRR063 - Roczna liczba turystów korzystających ze szlaków kajakowych
WLWK-PLRR062 - Roczna liczba turystów korzystających ze szlaków rowerowych
WLWK-PLRR082 - Roczna liczba turystów korzystających ze wspartych szlaków turystycznych
WLWK-RCR064 - Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej
PROG-FEPR07 - Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury na obszarach wiejskich
PROG-FEPR06 - Powierzchnia ochroniona/ zabezpieczona w wyniku realizacji projektu

9. Zrównoważona mobilność na terenie Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego

Zrównoważona mobilność wpływa na jakość życia mieszkańców LOF ze względu na to, że zapewnia możliwość uczestnictwa w ruchu zarówno osobom korzystającym z różnych środków transportu (także na rowerach czy hulajnogach), jak też osobom z ograniczeniami w przemieszczaniu się. Dzięki odpowiednim rozwiązaniom infrastrukturalnym i informacyjnym ułatwia się poruszanie osobom z niepełnosprawnościami, osobom z ograniczoną mobilnością (m.in. osoby starsze, osoby na wózkach, czy prowadzące wózki z małymi dziećmi) i percepcją (m.in. osoby niewidome, niedowidzące, głuchonieme). Mniejsza liczba samochodów (dzięki dobremu transportowi publicznemu i odpowiedniej infrastrukturze rowerowej) to także lepsze środowisko, mniejsze zanieczyszczenia powietrza i niższy poziom hałasu. Zrównoważona mobilność wiąże się także z całościowym myśleniem o planowaniu przestrzennym oraz inwestycyjnym, gdzie jest zapewniony dostęp do najważniejszych w codziennym życiu mieszkańców spraw czy usług (szkół, placówki edukacyjne, zakupy, rozrywka itp.), co powoduje, że nie muszą oni przemieszczać się na dużych odległościach, by załatwić swoje codzienne sprawy.

Mapa 9 – Mapa Powiatu Leżajskiego z siecią drogową i kolejową

Źródło: Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Powiatu Leżajskiego

Diagnoza stanu obecnego

Dostępność komunikacyjna i transportowa jest jednym z kluczowych elementów wpływających na rozwój danego obszaru, stanowiącym o jego potencjale ekonomicznym. Podstawowy układ komunikacji LOF tworzą:

- a) droga krajowa nr 77 Lipnik- Przemyśl,
- b) drogi wojewódzkie:
 - 875 Mielec - Kolbuszowa - Sokołów Małopolski – Leżajsk,
 - 877 Naklik - Leżajsk - Łańcut - Dylągówka – Szklary,
 - 835 Lublin–Przeworsk–Grabownica Starzeńska.

oraz drogi powiatowe i gminne. Istotnym elementem infrastruktury drogowej jest również bliskie połączenie do węzła komunikacyjnego autostrady A4.

Połączenia komunikacyjne pomiędzy poszczególnymi miejscowościami OF oraz miejscowościami powiatu i województwa zapewnia komunikacja prywatnych przewoźników. Zdecydowana większość autobusowych linii komunikacyjnych koncentruje się w mieście powiatowym – Leżajsku i kierowana jest w kierunku Sokołowa Małopolskiego, Łańcuta, Przeworska, Sieniawy, Tarnobrodu, Lipin oraz Krzeszowa. Najwięcej połączeń uruchamianych jest przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Leżajsk Sp. z o.o.. Transport autobusowy należy podzielić na 2 segmenty:

- powiatowe przewozy pasażerskie (niewykraczające poza granice powiatu leżajskiego),
- wojewódzkie i międzywojewódzkie przewozy pasażerskie.

W zakresie dostępności komunikacyjnej zdecydowana większość kursów wykonywana jest w dni robocze szkolne, kosztem weekendów i dni świątecznych. Jest to tendencja dość typowa dla prywatnych przedsiębiorstw komunikacyjnych, które w dni wolne, a szczególnie święta i niedziele znacznie ograniczają ofertę przewozową. Dostępność komunikacyjna jest jedną z podstawowych barier przestrzennych osób o specjalnych potrzebach zamieszkujących obszary wiejskie. Głównym węzłem komunikacyjnych OF jest miasto Leżajsk – stanowiące centrum społeczno – gospodarcze i siedzibę powiatu leżajskiego. Drugie miasto - Nowa Sarzyna to kolejne centrum przesiadkowe OF.

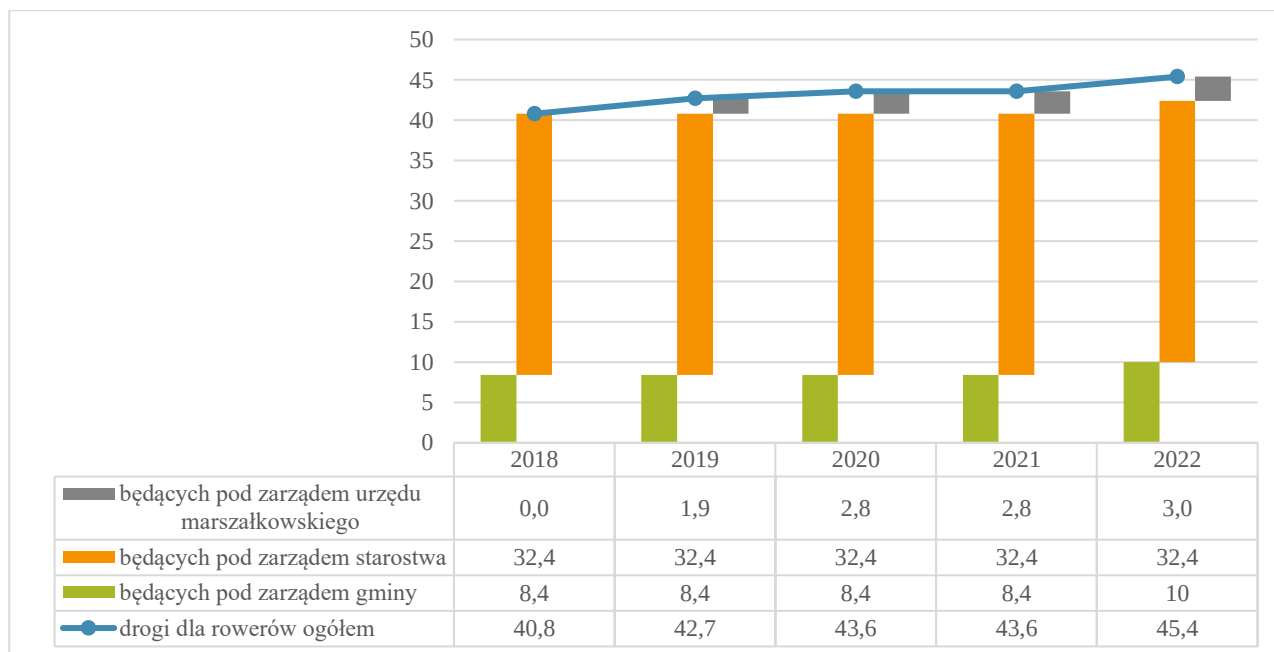
Infrastruktura w zakresie dostępności komunikacyjnej nie jest rozłożona równomiernie wśród JST tworzących LOF. Natomiast stan istniejącej infrastruktury drogowej wymaga nakładów finansowych. Należy również zaznaczyć, że dostępność komunikacyjna i braki w jej infrastrukturze są jedną z podstawowych barier przestrzennych osób o specjalnych potrzebach zamieszkujących obszary wiejskie.

Przez teren OF przebiega jedna linia normalnotorowa: linia kolejowa nr 68 Lublin –Leżajsk –Przeworsk. Jest to linia znaczenia pierwszorzędowego, częściowo dwutorowa, częściowo zelektryfikowana. Na obszarze powiatu leżajskiego dwutorowa od stacji Grodzisko Dolne w stronę Lublina, całkowicie zelektryfikowana. Na linii 68 prowadzony jest zarówno ruch pasażerski regionalny jak i pasażerski. Linie obsługują: 4 stacje kolejowe, 3 przystanki kolejowe, oraz 1 mijanka i przystanek osobowy: Łętownia, Nowa Sarzyna, Leżajsk, Grodzisko Dolne – stacja, Nowa Sarzyna Kolonia, Jelna, Wierzawice – przystanek kolejowy, oraz Tryńcza – mijanka i przystanek osobowy.

Należy również zaznaczyć, że projekt rozkładu jazdy 2024/2025 przewiduje zwiększenie ilości pociągów pośpiesznych. W kierunku Warszawy, a także utworzenie relacji do: Piły, Szczecina i Kołobrzegu. Linia kolejowa 68 została wpisana do kompleksowej sieci TEN-T, tym samym po modernizacji prędkość szlakowa w 2050 r. ma wynosić 160 km/h. Uwzględnienie LK68 jako fragmentu Linii Pospiesznej P33.1 zakłada takt 4-godzinny w roku 2035.

Jeżeli chodzi o infrastrukturę rowerową, to zgodnie z danymi GUS, na terenie LOF w 2022 r. było ich 45,4 km, z czego najwięcej (32,4 km) znajdowało się pod zarządem starostwa powiatowego. Należy zauważyć, że na przestrzeni lat 2018-2022 rozwój ścieżek rowerowych był systematyczny, jednak dość powolny. W tym czasie powstało tylko 4,6 km dróg dla rowerów. Zadziało się to ze względu na wzrost długości ścieżek znajdujących się pod zarządem gmin i urzędu marszałkowskiego. Należy zatem podjąć działania prowadzące do poprawy sytuacji w niniejszym zakresie.

Rysunek 7 – Długość dróg dla rowerów na terenie Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: BDL-GUS.

Opis głównych problemów i wyzwań

Pierwszym elementem, na podstawie którego możemy określić istotność problematyki zrównoważonej mobilności w niniejszej strategii jest ankieta konsultacyjna skierowana do mieszkańców obszaru. W procesie tym, wszyscy zainteresowani mogli się wypowiedzieć na temat stanu, problemów i kierunków rozwoju obszaru realizacji Strategii Ponadlokalnej. Wiele poruszonych kwestii dotyczyło również zrównoważonej mobilności. Należy zaznaczyć, że wśród najbardziej oczekiwanych efektów realizacji Strategii Ponadlokalnej wskazywano: poprawę stanu dróg i chodników (40,7% ankietowanych), budowę ścieżek rowerowych (42,4% ankietowanych) oraz poprawę jakości komunikacji (27,7 % ankietowanych).

Ponadto, przeprowadzona na potrzeby opracowania niniejszej strategii analiza SWOT, wśród najważniejszych problemów i wyzwań dla Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego wskazała również kwestie związane ze zrównoważoną mobilnością. Zostały one określone jako jedne z elementów silnych i słabych stron obszaru oraz jego szans i zagrożeń. Jedną z takich cech jest określona w ramach słabych stron obszaru: niewystarczająca dostępność komunikacyjna. Chodzi tutaj zarówno o dostępność komunikacyjną o charakterze zewnętrznym (tj. połączenia gmin OF z innymi częściami

regionu lub kraju) jak i wewnętrznym (tj. poziom i dostępność połączeń komunikacyjnych pomiędzy gminami LOF. Należy również podkreślić, że rozwój infrastruktury drogowo-komunikacyjnej jest postrzegany jako szansa rozwojowa dla całego obszaru. Jest to element, który ma wpływ również na inne dziedziny życia, niezbędne w procesie rozwoju gmin, jak np. turystyka i gospodarka. Co więcej, analiza SWOT wskazuje, że niszcząca infrastruktura drogowa jest dla gmin LOF zagrożeniem, które może powodować pewne ograniczenia rozwojowe.

Najważniejsze problemy i wyzwania z zakresu zrównoważonej mobilności na terenie województwa podkarpackiego (w tym również gmin wchodzących w skład LOF) podkreśla również Program Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030. Wskazuje on, że „regionami zagrożonymi wykluczeniem z punktu widzenia transportu zbiorowego są w województwie: Bieszczady, zwłaszcza w części na południe od zbiornika solińskiego, obszar pomiędzy Sanokiem i Przemyślem wzdłuż Sanu po obydwu jego stronach, Beskid Niski, powiat lubaczowski i północna część powiatu jarosławskiego, powiat leżajski oraz pojedyncze gminy w strefach pomiędzy Dębicą, Mielcem i Tarnobrzegiem.”. Dlatego też należy podjąć działania niwelujące zagrożenie wykluczeniem transportowym LOF. Program zakłada, że niezwykle ważne są inwestycje mające na celu zwiększenie powiązań transportowych w regionie, w tym likwidowanie obszarów wykluczenia transportowego poprzez poprawę powiązań północno – wschodnich obszarów województwa podkarpackiego z obszarami województwa lubelskiego, w tym poprawa dostępności do miasta Leżajsk jako ośrodka, który ma szczególne znaczenie dla mieszkańców powiatu leżajskiego i powiatów ościennych, ale także dla mieszkańców województwa lubelskiego.

Jeżeli chodzi o transport rowerowy, to program również zwraca uwagę na jego szczególną rolę. Najważniejszym szlakiem rowerowym w województwie podkarpackim jest Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo, który jest najdłuższym spójnie oznakowanym szlakiem rowerowym w Polsce o łącznej długości 2 095 km (w tym 459 km w województwie podkarpackim). Jednak trasy i ścieżki rowerowe na terenie województwa podkarpackiego poza Green Velo nie tworzą spójnej sieci i nie są połączone ze sobą, często wykonane są w bardzo różnych technologiach i nie są standaryzowane. Dlatego też, niewystarczające wydają się możliwości związane z mobilnością aktywną regionu. Trasy rowerowe nie tworzą zwartych sieci, a ich układ nie zawsze sprzyja korzystaniu z tej formy transportu w podróżach codziennych, w tym w dojazdach do pracy. Brak jest szlaków prowadzonych konsekwentnie wzdłuż dróg wojewódzkich łączących poszczególne miasta (ścieżki rowerowe do przystanków zbiorczych). Problemy w dostępności ścieżek rowerowych przekładały się dotychczas na bardzo niewielki udział ruchu rowerowego. Jednocześnie rozwija się turystyka rowerowa. Sprzyja temu prowadzona przez samorządy rozbudowa szlaków, będących odcinkami tras dla rowerzystów, spełniającymi odpowiednie kryteria, oznaczonymi specjalnymi znakami, których przebieg prowadzi m.in. istniejącymi drogami publicznymi. Gminy LOF zamierzają nadal podejmować odpowiednie działania w tym zakresie.

Narzędziem służącym wsparciu działań związanych z budową infrastruktury rowerowej oraz umożliwiającym ich prowadzenie w sposób ciągły i skoordynowany jest również dokument pn. Regionalna Polityka Rowerowa Województwa Podkarpackiego. To kompleksowy dokument pozwalający na systemowe podejście do wspomagania ruchu rowerowego z koordynacyjną funkcją regionu. Polityka to główny dokument Samorządu Województwa Podkarpackiego określający rolę i znaczenie transportu rowerowego w kontekście rozwoju regionu, a także kompleksowo ujmuje kwestie dotyczące ruchu rowerowego (przestrzenne, planistyczne, techniczne, organizacyjne, edukacyjne i promocyjne).

Zwiększenie długości ścieżek rowerowych, to jeden z wyznaczników rozwoju i poprawy stanu infrastruktury transportowej dla turystyki oraz promocji transportu neutralnego dla środowiska. Tutaj również możemy zaobserwować zgodność celów Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego z celami strategicznymi regionalnej polityki, którymi są: Wzrost ruchu rowerowego w miastach regionu - zwiększanie udziału podróży rowerowych w przemieszczeniach ogółem, Wzrost ruchu rowerowego regionalnego - zwiększanie potencjału turystycznego regionu za pośrednictwem rozwoju turystyki rowerowej oraz Poprawa efektywności i jakości systemu zarządzania rozwojem ruchu rowerowego.

Mapa 10 – Koncepcja sieci korytarzy tras rowerowych na terenie województwa podkarpackiego

Źródło: Regionalna Polityka Rowerowa Województwa Podkarpackiego

Regionalna Polityka Rowerowa Województwa Podkarpackiego zawiera również bardzo istotne załączniki jakimi są: Koncepcja sieci korytarzy tras rowerowych na terenie województwa podkarpackiego oraz Wytyczne projektowania i wykonania infrastruktury rowerowej województwa podkarpackiego. Bardzo istotnym elementem projektów zaplanowanych do realizacji przez jednostki samorządu terytorialnego LOF będzie również realizacja postanowień wskazanych powyżej dokumentów. Zaplanowane ścieżki rowerowe będą w sposób pośredni lub bezpośredni nawiązywać do niniejszej koncepcji. Co bardzo istotne, będą one zaplanowane również zgodnie z wytycznymi. Takie podejście pozwoli na zachowanie spójności technicznej i koncepcyjnej dla zaplanowanych rozwiązań w zakresie rozwoju infrastruktury rowerowej na terenie LOF.

Wskazanie i opis kierunków rozwoju oraz wyznaczonych celów

W ramach Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027 z perspektywą do 2035 roku, w zakresie obszaru strategicznego: „otoczenie”, wyodrębniono cel operacyjny związany ze zrównoważoną mobilnością jakim jest „poprawa dostępności komunikacyjnej”. Zidentyfikowane w niniejszej dziedzinie potrzeby mieszkańców obszaru powinny zostać zabezpieczone poprzez wynikające z tego celu kierunki działań:

- Wspólne inwestycje drogowe poprawiające dostępność komunikacyjną.
- Transport publiczny w obrębie obszaru - połączenia pomiędzy gminami i do Leżajska.
- Zwiększenie liczby połączeń kolejowych i autobusowych w obrębie LOF.
- Budowa ścieżek rowerowych wraz z chodnikami dla pieszych łączących gminy.
- Wspólne starania jst o połączenie komunikacyjne z przyszłym węzłem dróg S19 i S74 „Zapacz”.
- Dążenie do budowy łącznika przyszłej linii kolejowej 58 w Łętownii nie tylko dla kierunku Stalowowolskiego, ale także LOF w celu stworzenia nowej siatki połączeń regionalnych.
- Poprawa infrastruktury drogowej całego LOF poprzez poprawę jakości dróg lokalnych i budowę chodników, szczególnie na obszarach wiejskich.
- Zabieganie o przedłużenie drogi ekspresowej S74 do Jarosławia.
- Budowa i modernizacja obiektów mostowych.
- Budowa, rozbudowa i modernizacja parkingów w tym parkingi typu P+R (park & ride).
- Ekologiczna (elektryczna), a jednocześnie rentowna komunikacja.
- Stworzenie powiatowego komunikacyjnego węzła postojowo-przesiadkowego.
- Budowa i modernizacja dróg na terenach rolniczych (polnych) jako poprawa infrastruktury drogowej i turystycznej.
- Rozwój infrastruktury kolejowej: połączenia do Lublina, Rzeszowa, trasa Rozwadów – Przeworsk.

Realizacja powyższych kierunków działań powinna pozwolić na poprawę sytuacji mieszkańców LOF w zakresie dostępności transportowej. Źródłem finansowania części projektów powyższym zakresie może być np. działanie FEPK.04.03 Zrównoważony transport pozamiejski.

Co ważne, wskazane powyżej cele i kierunki działań są również zgodne w postanowienia Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030 oraz jego celami podstawowymi i horyzontalnymi.

Opis wdrażanych lub planowanych do realizacji działań zmierzających do rozwiązania zdiagnozowanych problemów

W celu realizacji kierunków działań wynikających z celów operacyjnych Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027 z perspektywą do 2035 roku, które jednocześnie są zbieżne z założeniami Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030 i Regionalnej Polityki Rowerowej Województwa Podkarpackiego, na terenie LOF zaplanowano realizację inwestycji z zakresu rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i pieszo-rowerowej oraz zrównoważonej i niskoemisyjnej mobilności. Część z przedstawionych propozycji będzie miała również znaczący wpływ na rozwój turystyki w LOF.

Tabela 5 – Projekt JST LOF w zakresie rozwoju zrównoważonej mobilności

Lp	Tytuł i krótki opis projektu	JST realizująca projekt	Cel Strategicznych i Cel Operacyjny SRP LOF	Przewidywana wartość projektu w PLN	Potencjalne źródło finansowania
1.	Budowa tras pieszo-rowerowych na terenie Miasta Leżajsk wraz z niezbędną infrastrukturą (oświetlenie, altanki, ławki, itp.) łączących się z trasami przebiegającymi przez pozostałe gminy wchodzące w skład Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego.	Miasto Leżajsk	CS 2 CO 2.1, 2.2	3 000 000	FEP, środki własne
2.	Budowa ścieżek rowerowych na terenie Miasta Leżajsk. Projekt zakłada budowę ścieżek rowerowych w północno-wschodniej części miasta. Zadanie obejmuje swym zakresem wykonanie ciągów komunikacyjnych przeznaczonych dla ruchu rowerowego łączących centrum miasta z terenami atrakcyjnymi turystycznie biegnących wzdłuż rzeki San. Planuje się łącznie budowę ok. 7 km ścieżek rowerowych.	Miasto Leżajsk	CS 2 CO 2.1, 2.2	5 000 000	FEP, środki własne
3.	Budowa i modernizacja dróg dojazdowych do terenów rolniczych. Zakres obejmuje nieutwardzone drogi dojazdowe do obszarów pól uprawnych na terenie Miasta Leżajsk.	Miasto Leżajsk	CS 2 CO 2.2	5 000 000	FEP, KPO
4.	Budowa i przebudowa dróg w mieście Leżajsk. Zakres obejmuje budowę i przebudowę dróg gminnych na terenie Miasta Leżajsk.	Miasto Leżajsk	CS 2 CO 2.2	30 000 000	KPO, RFRD
5.	Budowa dróg na obszarach objętych podziałem i scaleniem.	Miasto Leżajsk	CS 2 CO 2.2	9 000 000	środki UE, środki własne
6.	Budowa parkingu typu P+R (park & ride) przy dworcu PKP w Leżajsku.	Miasto Leżajsk	CS 2 CO 2.2	5 000 000	środki UE, środki własne
7.	Budowa, przebudowa, remont oraz wyznaczenie i oznakowanie dróg dla pieszych i dróg dla rowerów oraz parkingów na terenie Gminy Leżajsk	Gmina Leżajsk	CS 2 CO 2.1	15 000 000	Środki UE, BP, Środki własne
8.	Budowa, przebudowa, rozbudowa i remonty obiektów mostowych, przepustów i kładek dla pieszych	Gmina Leżajsk	CS 2 CO 2.2	30 000 000	Środki UE, BP, Środki własne
9.	Zakup pojazdów niskoemisyjnych i zeroemisyjnych	Gmina Leżajsk	CS 2 CO 2.2	5 000 000	Środki UE, BP, Środki własne
10.	Budowa, przebudowa, rozbudowa i remonty dróg na terenie Gminy Leżajsk	Gmina Leżajsk	CS 2 CO 2.2	25 000 000	Środki UE, BP, Środki własne

11.	Montaż wiat przystankowych	Gmina Leżajsk	CS 2 CO 2.2	200 000	Środki UE, BP, Środki własne
12.	Budowa, przebudowa, rozbudowa i remonty obiektów mostowych, przepustów i kładek dla pieszych	Gmina Leżajsk	CS 2 CO 2.2	30 000 000	Środki UE, BP, Środki własne
13.	Budowa, rozbudowa i modernizacja oświetlenia dróg i miejsc publicznych na terenie Gminy Leżajsk	Gmina Leżajsk	CS 2 CO 2.2	5 000 000	Środki UE, BP, Środki własne
14.	Budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych.	Gmina Leżajsk	CS 2 CO 2.2	2 000 000	Środki UE, BP, Środki własne
13.	Odnowienie istniejących chodników i dróg wewnętrznych brukowych należących do DPS w Piskorowicach - Mołyniach oraz rozbudowa miejsc parkingowych. Umożliwienie bezproblemowej komunikacji wewnętrznej oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców oraz pracowników DPS w Piskorowicach – Mołyniach.	Powiat Leżański/ DPS Piskorowice Mołynie	CS 2 CO 2.2	3 000 000,00	Środki EU/ BP Środki własne Powiatu Leżańskiego, Gmina Leżajsk
14.	Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 1242R Przychojec – Stare Miasto w km 0+000 - 2+091 polegająca na budowie drogi rowerowej i drogi dla pieszych w miejscowości Przychojec i Stare Miasto. Przedsięwzięcie obejmuje rozwiązania mające za zadanie poprawę bezpieczeństwa niechronionych uczestników ruchu poprzez budowę nowych przejść i przejazdów dla pieszych i rowerów, budowę drogi dla pieszych, budowę drogi dla rowerów, wraz z oznakowaniem, urządzeniami BRD oraz doświetleniem wynikającym z obowiązujących przepisów i wytycznych. Planowana inwestycja stanowić będzie połączenie z istniejącą trasą rowerową Green Velo.	Powiat Leżański	CS 2 CO 2.2	4 700 000,00	Środki EU/Budżet Państwa Środki własne Powiatu Leżańskiego, Gmina Leżajsk
15.	Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 1242R Przychojec – Stare Miasto polegająca na przebudowie jezdni km 1+340 - 2+091	Powiat Leżański	CS 2 CO 2.2	1 400 000,00	Środki EU/ BP Środki własne, Gmina Leżajsk
16.	Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 1259R Gniewczyna (gr. pow.) – Grodzisko – Giedlarowa w km 10+635 - 17+310 Polegająca na budowie drogi rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w miejscowościach Grodzisko Górne i Giedlarowa. Planowana inwestycja ma na celu poprawę bezpieczeństwa rowerzystów poprzez wybudowanie drogi dla rowerów (ścieżki rowerowej) wraz z przejazdami. Przedmiotowa droga dla rowerów będzie odpowiednio oznakowana i wyposażona we wszystkie niezbędne urządzenia bezpieczeństwa ruchu drogowego.	Powiat Leżański	CS 2 CO 2.2	17 500 000,00	Środki EU/ BP Środki własne Powiatu Leżańskiego, Gmina Grodzisko Dolne / Leżajsk
17.	Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 1238R Łętownia – Hucisko Maleniska w km 0+630 - 2+536 Polegająca na budowie drogi dla pieszych (chodnika) o długość 1906m w miejscowościach Łętownia i Wola Zarczycka. Przedmiotowa przebudowa ma na celu przede wszystkim poprawę bezpieczeństwa pieszych poprzez budowę drogi dla pieszych oraz wyznaczenia przejścia dla pieszych wyposażonych między innymi w oznakowanie	Powiat Leżański	CS 2 CO 2.2	4 700 000,00	Środki EU/Budżet Państwa Środki własne Powiatu Leżańskiego, Gmina Nowa Sarzyna

	pionowe i poziome oraz odpowiednie doświetlenie zgodnie z obowiązującymi przepisami.				
18.	Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 1265R Górnio (gr. powiatu) – Wola Zarczycka km 6+700 - 7 +340 polegająca na budowie drogi dla pieszych (chodnika) o długość 640 m. Przedmiotowa przebudowa ma na celu przede wszystkim poprawę bezpieczeństwa pieszych poprzez budowę drogi dla pieszych.	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	2 000 000,00	Środki EU/Budżet Państwa Środki własne Powiatu Leżajskiego, Gmina Nowa Sarzyna
19.	Przebudowa mostu (JNI 1008075) w ciągu drogi powiatowej 1259R w miejscowości Giedlarowa w km 16+385	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	2 000 000,00	Środki EU/ BP Środki własne, Gmina Leżajsk
20.	Przebudowa drogi powiatowej nr 1259R Gniewczyna (gr. pow.) - Grodzisko Dolne - Giedlarowa w km 2+329 -6+800 od granicy powiatów (przeworskiego/leżajskiego) do skrzyżowania z drogą 1270R, wraz z budową odcinkowo: -drogi pieszo-rowerowej -drogi dla pieszych	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	22 500 000,00	Środki EU/ BP, Środki własne Powiatu Leżajskiego, Gmina Grodzisko Dolne
21.	Przebudowa i rozbudowa drogi powiatowej nr 1244R Kulno - Brzyska Wola w km 0+000 - 6+026, wraz z budową odcinkowo drogi dla pieszych	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	21 000 000,00	Środki EU/ BP Środki własne Powiatu Leżajskiego, Gmina Kuryłówka
22.	Przebudowa skrzyżowania dróg powiatowych 1238R i 1239R oraz drogi gminnej 104751R w miejscowości Wola Zarczycka	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	1 200 000,00	Środki EU/ BP Środki własne Powiatu Leżajskiego, Gmina Nowa Sarzyna
23.	Przebudowa drogi powiatowej nr 1262R Biedaczów - Hucisko - Brzózka Królewska - Biedaczów w km 3+172 - 11+904 w miejscowości Brzózka Królewska i Biedaczów , wraz z budową odcinkowo: -drogi dla pieszych -utwardzonych poboczy	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	30 500 000,00	Środki EU/ BP Środki własne Powiatu Leżajskiego, Gmina Leżajsk
24.	Przebudowa drogi 1241R Hucisko - Ruda Łańcucka - Przychojec - Leżajsk w miejscowościach Jelna i Nowa Sarzyna polegająca na budowie drogi dla pieszych w km 3+209 - 5+367	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	4 700 000,00	Środki EU/ BP Środki własne Powiatu Leżajskiego, Gmina Nowa Sarzyna
25.	Przebudowa i rozbudowa drogi powiatowej nr 1245R od drogi nr 1246R Brzyska Wola przez Wieś wraz z mostem w km 0+000 – 4+712, wraz z budową drogi dla pieszych	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	28 200 000,00	Środki EU/ BP Środki własne Powiatu Leżajskiego, Gmina Kuryłówka
26.	Przebudowa drogi powiatowej 1272R Dębno - Chałupki Dębniańskie w km 0+000 do 3+123 , wraz z budową odcinkowo: -drogi pieszo rowerowej -drogi dla pieszych	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	15 500 000,00	Środki EU/ BP Środki własne, Gmina Leżajsk

27.	Przebudowa drogi powiatowej 1271R Grodzisko Dolne - Chałupki Dębniańskie w km 3+535 do 5+383, wraz z budową odcinkowo drogi dla pieszych	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	9 000 000,00	Środki EU/Budżet Państwa Środki własne, Gmina Leżajsk
28.	Przebudowa drogi 1266R Biedaczów - Grodzisko Górne w km od 0+080 do 7+313 , wraz z budową odcinkowo drogi dla pieszych	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	36 000 000,00	Środki EU/ BP Środki własne Powiatu Leżajskiego, Gmina Grodzisko Dolne / Leżajsk
29.	Przebudowa drogi 1246R Kuryłówka - Tarnogród (gr. p.) w km 8+870 - 17+732 wraz z budową utwardzonych poboczy	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	26 500 000,00	Środki EU/ BP Środki własne Powiatu Leżajskiego, Gmina Kuryłówka
30.	Przebudowa i rozbudowa drogi 1258R Giedlarowa – Wierzawice w km 1+560 – 3+065 wraz z przebudowa skrzyżowania w m. Giedlarowa, wraz z budową drogi dla pieszych	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	8 000 000,00	Środki EU/ BP Środki własne Powiatu Leżajskiego, Gmina Leżajsk
31.	Przebudowa drogi powiatowej 1264R Wola Zarczycka - Wólka Niedź (gr. p.) w km 2+080 - 4+694 wraz z budową odcinkowo drogi dla pieszych	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	9 000 000,00	Środki EU/ BP Środki własne Powiatu Leżajskiego, Gmina Nowa Sarzyna
32.	Przebudowa drogi powiatowej 1239R Majdan Łęt. - Wola Zarczycka w km 3+715 – 4+715 wraz z budową odcinkowo drogi dla pieszych	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	4 900 000,00	Środki EU/ BP Środki własne Powiatu Leżajskiego, Gmina Nowa Sarzyna
33.	Przebudowa drogi powiatowej 1240R od P1264R Wola Zarczycka - N. Sarzyna w km 0+760 – 4+070 wraz z budową utwardzonych poboczy i przebudową skrzyżowania z DP 1238R	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	10 000 000,00	Środki EU/BP Środki własne Powiatu Leżajskiego, Gmina Nowa Sarzyna
34.	Utworzenie 4 szlaków turystycznych o znaczeniu regionalnym - szlaków rowerowych, wraz z budową/rozbudową infrastruktury towarzyszącej zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie tj. Szlak czerwony Alternatywa 1: Leżajsk – Wierzawice – Rzuchów – Piskorowice Mołynie – Ożanna – Rzuchów – Leżajsk Alternatywa 2: Leżajsk Wierzawice – Rzuchów – Piskorowice Mołynie – Dąbrowica – Ożanna – Rzuchów – Leżajsk Szlak niebieski (Leżajsk- Brzoza Królewska-Górka – Podkudłacz – Kudłacz – Brzoza Królewska – Leżajsk) Szlak zielony (Leżajsk- Podklasztor – Jelna – Nowa Sarzyna – Judaszówka- Smycze – Rezerwat Azalii Pontyjskiej Kołaczna – Wola Zarczycka – Smycze – Judaszówka – Jelna – Leżajsk	Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.1	500 000,00	Środki EU/BP Środki własne Powiatu Leżajskiego,

	Szlak żółty (Nowa Sarzyna – Majdan Łętowski – Wola Zarczycka – Rezerwat Azalii Pontyjskiej Kołacznia – Smycze – Nowa Sarzyna				
35.	Wodór – technologie wodorowe na terenie Gminy Wsparcie technologii dot. budowy, wdrożenia oraz komercjalizacji innowacyjnych jednostek transportowych napędzanych wodorem.	Gmina Nowa Sarzyna	CS 2 CO 2.2	30 000 000,00	UE Gmina
36.	Przebudowa, modernizacja oraz remonty dróg i mostów gminnych	Gmina Nowa Sarzyna	CS 2 CO 2.2	8 000 000,00	Środki Unijne oraz krajowe
37.	Budowa ścieżek oraz szlaków pieszo-rowerowych na terenie gminy	Gmina Nowa Sarzyna	CS 2 CO 2.2	5 000 000,00	Środki Unijne oraz krajowe
38.	Budowa parkingów, miejsc postojowych oraz placów utwardzonych na terenie gminy	Gmina Nowa Sarzyna	CS 2 CO 2.2	5 000 000,00	Środki Unijne oraz krajowe
39.	Rozbudowa oraz modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy	Gmina Nowa Sarzyna	CS 2 CO 2.2	2 000 000,00	Środki Unijne oraz krajowe
40.	Budowa infrastruktury drogowej i pieszo-rowerowej wzdłuż drogi powiatowej 1259R relacji Gniewczyna Łańcucka – Grodzisko Dolne – Giedlarowa Budowa drogi, ścieżki pieszej lub pieszo-rowerowej wraz z infrastrukturą w ciągu drogi powiatowej nr 1259R wraz z przepustami, kanalizacją deszczową, budową mostów, wyniesionych przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego drogi i ścieżki pieszej i/lub pieszo-rowerowej, wraz z barierkami ochronnymi, oznakowaniem oraz tworzenie miejsc postoju i odpoczynku wzdłuż ścieżki (budowa wiat przystankowych, stawianie ławeczek i tworzenie mini parków, oraz terminowego postoju na odpoczynek, ogrodów z elementami infrastruktury placu zabaw przy ścieżce)	Powiat leżajski Gmina Grodzisko Dolne Gmina Leżajsk (gminy w granicach swojego terytorium)	CS 2 CO 2.2	4 500 000	FEP; PROW; RFRD; POLSKI ŁAD
41.	Budowa infrastruktury drogowej i pieszo-rowerowej wzdłuż drogi gminnej 104576R „Na Górki” w Grodzisku Dolnym Budowa drogi, ścieżki pieszej lub pieszo-rowerowej wraz z infrastrukturą w ciągu drogi gminnej wraz z przepustami, kanalizacją deszczową, budową mostów, wyniesionych przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego drogi i ścieżki pieszej i/lub pieszo-rowerowej, wraz z barierkami ochronnymi, oznakowaniem oraz tworzenie miejsc postoju i odpoczynku wzdłuż ścieżki	Gmina Grodzisko Dolne	CS 2 CO 2.2	1 500 000	FEP; PROW; RFRD; POLSKI ŁAD
42.	Budowa trasy pieszej przy drodze powiatowej nr 1274R w miejscowości Chodaczów Budowa chodnika dla pieszych wraz z infrastrukturą towarzyszącą: lampy uliczne, oznakowanie, wiaty przystankowe i miejsca czasowego odpoczynku dla pieszych, wyniesione przejścia dla pieszych	Powiat leżajski Gmina Grodzisko Dolne	CS 2 CO 2.2	1 000 000	FEP; PROW; RFRD; POLSKI ŁAD

43.	Poprawa bezpieczeństwa niezmotygowanych uczestników ruchu drogowego na terenie miejscowości Chodaczów Budowa wyniesionego skrzyżowania na drodze powiatowej nr 1274R i 1273R w Chodaczowie przy szkole podstawowej w Chodaczowie wraz z infrastrukturą towarzyszącą (oświetlenie, sygnalizacja świetlna i monitoring wizyjny na skrzyżowania oraz budowa oświetlenia ulicznego i monitoringu wizyjnego wzdłuż drogi gminnej prowadzącej na most wiszący w Chodaczowie i na samym moście)	Powiat leżajski Gmina Grodzisko Dolne	CS 2 CO 2.2	700 000	FEP; PROW; RFRD; POLSKI ŁAD
44.	Budowa trasy pieszej wraz z infrastrukturą towarzyszącą przy drodze powiatowej nr 1270R w Grodzisku Dolnym Budowa ścieżki pieszej lub pieszorowerowej wraz z infrastrukturą w ciągu drogi powiatowej wraz z przepustami, kanalizacją deszczową, budową mostów, wyniesionych przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego drogi, wraz z barierkami ochronnymi, oznakowaniem oraz tworzenie miejsc postoju i odpoczynku wzdłuż ścieżki (budowa wiat przystankowych, stawianie ławeczek i tworzenie mini parków, oraz terminowego postoju na odpoczynek, ogrodów z elementami infrastruktury placu zabaw przy ścieżce)	Powiat leżajski Gmina Grodzisko Dolne	CS 2 CO 2.2	2 000 000	FEP; PROW; RFRD; POLSKI ŁAD
45.	Budowa trasy pieszej wraz z infrastrukturą towarzyszącą przy drodze powiatowej nr 1273R w Chodaczowie Budowa ścieżki pieszej lub pieszorowerowej wraz z infrastrukturą w ciągu drogi powiatowej wraz z przepustami, kanalizacją deszczową, budową mostów, wyniesionych przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego drogi, wraz z barierkami ochronnymi, oznakowaniem oraz tworzenie miejsc postoju i odpoczynku wzdłuż ścieżki (budowa wiat przystankowych, stawianie ławeczek i tworzenie mini parków, oraz terminowego postoju na odpoczynek, ogrodów z elementami infrastruktury placu zabaw przy ścieżce)	Powiat leżajski Gmina Grodzisko Dolne	CS 2 CO 2.2	2 500 000	FEP; PROW; RFRD; POLSKI ŁAD
46.	Budowa infrastruktury drogowej i pieszorowerowej wzdłuż drogi powiatowej 1269R i przy drodze gminnej 104549R w Zmysłówce Budowa drogi, ścieżki pieszej lub pieszorowerowej wraz z infrastrukturą w ciągu drogi powiatowej wraz z przepustami, kanalizacją deszczową, budową mostów, wyniesionych przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego drogi i ścieżki pieszej i/lub pieszorowerowej, wraz z barierkami ochronnymi, oznakowaniem oraz tworzenie miejsc postoju i odpoczynku wzdłuż ścieżki (budowa wiat przystankowych, stawianie ławeczek i tworzenie mini parków, oraz terminowego postoju na odpoczynek, ogrodów z elementami infrastruktury placu zabaw przy ścieżce)	Powiat leżajski Gmina Grodzisko Dolne	CS 2 CO 2.2	4 000 000	FEP; PROW; RFRD; POLSKI ŁAD

47.	Budowa infrastruktury drogowej i pieszo-rowerowej wzdłuż drogi powiatowej nr 1268R w Grodzisku Dolnym, Grodzisku Górnym i Zmysłówce Budowa drogi, ścieżki pieszej lub pieszo-rowerowej wraz z infrastrukturą w ciągu drogi gminnej wraz z przepustami, kanalizacją deszczową, budową mostów, wyniesionych przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego drogi i ścieżki pieszej i/lub pieszo-rowerowej, wraz z barierkami ochronnymi, oznakowaniem oraz tworzenie miejsc postoju i odpoczynku wzdłuż ścieżki	Powiat leżajski Gmina Grodzisko Dolne	CS 2 CO 2.2	6 500 000	FEP; PROW; RFRD; POLSKI ŁAD
48.	Budowa trasy pieszej przy drodze powiatowej nr 1266R w Grodzisku Górnym i Wólce Grodziskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą Budowa ścieżki pieszej lub pieszo-rowerowej wraz z infrastrukturą w ciągu drogi powiatowej wraz z przepustami, kanalizacją deszczową, budową mostów, wyniesionych przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego drogi, wraz z barierkami ochronnymi, oznakowaniem oraz tworzenie miejsc postoju i odpoczynku wzdłuż ścieżki (budowa wiat przystankowych, stawianie ławeczek i tworzenie mini parków, oraz terminowego postoju na odpoczynek, ogrodów z elementami infrastruktury placu zabaw przy ścieżce)	Powiat leżajski Gmina Grodzisko Dolne	CS 2 CO 2.2	8 000 000	FEP; PROW; RFRD; POLSKI ŁAD
49.	Budowa infrastruktury drogowej przy drodze gminnej nr 104578R okolice zbiornia wodnego „Czyste” i drogi wewnętrznej na działkach nr 2316 i 2124, oraz na drodze gminnej nr 104577R (droga Zagumienna) i drodze gminnej nr 104571R (Mokrzanka) w Grodzisku Dolnym oraz ścieżek pieszych i pieszo-rowerowej w ciągu tych dróg. Budowa drogi, ścieżki pieszej lub pieszo-rowerowej wraz z infrastrukturą, przepustami, kanalizacją deszczową, budową mostów, wyniesionych przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego drogi i ścieżki pieszej i/lub pieszo-rowerowej, wraz z barierkami ochronnymi, oznakowaniem oraz tworzenie miejsc postoju i odpoczynku wzdłuż ścieżki (budowa wiat przystankowych, stawianie ławeczek i tworzenie mini parków, oraz terminowego postoju na odpoczynek, ogrodów z elementami infrastruktury placu zabaw przy ścieżce)	Gmina Grodzisko Dolne	CS 2 CO 2.2	10 000 000	FEP; PROW; RFRD; POLSKI ŁAD
50.	Budowa trasy pieszej przy drodze powiatowej nr 1259R od skrzyżowania w Laszczynach do granicy powiatu leżajskiego z powiatem przeworskim. Budowa ścieżki pieszej lub pieszo-rowerowej wraz z infrastrukturą w ciągu drogi powiatowej wraz z przepustami, kanalizacją deszczową, budową mostów, wyniesionych przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego drogi, wraz z barierkami ochronnymi, oznakowaniem oraz tworzenie miejsc postoju i odpoczynku wzdłuż ścieżki (budowa wiat przystankowych, stawianie ławeczek)	Powiat leżajski Gmina Grodzisko Dolne	CS 2 CO 2.2	2 500 000	FEP; PROW; RFRD; POLSKI ŁAD
51.	Organizacja transportu publicznego na terenie gminy Kurylówka wraz z poprawą infrastruktury przystankowej i postojowej.	Gmina/Gminy Powiatu	CS 2 CO 2.2	20 000 000 zł	FEP, Fundusz Rozwoju

		Leżajskiego /Powiat/PK S Leżajsk			Przewozów Autobusowych
52.	Przebudowa drogi powiatowej nr 1245R Brzyska Wola (przez wieś) w km od km 0,00 do 4+640 wraz z budową chodnika.	Gmina Kuryłówka, P. Leżajski	CS 2 CO 2.2	28 000 000	KPO, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
53.	Przebudowa drogi gminnej nr 104601R w Wólce Łamanej w km 0+005 – 0+172 wraz z budową chodnika.	Gmina Kuryłówka	CS 2 CO 2.2	800 000	RFRD
54.	Przebudowa mostu w ciągu drogi gminnej nr 104604R w Ożannie	Gmina Kuryłówka	CS 2 CO 2.2	3 000 000	RFRD, KPO
55.	Przebudowa mostu w ciągu drogi gminnej nr 104602R w Słobodzie	Gmina Kuryłówka	CS 2 CO 2.2	3 000 000	RFRD, KPO
56.	Przebudowa mostu w ciągu drogi gminnej nr 104601R w Wólce Łamanej	Gmina Kuryłówka	CS 2 CO 2.2	3 000 000	RFRD, KPO
57.	Budowa ronda na skrzyżowaniu drogi powiatowej nr 1249R z drogą gminną nr 104610R w Dąbrowicy oraz w Kolonii Polskiej skrzyżowanie dróg powiatowych 1250R/1251R.	Gmina Kuryłówka, Powiat Leżajski	CS 2 CO 2.2	500 000	KPO, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
58.	Przebudowa drogi powiatowej nr 1249R wraz z budową chodnika w Jastrzębcu.	P. Leżajski, Gmina Kuryłówka	CS 2 CO 2.2	18 000 000	KPO, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
59.	Przebudowa drogi powiatowej nr 1247R Brzyska Wola - Kolonia Polska wraz z budową chodnika w Brzyckiej Woli i Słobodzie.	Powiat Leżajski, Gmina Kuryłówka	CS 2 CO 2.2	15 000 000	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, KPO,
60.	Modernizacja istniejących szlaków pieszo-rowerowych oraz budowa nowych wraz z niezbędną infrastrukturą (oświetlenie, altanki, ławki, itp.) na terenie gminy Kuryłówka.	Gmina Kuryłówka	CS 2 CO 2.1	3 000 000	KPO, PROW, MSiT
61.	Budowa ścieżek rowerowo-piesznych, konnych na terenie gminy Kuryłówka łączące gminę Kuryłówka z Gminami Leżajsk, Krzeszów, Potok Górny, Tarnogród, Adamówka.	Gmina Kuryłówka, Gmina Leżajsk, P. Leżajski	CS 2 CO 2.1	10 000 000	FEP, KPO
62.	Budowa i modernizacja dróg na terenach rolniczych (polnych) jako poprawa infrastruktury drogowej i turystycznej na terenie Gminy Kuryłówka.	Gmina Kuryłówka	CS 2 CO 2.1, 2.2	10 000 000	FEPW, FEP, KPO
63.	Budowa trasy rowerowej wzdłuż drogi gminnej Gniewczyzna Łańcucka – Gniewczyzna Tryniecka – Wólka Małkowa – Tryńcza – Głogowiec wzdłuż drogi powiatowej Gorzyce – Jagiełka, wzdłuż drogi wojewódzkiej.	Gmina Tryńcza Lub w part.z Po wiatem	CS 2 CO 2.1, 2.2	10 000 000	FEP Działanie 4.3 Zrównoważony transport pozamiejski
64.	Modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych na terenie Gminy.	Gmina Tryńcza	CS 2 CO 2.2	1 000 000	FEP
65.	Przebudowa dróg powiatowych na terenie Gminy	Gmina Tryńcza lub w part. z Powiatem	CS 2 CO 2.2	5 000 000	FEP
66.	Remont dróg gminnych na terenie Gminy	Gmina Tryńcza	CS 2 CO 2.2	3 000 000	FEP
67.	Oświetlenie uliczne na terenie Gminy Tryńcza we wszystkich miejscowościach.	Gmina Tryńcza	CS 2 CO 2.1, 2.2	4 000 000	FEP Działanie 4.3
68.	Modernizacja parkingów, miejsc postojowych oraz placów utwardzonych na terenie gminy.	Gmina Tryńcza	CS 2 CO 2.2	1 000 000	FEP

Źródło: opracowanie własne.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna obszaru funkcjonalnego to element strategii rozwoju ponadlokalnego, który składa się z dwóch powiązanych ze sobą elementów tj. modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminach tworzących obszar funkcjonalny. Podczas prac nad niniejszym elementem wykorzystano informacje zawarte w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin i województwa podkarpackiego.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO - PERSPEKTYWA 2030

KIERUNKI ROZWOJU I POLITYKA PRZESTRZENNA

MAPA 1: STRUKTURA FUNKCYJNALNO - PRZESTRZENNA

Załącznik nr 2 do uchwały nr LXI/330/18
Sejmiku Województwa Podkarpackiego
z dnia 27 sierpnia 2018 r.

SKALA 1 : 200 000

LEGENDA

Klasyfikacja terytorialna

Klasyfikacja funkcjonalna

Klasyfikacja przestrzenna

Klasyfikacja ekologiczna

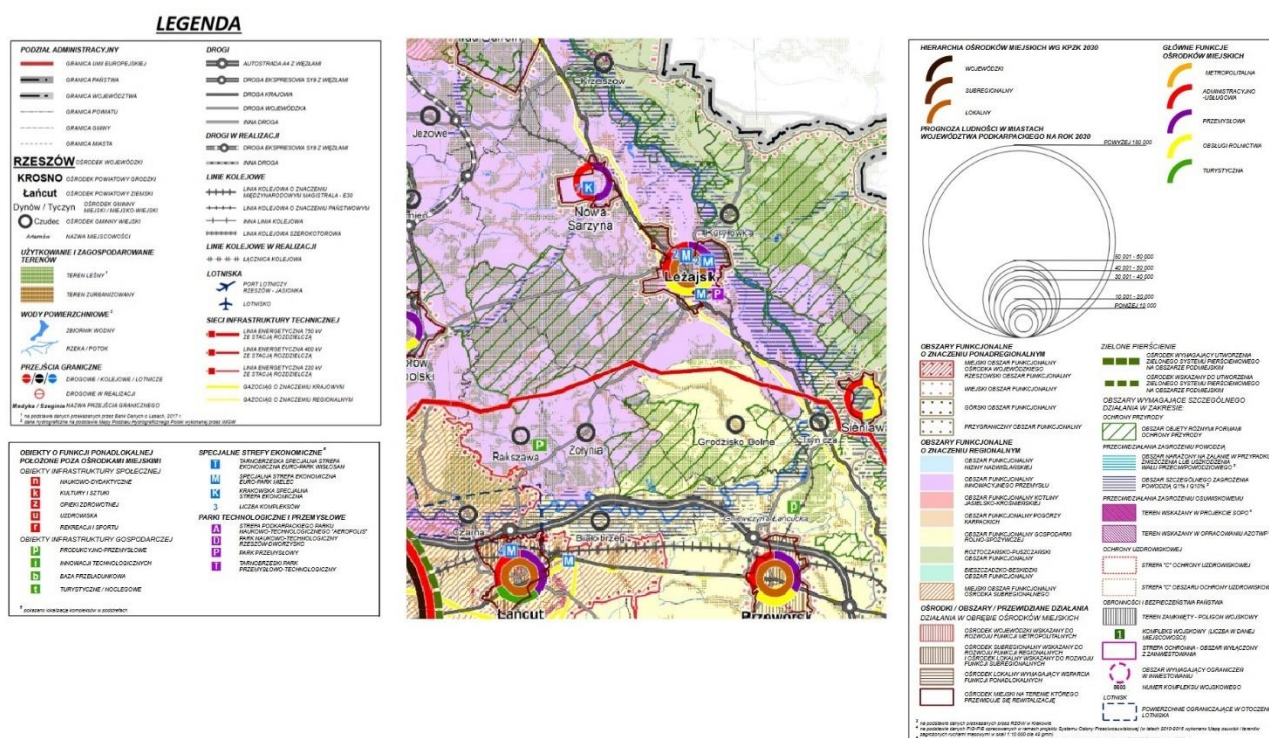
Klasyfikacja kulturowa

Klasyfikacja historyczna

Klasyfikacja administracyjna

Klasyfikacja gospodarcza

Mapa 12 – Fragment struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa podkarpackiego

- miasta o dobrych podstawach rozwoju tj.: ośrodek wojewódzki Rzeszów, ośrodki subregionalne: Przemyśl, Stalowa Wola, Mielec, Tarnobrzeg i Krosno, ośrodki powiatowe: Brzozów, Dębica, Jasło,

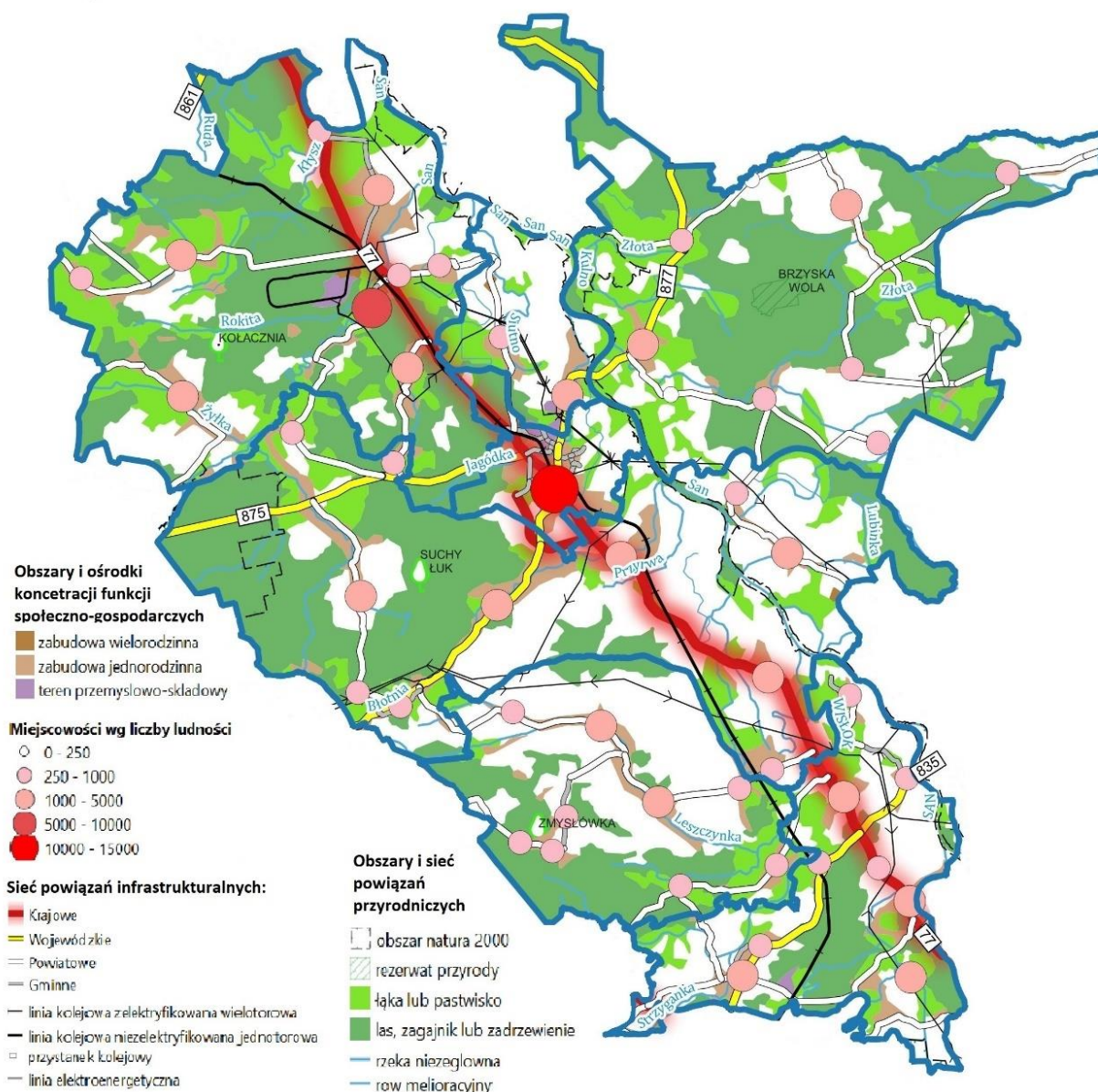
Jarosław, Kolbuszowa, Lesko, Lubaczów, Łańcut, Nisko, Przeworsk, Ropczyce, Sanok i Strzyżów oraz inne miasta: Baranów Sandomierski, Boguchwała, Dukla, Głogów Małopolski, Iwonicz-Zdrój, Kołaczyce, Przecław, Sieniawa, Tyczyn;

- miasta o zagrożonych podstawach rozwoju tj. – miasta powiatowe: Leżajsk i Ustrzyki Dolne oraz inne miasta: Błażowa, Brzostek, Cieszanów, Dynów, Jedlicze, Kańczuga, Narol, Nowa Dęba, Nowa Sarzyna, Oleszyce, Pilzno, Radomyśl Wielki, Radymno, Rudnik nad Sanem, Rymanów, Sędziszów Małopolski, Sokołów Małopolski, Ulanów i Zagórz).

Miasta o dobrej sytuacji ekonomicznej położone są w centralnej części województwa, w obrębie oddziaływania Rzeszowa oraz w pasie od Krosna przez Dębicę po Mielec i Tarnobrzeg. Najwięcej miast o słabym potencjale rozwojowym znajduje się na północnym-wschodzie województwa (Cieszanów, Leżajsk, Narol, Nowa Sarzyna, Oleszyce, Radymno, Rudnik nad Sanem).

Poniższa mapa prezentuje model struktury funkcjonalno-przestrzennej Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego. W dalszej części rozdziału zaprezentowano również mapy tematyczne składające się na niniejszy model.

Mapa 13 – Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Model przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju obszaru wynikającą z uwarunkowań związanych z położeniem przestrzennym, zasobami naturalnymi, uwarunkowaniami i trendami rozwojowymi. Należy również zaznaczyć, że struktura funkcjonalno-przestrzenna jest zwartym systemem zróżnicowanych i powiązanych ze sobą elementów zagospodarowania przestrzennego, które w konsekwencji tworzą spójny obraz obszaru funkcjonalnego. Składają się na niego takie elementy jak:

- Warunki do efektywnego działania podmiotów gospodarczych, głównie przez rozbudowę systemów infrastruktury technicznej i społecznej.

Głównymi ośrodkami działalności gospodarczej o charakterze ponadlokalnym i lokalnym na terenie LOF są gminy: Miasto Leżajsk, Gmina Leżajsk, Gmina Nowa Sarzyna. Dlatego też, to właśnie na ich terenie należy zwrócić szczególną uwagę na odpowiednią rozbudowę systemów infrastruktury technicznej i społecznej. Rozwój urbanizacji jest tutaj ściśle podporządkowany zasadzie kształtowania zwartych przestrzennie, wielofunkcyjnych jednostek osadniczych, z zachowaniem funkcji społeczno-gospodarczych. Należy również zaznaczyć, że potencjał rozwojowy wskazanych gmin związany jest w szczególności z przebiegiem tras komunikacyjnych drogowych i kolejowych.

- Prawidłowa struktura użytkowania terenów, tj. zachowanie właściwych proporcji między różnymi terenami i rodzajami tego użytkowania, zarówno w skali lokalnej, jak i ponadlokalnej obszaru.

Leżajski Obszar Funkcjonalny charakteryzuje się zachowaniem odpowiednich proporcji pomiędzy poszczególnymi rodzajami terenów i form ich użytkowania. Tereny zurbanizowane i bogatsze w infrastrukturę są równoważone poprzez występowanie rozległych obszarowo terenów przyrodniczych, w tym również chronionych (jak np. obszary Natura 2000, rezerваты przyrody).

- Zapewnienie najważniejszych funkcji społeczno-gospodarczych i poszczególnych inwestycji z uwzględnieniem z interesów podmiotów gospodarczych oraz nadrzędnych interesów społecznych.

Zaplanowane w ramach SRP działania w sposób szczególnie przewidują rozwój funkcji społeczno-gospodarczych LOF. Inwestycje, które zostaną zrealizowane w ramach Celu Strategicznego 3 mają prowadzić do poprawy sytuacji w zakresie: atrakcyjności inwestycyjnej, odporności na zmiany klimatu, gospodarki o obiegu zamkniętym oraz infrastruktury społecznej i komunalnej.

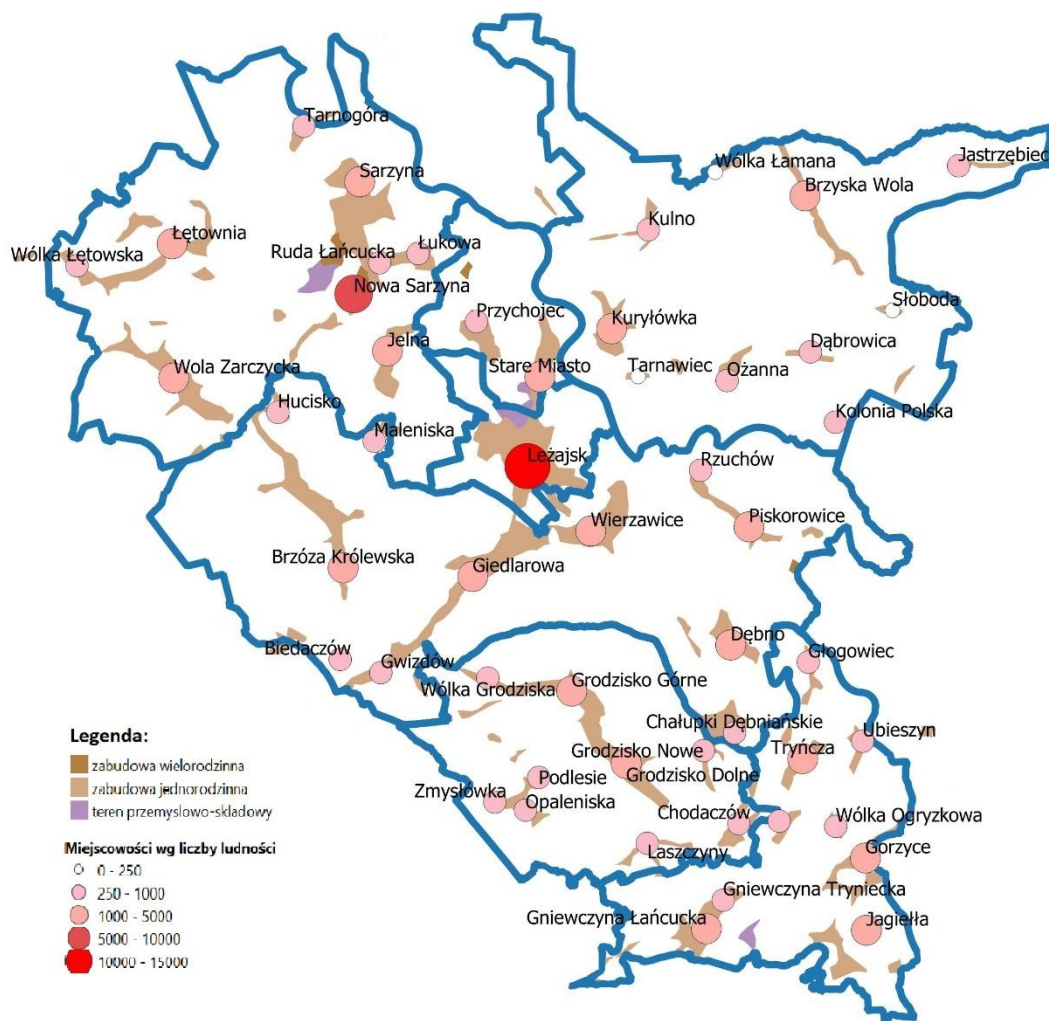
- Wykorzystanie otaczającej przestrzeni z zachowaniem zasady racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi i antropogenicznymi oraz zachowania walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Niezwykle istotnym przedsięwzięciem podejmowanym w ramach SRP LOF będzie również realizacja działań związanych z rozwojem turystyki opartej o racjonalne wykorzystanie bogatych zasobów naturalnych i poszanowanie środowiska naturalnego. Przykładami takich inicjatyw mogą być m. in. tworzenie pieszych i rowerowych szlaków ekologicznych, oraz tworzenie infrastruktury spływów kajakowych na rzece San.

- Eliminacja lub minimalizacja potencjalnych konfliktów przestrzennych powstających między funkcjami społeczno-gospodarczymi, a przyrodniczo-ekologicznymi i poszczególnymi podmiotami gospodarczymi na tle wykorzystywania ograniczonej przestrzeni i jej zasobów.

Podczas planowania przedsięwzięć strategicznych możliwe jest występowanie konfliktów przestrzennych. Szczególnie w zakresie inwestycji infrastrukturalnych mogących negatywnie wpływać na środowisko. W przypadku LOF nie identyfikuje się działań o charakterze konfliktogennym. Zaplanowane działania będą realizowane zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i obowiązującym prawem (w tym także w zakresie ochrony środowiska naturalnego).

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej obszaru funkcjonalnego wyróżnia się elementy krajobrazu obszaru funkcjonalnego oraz kierunki planowanych działań w nawiązaniu do założonych Celów Strategicznych, a także uszczegóławiających je Celów Operacyjnych. Podkreślając jednocześnie ich wymiar społeczny, gospodarczy i przede wszystkim przestrzenny. Poniższe mapy obrazują wszystkie elementy kluczowe, które związane są z polityką rozwoju obszaru funkcjonalnego oraz w największym stopniu wpływają na otoczenie i przestrzeń w poszczególnych kategoriach tematycznych. Należą do nich: elementy sieci osadniczej i rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych, elementy sieci infrastrukturalnej (w tym transportowej i energetycznej) oraz elementy sieci przyrodniczej i ekologicznej.

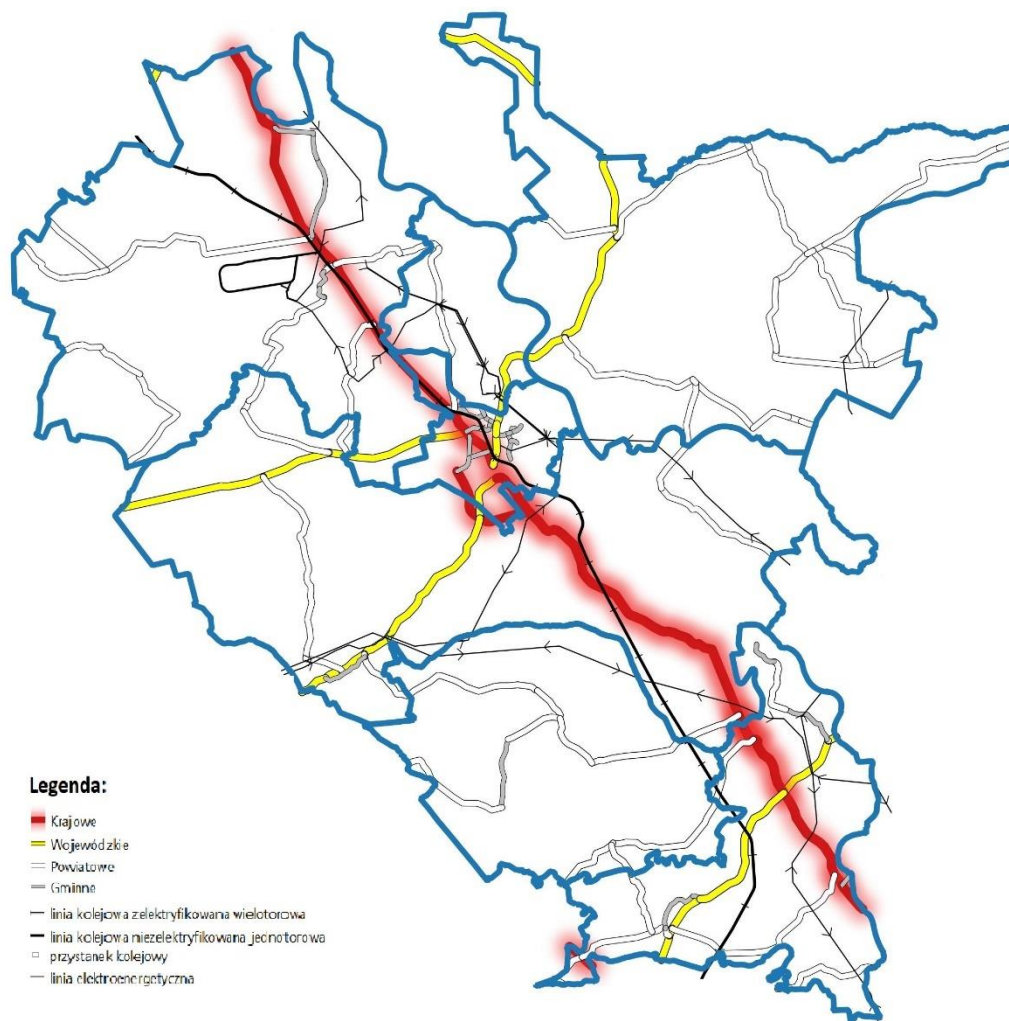

Elementy sieci osadniczej, aktywności społecznej oraz rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych kształtowane są przez podstawowe obszary koncentracji. Należy wśród nich wskazać tereny zwartej zabudowy mieszkaniowej, składające się na zabudowę wielorodzinną i zabudowę jednorodzinną (zlokalizowane głównie wzdłuż infrastruktury drogowej: droga krajowa nr 77, drogi wojewódzkie 875, 877, 835). Istotne są również strefy gospodarcze i strefy przedsiębiorczości określone jako tereny przemysłowo-składowe (zlokalizowane na terenie gmin: Miasto Leżajsk, Gmina Leżajsk, Gmina Nowa Sarzyna). Strefy wzmocnienia i rozwoju niniejszych funkcji związane z podstawowymi elementami sieci osadniczej, w których zlokalizowane są ośrodki administracji, edukacji, zdrowia oraz przedsiębiorczości stanowią istotne ogniwa obsługi transportu. Jako

najważniejsze elementy infrastruktury społecznej w LOF możemy wskazać: Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Leżajsku i ośrodki zdrowia w innych gminach, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, urzędy oraz instytucje społeczne. Wśród najważniejszych ośrodków dla rozwoju wskazanych funkcji społeczno-gospodarczych nich wyróżnić:

- miejscowości powiatowe – ponadlokalne ośrodki wskazane do koncentracji usług administracyjnych, urbanizacji (w tym rozwoju gospodarczego) w zorganizowanych układach przestrzennych (Leżajsk),
- miejscowości gminne – lokalne ośrodki wskazane do koncentracji usług administracyjnych, urbanizacji (w tym rozwoju gospodarczego) w zorganizowanych układach przestrzennych (Nowa Sarzyna, Kuryłówka, Grodzisko Dolne, Tryncza),
- miejscowości sołeckie – ośrodki o charakterze pomocniczym w kształtowaniu funkcji społeczno-gospodarczych (Chodaczów, Grodzisko, Grodzisko Dolne, Grodzisko Górne, Grodzisko Nowe, Grodzisko Podlesie, Laszczyny, Opaleniska, Wólka Grodziska, Zmysłówka, Brzyska Wola, Dąbrowica, Jastrzębiec, Kolonia Polska, Kulno, Kuryłówka, Ożanna, Słoboda, Tarnawiec, Wólka Łamana, Brzoza Królewska, Chałupki Dębniańskie, Dębno, Giedlarowa, Gwizdów-Biedaczów, Hucisko, Maleniska, Piskorowice, Przychojec, Rzuchów, Stare Miasto, Wierzawice, Jelna, Judaszówka, Łętownia, Łętownia – Gościniec, Łukowa, Majdan Łętowski, Ruda Łańcucka, Sarzyna, Tarnogóra, Wola Zarczycka, Wólka Łętowska, Głogowiec, Gniewczyzna Łańcucka, Gniewczyzna Tryniecka, Gorzyce, Jagiełła, Tryncza, Ubieszyn, Wólka Małkowska, Wólka Ogryzkowa),
- pozostałe miejscowości.

Mapa 15 – Elementy sieci infrastrukturalnej, w tym transportowej i energetycznej w obszarze funkcjonalnym

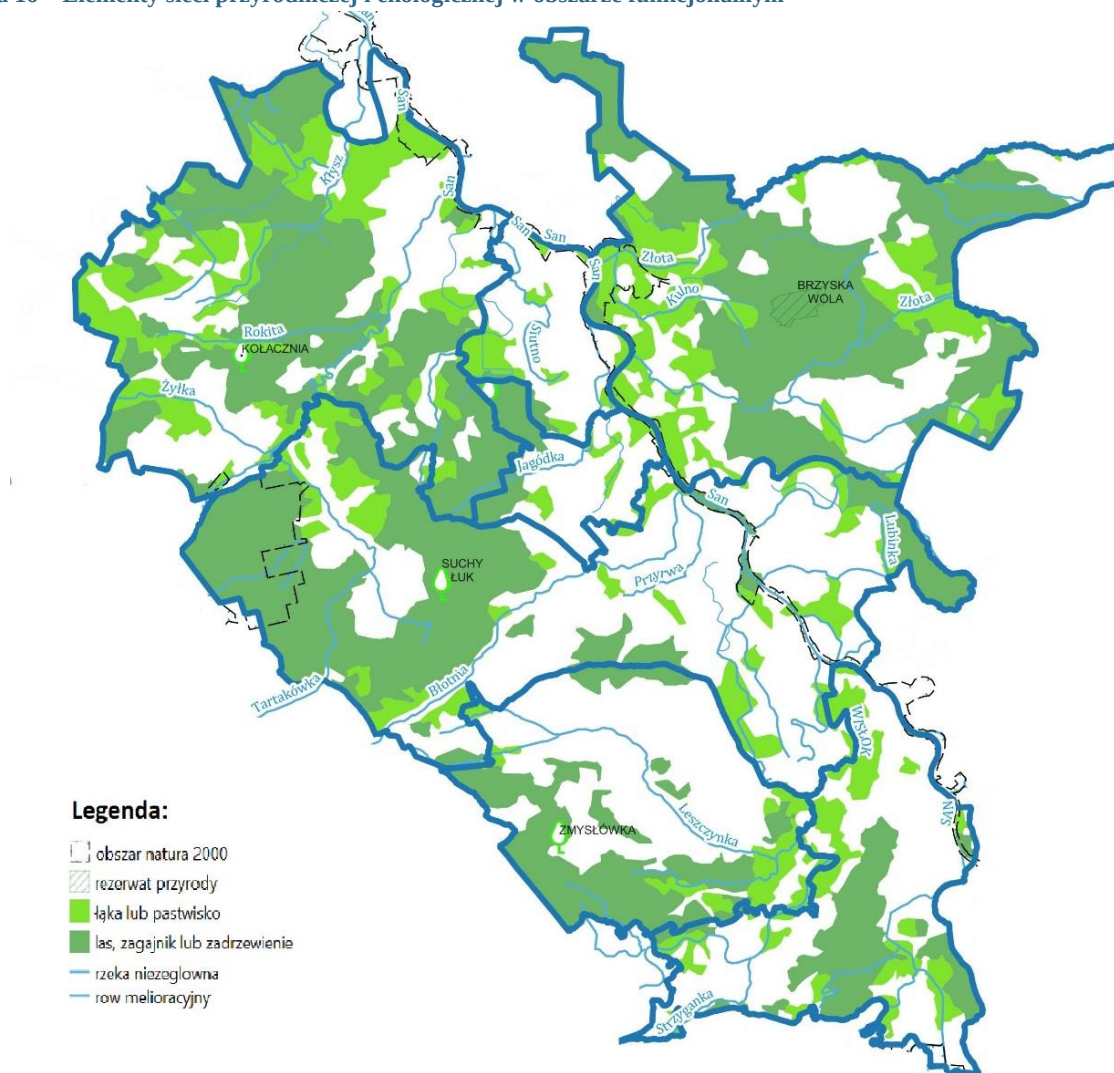

Źródło: opracowanie własne.

Elementy sieci infrastrukturalnej, w tym transportowej i energetycznej w obszarze funkcjonalnym kształtują sieć powiązań wewnętrznych i zewnętrznych. Powiązania w odniesieniu do których zakłada się przede wszystkim rozwój infrastruktury transportowej zapewniającej sprawność powiązań komunikacyjnych, minimalizującej zagrożenia bezpieczeństwa publicznego oraz kolizje z elementami regionalnej sieci ekologicznej mają charakter zarówno lokalny jak i ponadlokalny. Możemy wśród nich wyróżnić elementy:

- budujące połączenia o charakterze ponadlokalnym, realizujące zewnętrzne powiązania transportowe obszaru i stanowiące główny szkielet sieci transportowej:
 - drogi krajowe (nr 77),
 - drogi wojewódzkie (nr: 875, 877, 835),
 - linie kolejowe (nr 68),
- budujące połączenia o charakterze lokalnym, realizujące wewnętrzne powiązania transportowe we wszystkich gminach Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego, stanowiące uzupełniający szkielet sieci transportowej:
 - drogi powiatowe i drogi gminne,
- system elektroenergetyczny – linie elektroenergetyczne oraz stacje transformatorowe, decydujące o bezpieczeństwie energetycznym LOF.
- sieci przesyłowe gazu DN 700 i DN 300.

Mapa 16 – Elementy sieci przyrodniczej i ekologicznej w obszarze funkcjonalnym

Źródło: opracowanie własne.

Elementy sieci przyrodniczej i ekologicznej w obszarze funkcjonalnym tworzą strefy o wiodącej funkcji przyrodniczej i ochronnej, w ramach, których obowiązuje podporządkowanie wszelkiej działalności utrzymaniu wartości przyrodniczych obszaru oraz ciągłości powiązań ekologicznych. Obszary te mogą stanowić znaczące zaplecze dla rozwoju usług turystycznych w regionie. Pozostałe elementy przyrodnicze mają charakter sieciowy lub obszarowy. Możemy wśród nich wymienić między innymi:

- zielone korytarze ekologiczne zapewniające łączność pomiędzy węzłami układu naturalnego (w szczególności występują one na terenie gmin: Kuryłówka, Nowa Sarzyna, Leżajsk),
- węzły ekologiczne stanowiące obszary regionalnej i lokalnej sieci ekologicznej – miejsca o odpowiednich warunkach naturalnych, sprzyjających egzystencji gatunków rzadkich lub zagrożonych wyginięciem (np. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 - „Dolina Dolnego Sanu”, Kuryłowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Rezerwat „Brzyska Wola”, Brzózniński Obszar Chronionego Krajobrazu, Rezerwat florystyczny „Kołacznia”, Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Kołacznia, Sieniawski Obszar Chronionego Krajobrazu, Zmysłowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Rezerwat torfowiskowy „Suchy Łuk”)
- obszary parkowe leśne cechujące się dużym stopniem naturalności (to m.in. rezerwat przyrody - Las Klasztorny, Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Lasy Leżajskie”, Rezerwat leśny „Zmysłówka”),
- sieć wodna: rzeki, kanały, jeziora, stawy i inne zbiorniki stanowiące uzupełnienie sieci przyrodniczej i korytarzy ekologicznych (głównymi rzekami i potokami LOF są: San, Wisłok, Malinianka, Jagódka, Trzebośnica, Mlecza, Leszczynka, najważniejsze zbiorniki to: zbiornik retencyjno-rekreacyjny w Ożannie, w Brzyskiej Woli, Kolonii Polskiej, Jastrzębcu, Kulnie, Zbiornik „Czyste”, Stare Miasto, Brzoza Królewska, Giedlarowa)

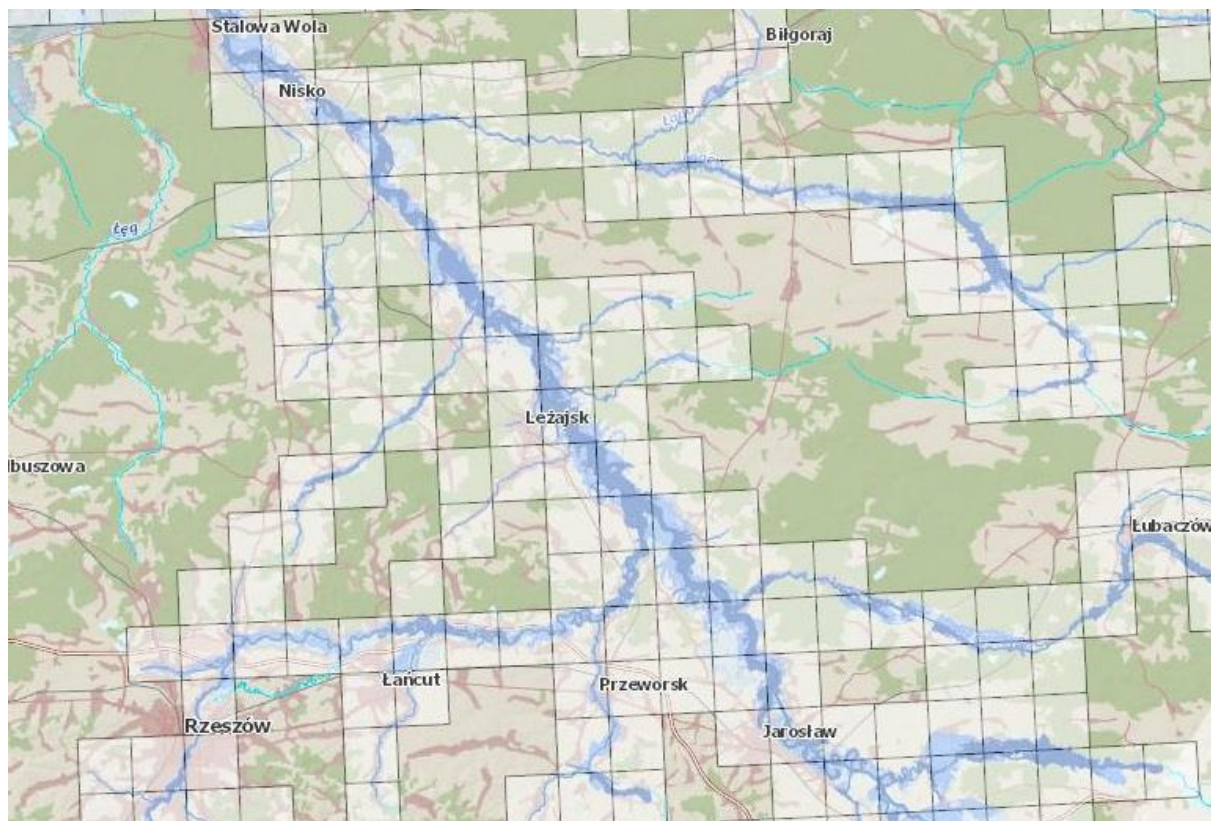
Elementy sieci przyrodniczej i ekologicznej poprzez występującą na terenie obszaru funkcjonalnego sieć wodną są również związane z obszarami szczególnego zagrożenia powodzią. Na podstawie art. 171 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego zostały podane do publicznej wiadomości i są dostępne na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Mapy zagrożenia powodziowego sporządza się dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, tj. obszarów na których stwierdza się istnienie znaczącego ryzyka powodziowego lub jego wystąpienie jest prawdopodobne.

Powiat Leżajski znajduje się w regionie wodnym Górnej-Wschodniej Wisły. Leży jednocześnie w obszarze działania Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z siedzibą w Rzeszowie.

Główną osią zagrożenia powodziowego w Leżajskim Obszarze Funkcjonalnym jest rzeka San oraz jej dopływy. W celu zapewnienia ochrony ludności i mienia przed powodzią, na powyższej mapie przedstawiono obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Niniejsze informacje, wraz z określeniem poziomu tego zagrożenia, jak również wskazaniem jakie ryzyko wiąże się z wystąpieniem powodzi na danym obszarze, z pewnością przyczynią się do podejmowania przez mieszkańców, jak również władze lokalne, świadomych i racjonalnych decyzji odnośnie lokalizacji inwestycji. Każdy obywatel może zweryfikować, czy zamieszkuje obszar zagrożony powodzią, a jeśli tak, to jak bardzo jest zagrożony. Dotyczy to również przedsięwzięć strategicznych zaplanowanych w ramach niniejszego dokumentu.

Dlatego też, zgodnie z art. 315 ustawy prawo wodne podczas opracowywania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego uwzględniono zapisy dokumentów planistycznych takich jak np.: Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, Plany zarządzania ryzykiem powodziowym, Plan przeciwdziałania skutkom suszy. Ich wskazania zostały wykorzystane w szczególności w ramach prac nad modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej LOF oraz ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania polityki przestrzennej, opisanych w niniejszym rozdziale.

Mapa 17 – Zasięg obszarów szczególnego zagrożenia powodzią w LOF

Źródło: <https://wody.isok.gov.pl>

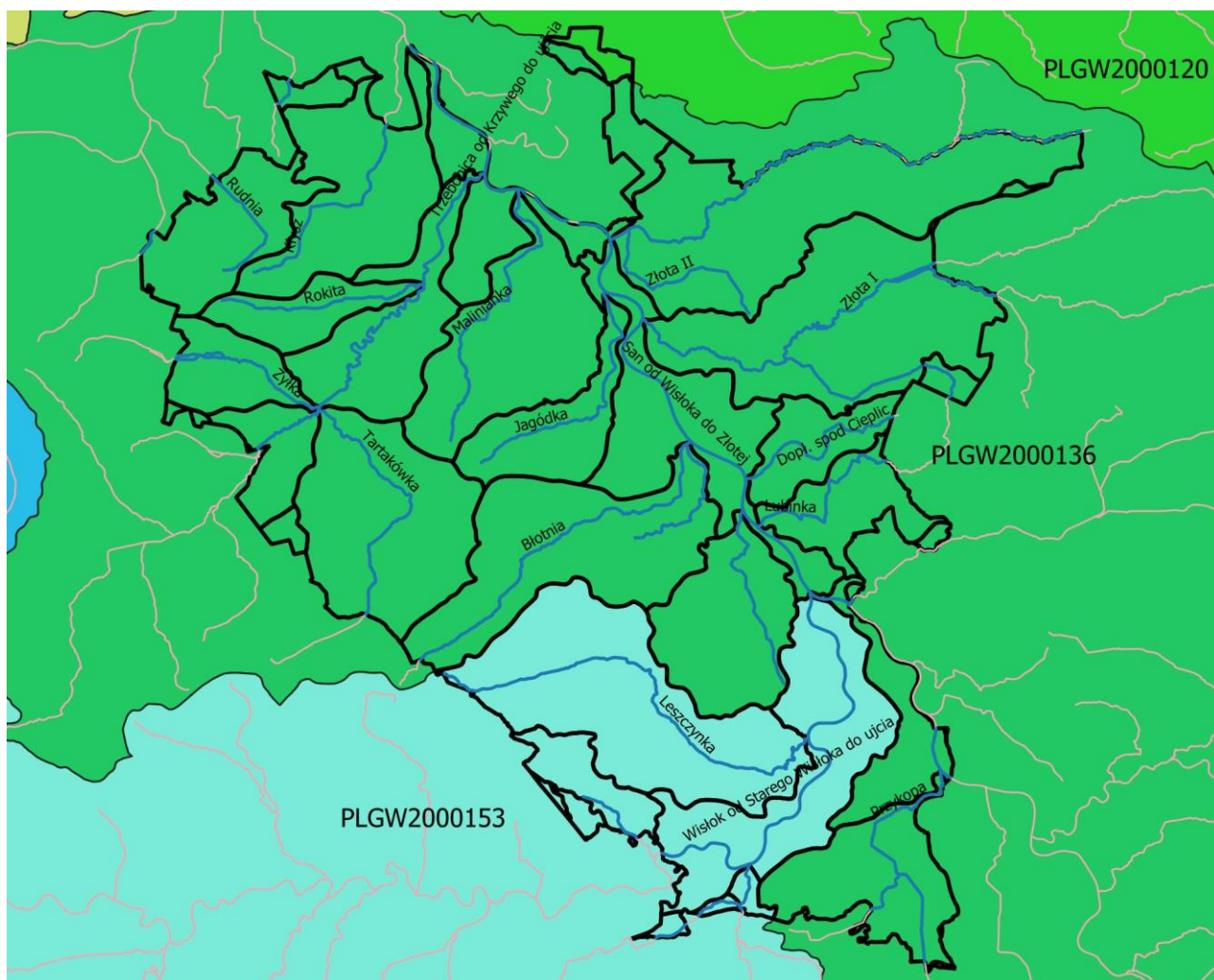
Zakres gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych wiąże się również z pojęciami jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) oraz jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP). Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), implementowaną ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, jednolite części wód podziemnych są jednostkami wydzielonymi dla potrzeb zarządzania wodami, w tym planowania w gospodarowaniu wodami. Dla tych jednostek w kolejnych cyklach planistycznych sporządzane są programy działań, służące osiągnięciu ustalonych dla nich celów środowiskowych. W odniesieniu do wód podziemnych (art. 59 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne) celem środowiskowym jest: zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń, zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu, ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Pojęcie jednolitej części wód powierzchniowych również wprowadzone zostało w związku z implementacją Ramowej Dyrektywy Wodnej, stosowane jest w kontekście zarządzania wodami, w tym ich monitoringu środowiskowego. JCWP oznacza oddzielny element wód powierzchniowych, taki jak jezioro lub inny naturalny lub sztuczny zbiornik wodny, struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części, morskie wody przejściowe lub wody przybrzeżne.

Dla jednolitych części wód powierzchniowych celem jest osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu lub potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego. Dla niektórych JCWP rzecznych został wskazany uszczegółowiony cel środowiskowy, jakim jest dobry stan lub potencjał ekologiczny oraz możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieku istotnego. Dla obszarów chronionych występujących na terenie JCWP celem jest osiągnięcie norm i celów wynikających z przepisów szczególnych, na podstawie których zostały utworzone.

Zgodnie obowiązującym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, na terenie Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego zidentyfikowano następujące JCWPd: PLGW2000120 obejmujący swoim zasięgiem fragment gminy Kuryłówka, PLGW2000153 który przebiega przez gminy: Grodzisko Dolne, Leżajsk i Tryncha oraz PLGW2000136 obejmujący całą powierzchnię gmin: Nowa Sarzyna, Miasto Leżajsk i Kuryłówka, znaczną część Gminy Leżajsk oraz fragmenty gmin Grodzisko Dolne i Tryncha.

Mapa 18 – JCWP, zlewnie JCWP oraz JCWPd występujące na terenie LOF

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://dane.gov.pl>.

Na terenie Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego zlokalizowane jest 31 zlewni JCWP rzecznych. Są one oznaczone symbolami: RW200016226898, RW20001622692, RW200017225729, RW200017225749, RW20001722576, W20001722589, RW200017226792, RW2000172267992, RW200017227129, RW20001722714, RW20001722716, RW200017227189, RW20001722729, RW20001722732, RW200017227349, RW20001722736, RW200017227449, RW200017227452,

RW200017227469, RW20001722748, RW200017227492, RW20001722752, RW2000172276, RW200017227899, RW200017228769, RW2000192259, RW200019226899, RW20001922699, RW200019227499, RW20002122733, RW20002122779.

Natomiast jeśli chodzi o JCWP rzeczne to przez teren LOF przepływa ich 25: Leszczynka-RW20001622692, Strzyganka-RW200016226898, Rudnia-RW200017227899, Kłysz-RW2000172276, Kanał S-2-RW20001722754, Rokita-RW200017227492, Żyłka-RW20001722748, Tartakówka-RW200017227469, Malinianka-RW20001722736, Złota II-RW200017227349, Jagódka-RW20001722732, Złota I-RW20001722729, Błotnia-RW200017227189, Dopł. spod Cieplic-RW20001722716, Dopł. spod Chałupiek Dębniańskich-RW20001722714, Lubinka-RW200017227129, Dopł. w Budach Łańcuckich-RW2000172267992, Lubienia-RW20001722589, Przykopa-RW200017225749, Trzebośnica od Krzywego do ujścia-RW200019227499, Wisłok od Starego Wisłoka do ujścia-RW20001922699, Mleczka od Łopuszki do ujścia z Mleczką Wschodnią od Węgierki-RW200019226899, San od Huczek do Wisłoka, bez Wisłoka-RW2000192259, San od Złotej do Rudni-RW20002122779, San od Wisłoka do Złotej-RW20002122733.

Określenie docelowego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wiąże się ze wskazaniem warunków jego realizacji. W praktyce oznacza to określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w obszarze funkcjonalnym. Chodzi tutaj zarówno o ustalenia o charakterze inwestycyjnym, jak i zasady, jakimi należy się kierować przy planowaniu lub realizacji działań na terenie LOF. Należy pamiętać, że wskazane procesy powinny być kształtowane w sposób zrównoważony. Ustalenia i rekomendacje wskazują przewidywane lub pożądane działania w dziedzinie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, ujmując najważniejsze potrzeby w zakresie: planowania wielofunkcyjnych przestrzeni, zapewnienia terenów dla prowadzenia aktywności gospodarczej, określenia stref inwestycyjnych oraz wykluczonych z aktywności gospodarczej, utrzymania terenów rolnych i leśnych objętych ochroną, ochrony krajobrazu kulturowego. Zidentyfikowane ustalenia i rekomendacje sygnalizują działania niezbędne lub pożądane do realizacji SRP LOF. Należy pamiętać, że ich zakres będzie ustalany indywidualnie, w zależności od charakteru poszczególnych gmin, wizji rozwoju czy też poszczególnych zapisów dokumentów planistycznych.

Dla modelu opracowane zostały wynikające z niego ustalenia i rekomendacje w stosunku do wyznaczonych stref i obszarów. Sformułowane wskazania mają za zadanie kształtować w przyszłości zrównoważony ład przestrzenny Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego. Należy również zaznaczyć, iż jako uwarunkowanie zewnętrzne w kształtowaniu wniosków wzięto pod uwagę ustalenia i rekomendacje modeli na poziomie kraju i województwa, wyznaczone w odpowiednich dokumentach strategicznych, wyznaczone w nich Obszary Strategicznej Interwencji oraz rezerwy terenu potrzebne na realizację inwestycji. Mając na uwadze elementy sieciowe i obszary tworzące strukturę funkcjonalno-przestrzenną określa się ustalenia i rekomendacje dotyczące lokalnych polityk przestrzennych.

Tabela 6 – Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej

W zakresie kształtowania elementów sieci osadniczej i rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych:
1. Dla zachowania terenów cennych przyrodniczo i terenów rolnych sugeruje się ich ochronę przed postępującą degradacją oraz minimalizowania negatywnych skutków ekonomicznych związanych z postępującymi procesami suburbanizacji m.in. poprzez: – ograniczanie nowych terenów zabudowy poza istniejącymi lub w ich najbliższym sąsiedztwie, tak aby tworzyć zabudowę zwartą w całym obszarze funkcjonalnym,

- zachowanie dotychczasowych terenów cennych przyrodniczo i terenów rolnych,
 - eliminację potencjalnych konfliktów przestrzennych poprzez kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy terenami zabudowanymi a niezabudowanymi.
2. Należy wzmacniać ośrodki powiatowe i gminne jako obszary koncentracji funkcji społeczno-gospodarczych w regionie.
 3. Za główne elementy składowe dla wzmożonego rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych w przestrzeni uznaje się wyznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego tereny przeznaczone na ten cel.
 4. Należy zadbać, o planowanie lokalizacji terenów aktywności gospodarczej w obszarach z istniejącym lub zaplanowanym pełnym uzbrojeniem terenów inwestycyjnych umożliwiających osiągnięcie wysokich standardów zagospodarowania
 5. Najistotniejsze strefy rozwoju gospodarczego wskazane jako atrakcyjne inwestycyjnie dla rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej zidentyfikowano na terenach podmiejskich i w ośrodkach gminnych posiadających dostęp do głównych powiązań transportowych;
 6. Podczas planowania terenów mieszkaniowych, usługowych i innych należy zapewnić ochronę przestrzeni otwartych, dając jednocześnie możliwość tworzenia nowych przestrzeni publicznych (zieleńców, parków, placów zabaw, pasażów handlowych, terenów sportowo-rekreacyjnych itp.) przy zachowaniu historycznych założeń, układów urbanistycznych i przestrzeni publicznych.
 7. Podczas planowania struktury sieci osadniczej należy zadbać o uwzględnienie historycznego znaczenia funkcjonalnego poszczególnych terytoriów.
 8. Podczas planowania stref aktywności uciążliwych dla społeczeństwa lub środowiska należy zwrócić szczególną uwagę na odpowiednie oddalenie planowanych inwestycji od stref sieci osadniczej oraz przyrodniczej.
 9. W zakresie zasad lokalizacji handlu wielkopowierzchniowego stosuje się zalecenia wynikające z planów zagospodarowania przestrzennego poszczególnych oraz studiów uwarunkowań poszczególnych JST LOF.
 10. W zakresie zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500kW stosuje się zalecenia wynikające z planów zagospodarowania przestrzennego poszczególnych oraz studiów uwarunkowań poszczególnych JST LOF. W ramach niniejszego dokumentu nie zaplanowano tego typu inwestycji.

W zakresie kształtowania elementów sieci infrastrukturalnej, w tym transportowej i energetycznej:

1. Najważniejsze zamierzenia inwestycyjne wpływające na poprawę funkcjonowania układu sieci energetycznej związane są z poprawą dostępności i stabilności zaopatrzenia w energię z wykorzystaniem źródeł odnawialnych.
2. Lokalizacja inwestycji w zakresie rozwoju zielonej energii powinna być uzależniona od warunków naturalnych dających możliwość efektywnej realizacji tego typu inwestycji.
3. W celu poprawy jakości powiązań transportowych oraz poprawy sprawności i bezpieczeństwa ruchu wskazuje się wyznaczenie terenów niezbędnych do realizacji kluczowych w tym zakresie zamierzeń inwestycyjnych.
4. Inwestycje w zakresie kształtowania elementów sieci transportowej powinny być realizowane zgodnie z zasadami zrównoważonej mobilności i poszanowaniem terenów cennych ekologicznie.
5. Realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych nie powinna naruszać równowagi w systemie sieci osadniczej ani powodować znaczących uciążliwości dla mieszkańców obszaru.
6. Dla zapewnienia dostępności dla mieszkańców, ośrodków obsługi skupiających funkcje społeczno-gospodarcze, usługowe, edukacyjne i zdrowotne oraz w celu zwiększenia mobilności mieszkańców lokalne polityki przestrzenne powinny uwzględniać przywrócenie i usprawnienie powiązań komunikacyjnych miejscowości wiejskich z ośrodkami gminnymi i powiatowymi.

W zakresie kształtowania elementów sieci przyrodniczej i ekologicznej:

1. Ograniczenie presji inwestycyjnej na obszarach o szczególnym znaczeniu dla zachowania zasobów przyrodniczych.

2. W celu ochrony walorów sieci przyrodniczej i ekologicznej wskazane jest minimalizowanie negatywnego oddziaływania na krajobraz obiektów kubaturowych poprzez ograniczenie zajmowanej przez nie powierzchni oraz wysokości obiektów.
3. Walory przyrodnicze obszaru powinny mieć znaczenie nadrzędne w procesie planowania inwestycji i rozwoju obszaru funkcjonalnego.
4. Należy wykorzystać sieć przyrodniczą i ekologiczną jako podstawę rozbudowy oferty turystycznej.
5. Systemy Przyrodnicze Gmin powinny być ze sobą spójne i uwzględniać najważniejsze elementy regionalnej sieci ekologicznej.
6. W procesie zagospodarowania obszarów cennych przyrodniczo należy: utrzymywać przestrzeń wolną od zabudowy, zapewnić odpowiednie rozwiązania przestrzenne umożliwiające migrację zwierząt oraz kształtować spójne, połączone obszary przyrodnicze.
7. Należy uwzględnić zwiększanie ciągłości leśnych korytarzy ekologicznych poprzez zalesienia jednocześnie zapewniając możliwość przeznaczania lasów na cele rekreacyjne, z uwzględnieniem utrzymania funkcji ekologicznej.
8. Bezwzględna ochronę uregulowanych obszarów cennych przyrodniczo (np. Natura 2000)
9. W procesie planowania inwestycji, należy zwrócić szczególną uwagę na obszary szczególnego zagrożenia powodziowego.
10. Ochrona powietrza stanowi istotny element kształtowania przestrzeni zgodnie z zasadami wywierającymi pozytywny wpływ na środowisko. W tym zakresie na terenie LOF wspierane będą inwestycje w OZE oraz związane z niwelacją nieefektywnych źródeł ciepła.

Źródło: opracowanie własne.

11. Spójność z celami polityki europejskiej, krajowej i regionalnej

Wskazane w niniejszym rozdziale dokumenty strategiczne i wykonawcze stanowią warunki brzegowe dla Strategii Rozwoju Ponadlokalnego OF, która została przygotowana w pełnej zgodności z tymi dokumentami. Działania określone w Strategii odpowiadają równocześnie na wyzwania europejskie i krajowe zidentyfikowane w obszarach wsparcia współfinansowanych z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych. Mając na uwadze rozpoczynającą się nową perspektywę finansową UE na lata 2021 – 2027 dołożono wszelkich starań, aby strategia spełniała również wszystkie wymagania stawiane przez akty prawne wyższego szczebla.

Rysunek 8 – Zgodność Strategii Ponadlokalnej OF z dokumentami nadrzędnymi

Źródło: opracowanie własne.

Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady

Komisja Europejska w ramach Rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady przedstawiła zakres nowej Polityki Spójności na lata 2021-2027. Pakiet rozporządzeń obejmuje przede wszystkim: Rozporządzenie ogólne, Rozporządzenie w zakresie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Rozporządzenie w zakresie Europejskiego Funduszu Społecznego. Jednym z elementów ww. dokumentów jest przedstawienie podstawowych założeń i Celów Tematycznych dla Polityki Spójności oraz proponowanych zasad funkcjonowania programów operacyjnych w perspektywie 2021–2027. Jednym z istotniejszych dla obszaru funkcjonalnego jest Cel Tematyczny nr 5 – Europa bliżej obywateli dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych w całej UE, który jest podstawą ustanowienia Instrumentów Terytorialnych (w tym IIT) w perspektywie 2021 – 2027. Należy jednak zaznaczyć, że zaplanowane w ramach strategii działania wpisują się również w pozostałe Cele Polityki Spójności.

Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, jako najważniejszy dokument krajowy wskazuje, że zrównoważony rozwój społeczny i regionalny to rozwój skierowany na terytorialną różnorodność oraz jej atuty, a jednocześnie dbający o zapewnienie całemu społeczeństwu wysokiej jakości życia. Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. SOR przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Niniejszy dokument został opracowany w pełnej zgodności z powyższymi zasadami. W szczególności jest to widoczne w obszarze Rozwój Zrównoważony Terytorialnie. Oznaczający rozwój wszystkich terytoriów przez wzmacnianie ich potencjałów endogenicznych i czynników rozwoju oraz likwidację barier i włączenie w procesy rozwojowe regionów zmagających się z trudnościami o charakterze restrukturyzacyjnym i adaptacyjnym obszarów wiejskich wraz z ich lokalnymi ośrodkami miejskimi oraz średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Oznacza to m.in. prowadzenie skutecznej polityki regionalnej dostosowanej do specyfiki danego terytorium i obejmującej działania służące aktywizacji gospodarczej, rozwojowi lokalnych rynków pracy i mobilizacji zawodowej mieszkańców, czy poprawie dostępu do usług publicznych z wykorzystaniem potencjałów lokalnych i subregionalnych gospodarek, jak również własnych zasobów. Inicjatywa opracowania wspólnej strategii rozwoju jednostek samorządu terytorialnego, które zostały zidentyfikowane w SOR jako tracące funkcje społeczno-gospodarcze i zagrożone trwałą marginalizacją wpisuje się zatem w krajową politykę rozwoju regionalnego.

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

Dokument został przyjęty przez Sejmik Województwa Podkarpackiego Uchwałą Nr XXVII/458/20 z dnia 28.09.2020 r. w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030. Strategia jest dokumentem kluczowym dla samorządu województwa na poziomie regionalnym. Określa trendy rozwoju, cele oraz główne działania zmierzające do ich osiągnięcia w określonym horyzoncie czasowym. Wpisuje się w ideę zrównoważonego rozwoju, kładzie nacisk na wzmacnianie funkcji gospodarczej regionalnych biegunów wzrostu oraz integrację ich obszarów oddziaływania, angażuje w procesy rozwoju wszystkie obszary regionu, otwiera politykę rozwoju na różne instrumenty finansowe, a także wyposaża politykę rozwoju w nowe narzędzia współpracy jak np. instrument IIT. Niniejszy dokument pełni również funkcję strategii IIT, co jest wyrazem spełniania wymogów i zgodności ze strategią poziomu regionalnego. Ma ona

również bezpośredni wpływ na zapisy Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego. Zgodność dokumentów w zakresie sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji dot. kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa jest wymaganiem ustawowym. Warto jednak zaznaczyć, że niniejszy dokument wpisuje się także w poszczególne obszary tematyczne, priorytety i kierunki działań strategii wojewódzkiej. W szczególności należy tutaj wskazać występujące pomiędzy dokumentami zależności pośrednie lub bezpośrednie:

- Obszar tematyczny 1 - Gospodarka i nauka

- Priorytet 1.3. Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie
W priorytet wpisują się cele operacyjne: 1.1, 2.1 oraz 3.1 SRP

- Obszar tematyczny 2 - Kapitał ludzki i społeczny

- Priorytet 2.1. Edukacja

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 1.1, 1.2 oraz 1.3 SRP

- Priorytet 2.2. Regionalna polityka zdrowotna

W priorytet wpisuje się cel operacyjny: 1.2 SRP

- Priorytet 2.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 1.4, 2.1 oraz 2.4 SRP

- Priorytet 2.4. Rynek pracy

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 1.1, 1.2 SRP

- Priorytet 2.6. Włączenie społeczne

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 1.1, 1.2, 2.4 oraz 3.4 SRP

- Priorytet 2.7. Aktywny styl życia i sport

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 2.1, 3.4 SRP

- Obszar tematyczny 3 - Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska

- Priorytet 3.1. Bezpieczeństwo energetyczne i OZE

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 2.1, 2.4, 3.2 oraz 3.4 SRP

- Priorytet 3.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu oraz rozwój transportu publicznego

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 2.1, 2.2 SRP

- Priorytet 3.4. Rozwój infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej w regionie

W priorytet wpisuje się cel operacyjny: 3.4 SRP

- Priorytet 3.5. Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 1.1, 2.1, 2.2 i 3.1 SRP

- Priorytet 3.6. Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 2.1, 2.3, 3.2 SRP

- Priorytet 3.7. Zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 2.2, 2.3 oraz 3.3 SRP

- Priorytet 3.8. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu

W priorytet wpisuje się cel operacyjny: 2.3 SRP

- Obszar tematyczny 4 - Dostępność usług

- Priorytet 4.1. Poprawa dostępności do usług publicznych poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 1.2, 1.3 oraz 3.4 SRP

- Priorytet 4.2. Planowanie przestrzenne wspierające aktywizację społeczności i aktywizacja obszarów zdegradowanych

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 2.3, 2.4, 3.1 SRP

- Priorytet 4.3. Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 3.2, 3.3, 3.4 SRP

- Priorytet 4.4. Budowanie i rozwój partnerstwa dla rozwoju województwa

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 1.1, 1.4 oraz 2.1 SRP

- Obszar horyzontalny – terytorialny wymiar Strategii

- Priorytet 7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 1.1, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4 SRP

- Priorytet 7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 1.1, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3 oraz 3.4 SRP

- Priorytet 7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

W priorytet wpisują się cele operacyjne: 1.1, 1.4, 2.1, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3 oraz 3.4 SRP.

12. System realizacji strategii i dokumenty wykonawcze

Realizacja postanowień Strategii Rozwoju Ponadlokalnego będzie procesem ciągłym, wymagającym monitoringu postępujących w otoczeniu zmian o charakterze prawnym, gospodarczym i politycznym. Niezbędne będzie również dostosowywanie się członków niniejszego partnerstwa do konkretnych uwarunkowań, sytuacji oraz problemów mogących pojawić się na etapie wdrażania. Proces ten wymaga zaangażowania i współpracy wszystkich jednostek samorządu terytorialnego oraz lokalnych interesariuszy zaangażowanych w realizację strategii. Gwarantem sukcesu jest tutaj współpraca oparta na partnerskich relacjach, zgodnych z wypracowanymi zasadami. Samorządy, mieszkańcy, przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe są jednocześnie adresatami celów strategicznych i przypisanych im priorytetów działania, jak również istotnym partnerem w ich realizacji. Dlatego też niezbędne jest wskazanie najważniejszych elementów składających się na system realizacji strategii, w tym również dokumentów wykonawczych.

Porozumienie w sprawie opracowania i wdrażania Ponadlokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru funkcjonalnego obejmującego: Powiat Leżajski, Gminę Miasto Leżajsk, Gminę Leżajsk, Gminę Nowa Sarzyna, Gminę Kuryłówka, Gminę Grodzisko Dolne, Gminę Tryńcza na lata 2021 – 2027 z perspektywą do 2035 roku jest wyrazem woli współpracy gmin i powiatu podjętym w ramach oddolnej inicjatywy samorządów. Porozumienie jest również wypełnieniem niezbędnego warunku dla ubiegania się o dofinansowanie w ramach instrumentu IIT jakim jest zawiązanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa w zakresie jednej z dopuszczonych prawnie form współpracy jednostek samorządu terytorialnego LOF. Wszystkie jednostki samorządu terytorialnego są zatem solidarnie odpowiedzialne za realizację postanowień niniejszego dokumentu. Na Lidera w zakresie opracowania i wdrażania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla obszaru funkcjonalnego wyznaczono Powiat Leżajski. Dlatego też, to właśnie po stronie tej jednostki znajdują się szczególne

uprawnienia i obowiązki w zakresie kształtowania partnerstwa i jego działań związanych z wdrażaniem wspólnego dokumentu strategicznego. Należy wśród nich wymienić:

- powołanie i organizacja prac Komitetu Sterującego Strategii OF, w tym przygotowanie protokołów z posiedzeń,
- prowadzenie monitoringu postanowień strategii, w tym opracowanie corocznych raportów monitoringowych z udziałem wszystkich Partnerów,
- reprezentacji partnerstwa w kontaktach z zewnętrznymi instytucjami w zakresie realizacji Strategii ponadlokalnej.

Komitet Sterujący Strategii OF będzie organem składającym się z włodarzy wszystkich jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład partnerstwa. Podczas cyklicznych spotkań (minimum 2 razy w roku) omawiane będą wszelkie kwestie związane z wdrażaniem strategii. Głównym zadaniem komitetu będzie monitoring realizacji jej postanowień oraz wyznaczanie kierunków rozwoju Obszaru Funkcjonalnego. Kompetencją Komitetu Sterującego będzie także powoływanie grup roboczych ds. realizacji przedsięwzięć wynikających ze Strategii Ponadlokalnej.

Grupy robocze będą wprost odpowiedzialne za realizację wszelkich działań związanych z realizacją projektów wynikających ze Strategii Ponadlokalnej. W celu zapewnienia sprawnej współpracy pomiędzy partnerami będą one powoływane już na etapie przygotowania projektów. Grupy robocze powinny być złożone z pracowników bezpośrednio zaangażowanych w przygotowanie wniosku aplikacyjnego danego przedsięwzięcia oraz następnie jego realizację. Spośród pracowników jednostek samorządu terytorialnego zaangażowanych w realizację poszczególnych projektów, każdorazowo wyznaczony będzie Kierownik Projektu. Członkowie grup roboczych będą mieli za zadanie przede wszystkim:

- sprawne przygotowanie i realizację projektów strategicznych,
- monitorowanie postępu wskaźników realizacji przedsięwzięć,
- informowanie Komitetu Sterującego o postępach prac, zidentyfikowanych ryzykach oraz napotkanych problemach we wdrażaniu Strategii.

Rysunek 9 – Podmioty zaangażowane we wdrażanie strategii ponadlokalnej

Źródło: opracowanie własne.

Dodatkowo, sugerowane jest powołanie tzw. Koordynatorów JST. Będą to osoby do stałych, roboczych kontaktów w sprawach związanych z realizacją zadań związanych z obszarem

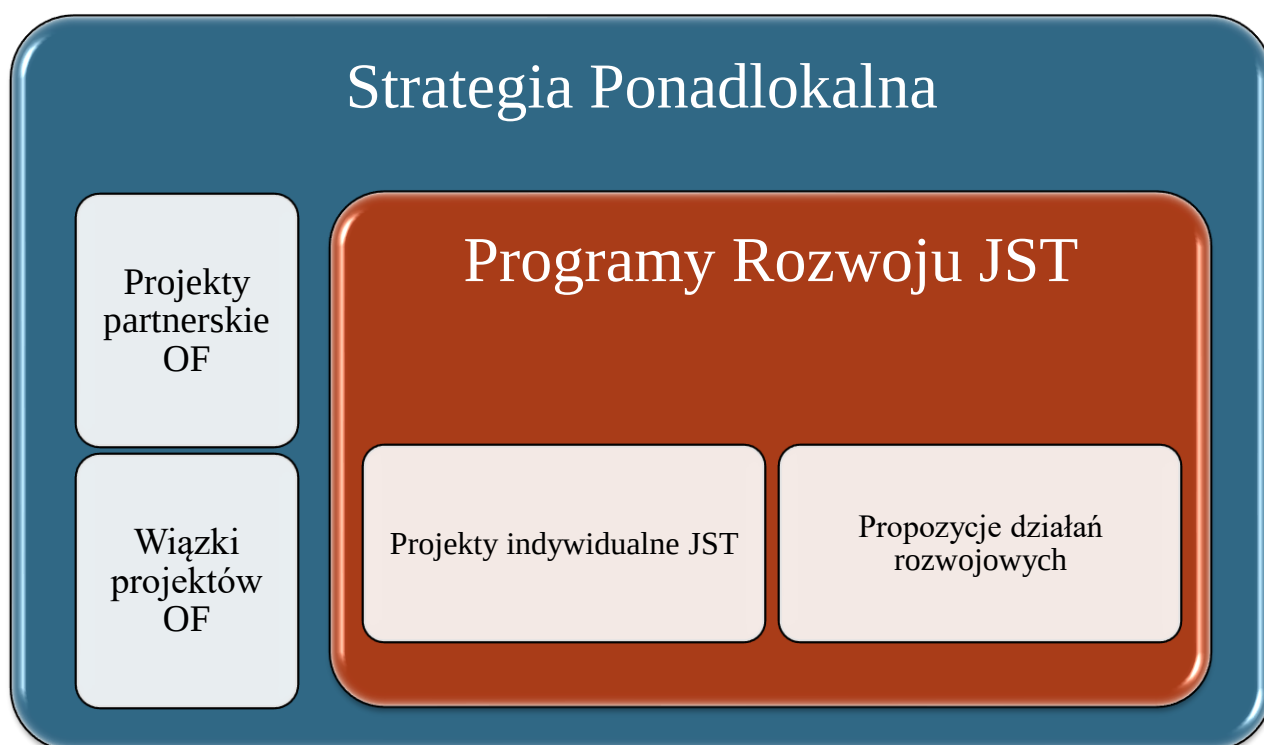
funkcjonalnym. Koordynatorzy JST mogą również brać udział w posiedzeniach Komitetu Sterującego i Grupach roboczych do spraw projektów. Dozwolone jest również łączenie funkcji Koordynatora JST z funkcją Kierownika projektu.

Ponadto w proces wdrażania Strategii Ponadlokalnej w sposób pośredni lub bezpośredni zaangażowani będą lokalni interesariusze. Mieszkańcy obszaru funkcjonalnego, przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe byli zaangażowani w proces tworzenia strategii, ale mogą być zarówno realizatorami jak i odbiorcami działań wdrożeniowych zaplanowanych w dokumencie strategicznym.

Dobór instrumentów realizacyjnych opiera się na ocenie potrzeb i problemów - dokonanej na podstawie diagnozy stanu wyjściowego oraz oceny efektywności i skuteczności dotychczasowych działań podejmowanych przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego. Zaplanowane przedsięwzięcia realizacyjne są ukierunkowane na usuwanie zidentyfikowanych na etapie diagnostycznym niedoborów lub barier hamujących zrównoważony rozwój terytorialny. Wskazanie konkretnych mechanizmów wdrażania strategii jest ważne. To właśnie dzięki nim realizacja zaplanowanej interwencji przez wszystkie podmioty może przebiegać spójnie, tworząc efekt synergii i wzmacniając oddziaływanie interwencji.

Dlatego też, wyznaczono dwa poziomy w systemie realizacji przedsięwzięć, odpowiadające założeniom wizji oraz zaprojektowanych celów strategicznych i operacyjnych. Poziom pierwszy ma charakter ponadlokalny, planistyczny i strategiczny (związany również z instrumentem IIT). Odnosi się wprost do postanowień niniejszego dokumentu. Jednocześnie zawiera zbiór przedsięwzięć wspólnych dla kilku Partnerów. Na poziomie ponadlokalnym będą to m.in. projekty partnerskie, czy też wiązki projektów finansowane z różnych źródeł, w tym szczególnie z wykorzystaniem środków UE. Poprzez projekt partnerski rozumie się przedsięwzięcia podejmowane przez kilka JST, realizowane na rzecz mieszkańców obszaru funkcjonalnego, wykraczające zasięgiem oddziaływania poza teren jednej gminy. Wiazki projektów to zbiór działań realizowanych jednocześnie przez różne JST, w tym samym obszarze tematycznym, prowadzący do osiągnięcia wspólnych celów.

Rysunek 10 – Schemat wdrażania strategii ponadlokalnej

Źródło: opracowanie własne.

Drugi poziom realizacji postanowień porozumienia ma charakter wdrożeniowy. Dotyczy zatem opracowania dokumentów wykonawczych do Strategii Ponadlokalnej. Będą to Programy Rozwoju poszczególnych gmin wchodzących w skład Partnerstwa. Zawierają one krótką charakterystykę poszczególnych gmin, z uwzględnieniem ich przewag konkurencyjnych oraz listę przedsięwzięć o charakterze indywidualnym, które wpisują się w cele i priorytety rozwojowe strategii ponadlokalnej. Dokumenty wdrożeniowe powstały równolegle do Strategii Rozwoju Ponadlokalnego i są z nią w pełni zgodne, uszczegóławiając jednocześnie założone cele strategiczne i operacyjne. Tak opracowany system dokumentów o charakterze strategicznym, stanowił będzie podstawę do ubiegania się o środki zewnętrzne przy realizacji projektów zarówno partnerskich jak i indywidualnych prowadzących do zrównoważonego rozwoju całego obszaru objętego strategią.

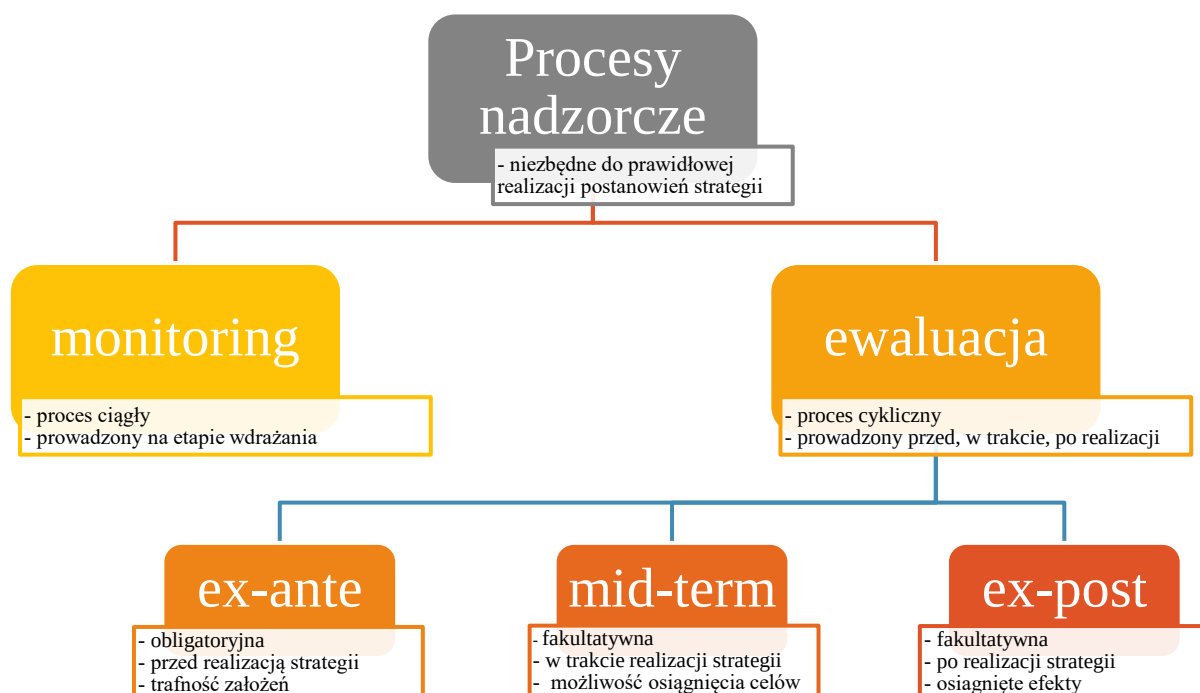
Możliwe jest także opracowywanie przez poszczególne JST dokumentów o charakterze sektorowym. Wymienić wśród nich należy m. in. Gminne Programy Rewitalizacji, Plany Gospodarki Niskoemisyjnej, Strategie Rozwoju Elektromobilności. Należy pamiętać, że dokumenty o charakterze wdrożeniowym powinny: zostać opracowane zgodnie z wytycznymi/przepisami zawartymi w dokumentach i aktach prawnych szczebla regionalnego i krajowego oraz być w pełni zgodne z postanowieniami Strategii Ponadlokalnej OF.

Monitoring i ewaluacja strategii to procesy nadzorcze, które są niezbędne do prawidłowej i skutecznej realizacji postanowień dokumentu strategicznego. Monitorowanie strategii powinno następować poprzez ocenę realizacji wskazanych w niej instrumentów i działań. Podmiotem odpowiedzialnym za koordynację procesu monitorowania jest Powiat Leżajski jako Lider Porozumienia Gmin OF. Jednocześnie należy wskazać pełną współodpowiedzialność pozostałych JST za niniejszy proces. Wszystkie jednostki realizujące działania wynikające ze Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego zobowiązane są do gromadzenia danych dotyczących wskaźników monitoringu strategii oraz wskaźników produktu i rezultatu określonych dla poszczególnych projektów. Partnerzy mają również obowiązek sprawnego i regularnego przekazywania niniejszych informacji do Lidera, który w terminie 3 miesięcy od zakończenia każdego roku kalendarzowego przygotowuje raport z postępów realizacji Strategii. Ocena postępów we wdrażaniu Strategii dokonywana w cyklu rocznym będzie bazowała na: wskaźnikach statystycznych BDL GUS, danych dostępnych w bazach publicznych tj. KRS, CEIDG, CEPIK, danych pozyskanych od realizatorów projektów strategicznych. Raport będzie również przekazywany do wiadomości wszystkich Partnerów Porozumienia OF.

Nieskomplikowany proces ciągłego monitoringu postanowień strategii będzie gwarantem skutecznej oceny realizowanych działań zarówno pod kątem osiągania zakładanych wskaźników jak i efektywnego wydatkowania środków publicznych przeznaczonych na działania strategiczne. Należy również zaznaczyć, że projekty realizowane w ramach niniejszej strategii z udziałem środków zewnętrznych, będą podlegać monitoringowi instytucji nadrzędnych zgodnie z umową o dofinansowanie i wytycznymi w ramach poszczególnych programów operacyjnych.

Jeżeli chodzi o procesy ewaluacyjne dedykowane strategiom ponadlokalnym, ustawodawca określił obowiązek realizacji uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji (ewaluacja ex-ante). Ewaluację taką należy przygotować przed formalnym przyjęciem dokumentu. Bardzo dobrym rozwiązaniem jest włączenie ewaluatorów w prace nad strategią, wówczas ewaluacja jest bardziej skuteczna. Zaproponowane na tym etapie wnioski ewaluacyjne należy przewidzieć do rozpatrzenia jako cenne spostrzeżenia ekspertów mogące znacząco poprawić jakość zaplanowanej interwencji.

Rysunek 11 – Schemat procesów monitoringu i ewaluacji strategii

Źródło: opracowanie własne.

Ewaluacja ex ante jest próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania planowane w ramach strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Ocena ta ma posłużyć poprawie jakości planowanej do uruchomienia interwencji. Przedmiotem oceny ex ante jest kilka elementów strategii. Po pierwsze, weryfikuje się: kompletność, poprawność, adekwatność, trafność i ewentualnie aktualność wniosków wynikających z diagnozy. Po drugie, ewaluacja ex ante ocenia, czy cele są dobrze wyznaczone i możliwe do osiągnięcia wskutek realizacji zaplanowanych działań oraz czy te działania są możliwe do zrealizowania przy wykorzystaniu dostępnych zasobów. Innymi słowy, na tym etapie zostają ocenione powiązania między diagnozą (obserwacje dotyczące deficytów lub potencjałów) a działaniami, w tym alokowanymi zasobami i celami. Tej części ewaluacji ex ante powinno towarzyszyć oszacowanie przewidywanego wpływu realizacji celów na sferę rozwoju lokalnego, której one dotyczą. Trzecim przedmiotem oceny ewaluacji ex ante jest weryfikacja jej założeń wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu.

Przeprowadzona po przygotowaniu projektu niniejszej strategii ewaluacja ex-ante, została zrealizowana z uwzględnieniem najważniejszych zasad i dobrych praktyk związanych z opracowaniem tego typu procesów. Raport ewaluacyjny stanowi odrębny dokument, będący załącznikiem do Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego.

W procesie realizacji postanowień Strategii Ponadlokalnej zasadne jest również zaplanowanie ewaluacji strategii w połowie (mid-term) oraz na koniec okresu realizacji (ex-post). Proces ewaluacji pozwoli na określenie stopnia realizacji postanowień strategii. Badania te mają charakter fakultatywny i mogą zostać przeprowadzone przez podmiot zewnętrzny.

Ewaluacja mid-term jest prowadzona w celu diagnozy stopnia, w jakim udało się osiągnąć zakładane wskaźniki rezultatu w połowie realizacji Strategii (tj. po roku 2024). Badanie ewaluacyjne ma za zadanie dostarczyć cenne wnioski, pozwalające na określenie prawdopodobieństwa osiągnięcia wskaźników strategicznych, mając na uwadze dotychczas podjęte działania i zrealizowane projekty. Dzięki przeprowadzonym analizom można zidentyfikować obszary wymagające usprawnień, po czym podjąć aktywność w celu ich wdrożenia. Badanie ewaluacyjne mid-term pozwala więc

zwiększyć skuteczność i efektywność interwencji, uwzględniając zmieniający się kontekst społeczny oraz instytucjonalny. Może być również wykorzystane jako przesłanka do aktualizacji poszczególnych zapisów Strategii.

Ewaluacja ex-post jest społeczno-ekonomicznym badaniem oceniającym znaczenie przeprowadzonej interwencji w zakresie realizacji potrzeb, na które miała odpowiadać, jak również oceniającym jej niezamierzone efekty. W ramach tego typu badania, należy dokonać całościowej oceny interwencji, dlatego też ewaluację ex-post często określa się mianem ewaluacji podsumowującej. Specyfika ewaluacji ex-post polega na tym, że w badaniu uwzględnione zostają realne efekty wprowadzonych interwencji. Poprzez porównanie tego, co powinno zostać osiągnięte dzięki określonym działaniom z tym, co faktycznie osiągnięto, możliwa jest odpowiedź na pytanie: czy cele interwencji zostały zrealizowane, a jeżeli tak, to w jakim stopniu. Weryfikowana jest tym samym przyjęta na etapie programowania wizja OF.

Opisując system realizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego LOF należy również zaznaczyć, że została ona opracowana w taki sposób, aby jednocześnie wypełniać warunki art. 36 ust 8 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 w zakresie strategii IIT. Dlatego też zawiera ona następujące elementy:

- syntezę diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;
- cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu (w tym przypadku FEP 2021-2027);
- listę projektów realizujących cele, o których mowa w ww. punkcie, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami;
- opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii IIT.

13. Ramy finansowe i źródła finansowania

Działania określone w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego są poparte możliwościami i chęcią ich realizacji przez poszczególne JST również w kontekście zapewnienia ich finansowania. Szczególnie istotna jest różnorodność potencjalnych źródeł finansowania. Do realizacji zaplanowanych działań zostaną wykorzystane środki własne JST, środki krajowe w formie dedykowanych funduszy i programów, fundusze unijne i inne zagraniczne oraz środki prywatne, kredyty bankowe i pożyczki.

Przedstawiając ramy finansowe dla ujętych w dokumencie propozycji kluczowych projektów ponadlokalnych w podziale na poszczególne cele strategiczne należy wskazać następujące zapotrzebowanie na środki finansowe:

- Cel Strategiczny 1 - Podniesienie poziomu życia ludności w LOF: ok. 8 000 000 PLN
- Cel Strategiczny 2 - Poprawa jakości przestrzeni w LOF: ok. 260 700 000 PLN
- Cel Strategiczny 3 - Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych w LOF: ok. 110 000 000 PLN.

Należy również zaznaczyć, iż realizacja przedsięwzięć strategicznych może mieć także różnorodne formy finansowania przedsięwzięć. Perspektywa finansowa UE 2021-2027 daje

możliwość wykorzystania zarówno instrumentów finansowych jak i dotacji oraz subwencji bezzwrotnych. Istnieje również możliwość wykorzystania finansowania w formie partnerstwa publiczno-prywatnego.

Istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć będzie instrument IIT realizowany w programie Fundusze Europejskie dla Podkarpacia. IIT jest instrumentem wspierającym rozwój obszarów powiązanych funkcjonalnie przez realizację projektów, które wymagają współpracy JST zgodnie ze wspólnie opracowaną strategią IIT oraz zaangażowania lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych. W tym przypadku działanie 06.02 dotyczy zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i małych miast, gdzie poprzez Instrument IIT i opracowane strategie IIT wspierane będą projekty na Obszarach Strategicznej Interwencji (OSI) o znaczeniu krajowym i regionalnym. Projekty w instrumencie IIT wybierane będą w sposób konkurencyjny.

Prezentowany poniżej wykaz stanowi potencjalne źródła finansowania części przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji w ramach niniejszej strategii. Szczególnie istotne dla Obszaru Funkcjonalnego mogą być następujące programy:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS) – następca Programu Infrastruktura i Środowisko. Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. FEnIKS wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Planowany budżet to: ponad 25 mld euro.
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) – program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (POIG) oraz Inteligentny Rozwój 2014-2020 (POIR). FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz zwiększających konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, ośrodki innowacji. Planowany budżet to ok 7,9 mld euro.
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS) - następca Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność. Program będzie wspierał projekty z zakresu: poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych, ekonomii społecznej i ochrony zdrowia.
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC) - jest następcą programu Polska Cyfrowa (POPC), który w latach 2014-2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (JST) i przedsiębiorców. Planowany budżet FERC to ok. 2 mld euro.
- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW) – nowy program dla makroregionu Polski Wschodniej będzie koncentrował się na czterech głównych obszarach: wzmocnienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, energia i ochrona klimatu, spójna sieć transportowa i zwiększenie dostępności transportowej oraz aktywizacja kapitału społecznego, rozwój turystyki i usługi uzdrowiskowe. Województwa objęte wsparciem: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie, województwo mazowieckie (w części). W puli FEPW jest ok. 2,5 mld euro.

- Fundusze Europejskie dla Podkarpacia (FEP) – główne źródło finansowania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego.

Rysunek 12 – Układ Programów poziomu krajowego

Źródło: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl>, Ministerstwo Funduszy i Polityki Rozwoju.

Nie należy zapominać również o innych zewnętrznych źródłach finansowania. Na podstawie ogłoszonego w maju 2020 r. Europejskiego Planu Odbudowy i jego filaru pn. Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności w Polsce został przygotowany Krajowy Plan Odbudowy (KPO), który będzie uzupełniał interwencje polityki spójności w okresie 2021-2027. Celem interwencji w ramach KPO będzie przede wszystkim odbudowa potencjału rozwojowego gospodarki utraconego w wyniku pandemii COVID-19. Przewiduje się, że w ramach KPO będą m.in. inwestycje związane z zieloną gospodarką, cyfryzacją, innowacyjnością gospodarki, zatrudnieniem, działalnością badawczo-rozwojową, sektorem ochrony zdrowia oraz projekty w obszarze transportu i energetyki. Ważnym źródłem finansowania dla OF mogą być również programy bezpośrednio zarządzane przez Komisję Europejską np. LIFE, Horyzont, Programy Współpracy Transgranicznej oraz międzynarodowe programy sieciowe (np. Interreg), Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy.

Tabela 7 – Potencjalne źródła finansowania poszczególnych celów strategii OF

Cel strategiczny	Podniesienie poziomu życia ludności w LOF				Poprawa jakości przestrzeni w LOF				Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych w LOF			
	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4
Cel operacyjny												
FEP	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
FEnIKS					+		+	+		+	+	
FENG	+								+			+
FERS	+	+	+	+								+
FERC			+	+								+
FEPW					+	+	+	+	+	+		
KPO	+	+	+	+								+
KE i sieciowe	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Źródło: opracowanie własne.

14. Partycypacja społeczna w procesie przygotowania strategii

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla OF obejmującego: Powiat Leżajski, Gminę Miasto Leżajsk, Gminę Leżajsk, Gminę Nowa Sarzyna, Gminę Kuryłówka, Gminę Grodzisko Dolne, Gminę Trynca została opracowana w pełnej zgodności z zasadą partycypacji społecznej. Na każdym etapie prac zagwarantowano udział partnerów społeczno-gospodarczych. Lokalne grupy interesariuszy składające się m.in. z przedstawicieli podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji zostały włączone w prace nad przygotowaniem i będą włączone również w działania związane z wdrażaniem Strategii Ponadlokalnej pełniąc również funkcję Strategii IIT. Takie podejście pozwala na wykorzystanie potencjału wszystkich zaangażowanych stron i jednocześnie buduje poczucie wspólnej odpowiedzialności władz samorządowych i mieszkańców za przygotowanie dokumentu, a następnie jego realizację.

Pierwszym etapem prac nad dokumentem były prekonsultacje społeczne przeprowadzone w formie ankiety mieszkańców wszystkich jednostek samorządu terytorialnego zaangażowanych w proces opracowania Strategii Ponadlokalnej. W procesie tym, wszyscy zainteresowani mogli się wypowiedzieć na temat stanu, problemów i kierunków rozwoju obszaru realizacji Strategii Ponadlokalnej. Wskazując silne i słabe strony obszaru oraz szanse i zagrożenia rozwojowe w realny sposób przedstawili swoje opinie, które na kolejnym etapie prac zostały wykorzystane w procesie przygotowania analizy SWOT. W ramach niniejszej ankiety, mieszkańcy mieli również możliwość wskazywania potrzeb i oczekiwań w zakresie kierunków rozwoju obszaru i realizacji projektów ponadlokalnych i komplementarnych. Prekonsultacje odbyły się w lipcu 2021 r. i realizowane były w formie przyjmowania opinii w formie ankiety on-line i na piśmie. Informacja o prekonsultacjach i formularz on-line ankiety zostały rozpowszechnione przez wszystkich Partnerów LOF, między innymi poprzez umieszczenie na stronach internetowych i profilach facebook poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego.

Rysunek 13 – Zestawienie uczestników ankiety wg grup interesariuszy

2. Czy jest Pani/Pan?

361 odpowiedzi

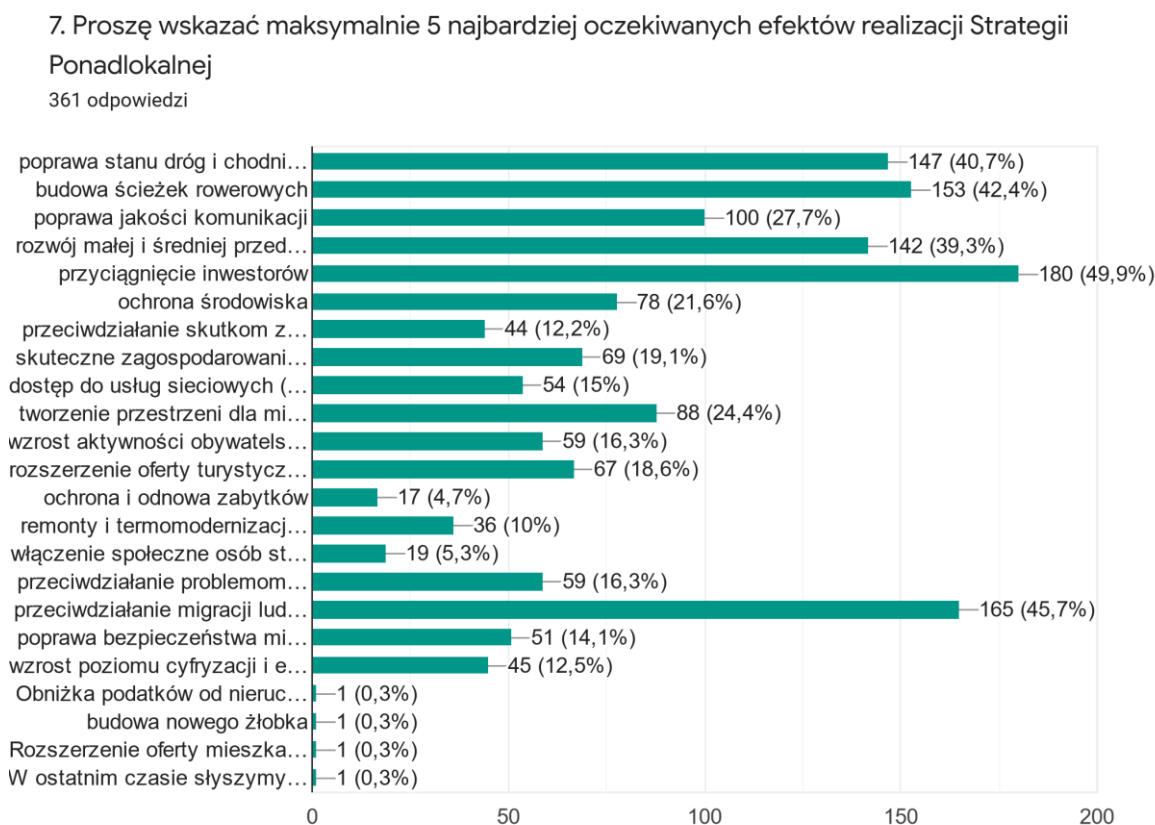
Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem narzędzia Formularze Google.

Do wypełnienia ankiety podeszło 361 osób. Zdecydowanie największa liczba wypełniających ankietę zidentyfikowała się jako mieszkańcy obszaru funkcjonalnego. Była to grupa licząca 83,9% wszystkich wypełniających ankietę. Jednak wśród respondentów możemy odnotować również przedstawicieli: samorządu terytorialnego (6,9 %) oraz przedsiębiorców (3,6 %) i organizacji pozarządowych (3,9 %).

Największa liczba osób, które wypełniły ankietę zamieszkuje na terenie Gminy Kuryłówka (86 ankiet) oraz Miasta Leżajsk (74 ankiety). Najmniej respondentów możemy odnotować wśród mieszkańców gminy Tryńcza (17 ankiet).

Respondenci mieli możliwość wskazania pięciu najbardziej oczekiwanych efektów realizacji strategii ponadlokalnej. Na podstawie rozkładu poszczególnych odpowiedzi wyraźnie widać, że mieszkańcy oczekują przede wszystkim przyciągnięcia nowych inwestorów oraz rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości. Kolejne elementy związane są z szeroko pojętą mobilnością i dotyczą m. in. budowy ścieżek rowerowych czy też budowy dróg i chodników. Z punktu widzenia respondentów istotne jest również przeciwdziałanie migracji ludności.

Rysunek 14 – Oczekiwane efekty współpracy ponadlokalnej

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem narzędzia Formularze Google.

Kolejnym elementem udziału lokalnych interesariuszy w procesie przygotowania dokumentu strategicznego były dwa spotkania partycypacyjne na które zaproszono przedstawicieli urzędów gmin, jednostek organizacyjnych podległych gminom oraz zainteresowanych przedstawicieli rad gmin, sołtysów, organizacji pozarządowych. Podczas pierwszego spotkania o charakterze informacyjnym omówiono zasady opracowania strategii ponadlokalnych oraz pakiet rozporządzeń Unii Europejskiej na lata 2021 – 2027 wraz z uwarunkowaniami i planami Komisji Europejskiej

w zakresie wdrażania polityki spójności w przyszłej perspektywie finansowej, ze szczególnym uwzględnieniem terytorialnego wymiaru wsparcia. Dokonano także analizy dokumentów na poziomie krajowym i regionalnym. Interesariusze mieli również możliwość przedstawienia swoich planów, oczekiwań i potrzeb w zakresie rozwoju obszaru funkcjonalnego. Drugi warsztat miał charakter roboczy i odnosił się do wypracowania ostatecznej wersji analizy SWOT, wypracowanie najważniejszych problemów obszaru, a także celów strategicznych i operacyjnych. Zwrócono również uwagę na kwestię kierunków działań oraz identyfikacji projektów pilotażowych odpowiadających zidentyfikowanym problemom.

Po opracowaniu ostatecznej wersji projektu Strategii Rozwoju Ponadlokalnego rozpoczął się proces konsultacji społecznych prowadzonych w trybie art. 6 ust. 3 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Konsultacje prowadzono w szczególności z sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gmin oraz z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Konsultacje stanowiły otwarty proces dialogu władz samorządowych z mieszkańcami i innymi interesariuszami, mający na celu podjęcie optymalnych decyzji w zakresie rozwoju obszaru funkcjonalnego. Zakres, termin i sposób organizacji procesu konsultacji został ogłoszony na stronach internetowych gmin przygotowujących projekt strategii rozwoju ponadlokalnego zgodnie z wewnętrznymi procedurami konsultacyjnymi. Projekt Strategii Ponadlokalnej był również przekazany drogą elektroniczną podmiotom, które ze względu na zakres tematyczny lub terytorialny mogły być zainteresowane jego treścią.

Rysunek 15 – Udział lokalnych interesariuszy w procesach przygotowania i realizacji strategii

Źródło: opracowanie własne.

W dniu 22.12.2021 r. o godzinie 11.00 w Powiatowej Sali Koncertowej przy Zespole Szkół Licealnych w Leżajsku (ul. M.C. Skłodowskiej 6) zorganizowano otwarte spotkanie konsultacyjne dla mieszkańców i wszystkich interesariuszy Obszaru Funkcjonalnego. W ten sposób mieli oni możliwość nie tylko zapoznania się z koncepcją rozwoju LOF, ale również zgłoszenia swoich propozycji w formie dyskusji.

Zgodnie z wymogami ustawowymi proces konsultacji trwał 35 dni od dnia ogłoszenia na stronie internetowej informacji o rozpoczęciu konsultacji. Konsultacje odbywały się w terminie od dnia 22 października 2021 r. do dnia 26 listopada 2021 r. w formie pisemnej. W tym czasie każdy mieszkaniec mógł przesłać (za pośrednictwem formularza do zgłaszania uwag dostępnego na stronach internetowych lub w formie papierowej) swoje uwagi do dokumentu. Sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji, zawierające w szczególności ustosunkowanie się do zgłoszonych uwag wraz z uzasadnieniem, zostało przygotowywane w terminie 30 dni od zakończenia procesu i zamieszczone na stronach internetowych poszczególnych gmin.

Cały proces pozwolił na zaangażowanie różnych grup społecznych w przygotowanie Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2035 roku, co jest również zapowiedzią pełnej współpracy z mieszkańcami na etapie wdrażania strategii i realizacji poszczególnych inwestycji.

15. Aktualizacja SRP LOF

Aktualizacja Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027 z perspektywą do 2035 roku została wszczęta w lipcu 2024 r. Samorządy wchodzące w skład LOF przyjęły uchwały w sprawie przystąpienia do aktualizacji dokumentu określające szczegółowy tryb i harmonogram procesu.

Podjęcie Uchwał oraz wszczęcie aktualizacji było niezbędne ze względu na konieczność dokonania aktualizacji dokumentu celem dostosowania do wymogów programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 i wskazania konkretnych projektów planowanych do realizacji w ramach perspektywy finansowej UE 2021-2027, także dostosowanie do obowiązującego harmonogramu naborów wniosków o dofinansowanie.

Najważniejszym elementem procesu było wprowadzenie do SRP LOF rozdziału dotyczącego zrównoważonej mobilności na terenie Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego. Aktualizacja jest zatem spowodowana wymaganiami z Instrukcji przygotowania załączników do wniosku o dofinansowanie projektu (EFRR), stanowiącą załącznik nr 3 do Regulaminu wyboru projektów dla naboru nr FEPK.04.03-IZ.00-001/24. Zgodnie z regulaminem za dokument z zakresu planowania transportu może zostać uznana np. strategia rozwoju. Należy przy tym podkreślić, że zgodnie z wyżej wymienioną Instrukcją w strategii tej powinien się znajdować odrębny rozdział dotyczący transportu zawierający wszystkie wymagane elementy, tj.: diagnozę stanu obecnego, opis głównych problemów i wyzwań, wskazanie i opis kierunków rozwoju oraz wyznaczonych celów, opis wdrażanych lub planowanych do realizacji działań zmierzających do rozwiązania zdiagnozowanych problemów.

Z uwagi na powyższe podjęto decyzję o dokonaniu aktualizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027 z perspektywą do 2035 roku w celu dostosowania jej zapisów do wymagań wskazanego naboru. Aktualizację Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027 z perspektywą do 2035, opracowano zgodnie z art. 10g ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

W ramach procesu konsultacyjnego dla SRP LOF w dokumencie wprowadzono również uzupełnienia w zakresie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej oraz zapisów dot. instrumentu IIT.

Procedura dotycząca szczegółowego trybu aktualizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego, w tym trybu konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, uwzględnia wszystkie akty prawne mające wpływ na jej przebieg,

w tym ustawę z dnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, ustawę z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. Na prace związane z przygotowaniem aktualizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027 z perspektywą do 2035, składają się w szczególności:

1) Aktualizacja Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027 z perspektywą do 2035, zgodnej z przepisami i standardami oraz spójnej z wytycznymi dokumentów nadrzędnych.

2) Konsultacje społeczne zaktualizowanej Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027 z perspektywą do 2035, zgodnie z zapisami art. 6 ust. 3-6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz przygotowanie sprawozdania z przebiegu i wyników konsultacji;

3) Przeprowadzenie uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji zaktualizowanej Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027 z perspektywą do 2035;

4) Zaopiniowanie zaktualizowanej Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027 z perspektywą do 2035 przez Zarząd Województwa Podkarpackiego w zakresie sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji dotyczących kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa;

5) Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zaktualizowanej Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027 z perspektywą do 2035.

6) Przyjęcie zaktualizowanej Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027 z perspektywą do 2035 nastąpi w drodze uchwały Członków Porozumienia w sprawie opracowania i wdrażania Ponadlokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru funkcjonalnego obejmującego: Powiat Leżajski, Gminę Miasto Leżajsk, Gminę Leżajsk, Gminę Nowa Sarzyna, Gminę Kuryłówka, Gminę Grodzisko Dolne, Gminę Tryńcza na lata 2021 – 2027 z perspektywą do 2035 roku.

Spis rysunków

Rysunek 1 – Zakres Strategii Rozwoju Ponadlokalnego	9
Rysunek 2 – Etapy prac nad Strategią Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego.....	10
Rysunek 3 – Herby i logotypy poszczególnych JST wchodzących w skład OF	20
Rysunek 4 – Układ Celów Strategicznych i Celów Operacyjnych.....	31
Rysunek 5 – Schemat wdrażania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego.....	32
Rysunek 6 – Propozycje kluczowych projektów ponadlokalnych realizujących cele strategii	39
Rysunek 7 – Długość dróg dla rowerów na terenie Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego	44
Rysunek 8 – Zgodność Strategii Ponadlokalnej OF z dokumentami nadrzędnymi.....	68
Rysunek 9 – Podmioty zaangażowane we wdrażanie strategii ponadlokalnej	72
Rysunek 10 – Schemat wdrażania strategii ponadlokalnej	73
Rysunek 11 – Schemat procesów monitoringu i ewaluacji strategii	75
Rysunek 12 – Układ Programów poziomu krajowego	78
Rysunek 13 – Zestawienie uczestników ankiety wg grup interesariuszy	79
Rysunek 14 – Oczekiwane efekty współpracy ponadlokalnej.....	80
Rysunek 15 – Udział lokalnych interesariuszy w procesach przygotowania i realizacji strategii.....	81

Spis map

Mapa 1 – Leżajski Obszar Funkcjonalny.....	21
Mapa 2 – OSI wyznaczone na poziomie krajowym zidentyfikowane na terenie województwa podkarpackiego.....	22
Mapa 3 – Zasięg OSI – Polska Wschodnia.....	23
Mapa 4 – OSI w Priorytecie 7.1 - Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego.	25
Mapa 5 – OSI w Kierunku działania 7.3.1. Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie	26
Mapa 6 – OSI w Kierunku działania 7.3.3. Rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu”	27
Mapa 7 – OSI w Priorytecie 7.4 - Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku.	28
Mapa 8 – Cele strategiczne i operacyjne w ujęciu terytorialnym	38
Mapa 9 – Mapa Powiatu Leżajskiego z siecią drogową i kolejową	42
Mapa 10 – Struktura funkcjonalno-przestrzenna województwa podkarpackiego	56
Mapa 11 – Fragment struktury funkcjonalno-przestrzenna województwa podkarpackiego	57
Mapa 12 – Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego	58
Mapa 13 – Elementy sieci osadniczej i rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych w obszarze funkcjonalnym	60
Mapa 14 – Elementy sieci infrastrukturalnej, w tym transportowej i energetycznej w obszarze funkcjonalnym	61
Mapa 15 – Elementy sieci przyrodniczej i ekologicznej w obszarze funkcjonalnym	62
Mapa 16 – Zasięg obszarów szczególnego zagrożenia powodzią w LOF.....	64
Mapa 17 – JCWP, zlewnie JCWP oraz JCWPd występujące na terenie LOF.....	65

Spis tabel

Tabela 1 – Ewaluacja ex-post celów rozwojowych w strategiach JST LOF	6
Tabela 2 – Analiza SWOT	19
Tabela 3 – Układ Celów Operacyjnych i Kierunków działań	33
Tabela 4 – Wskaźniki monitoringowe	40
Tabela 5 – Projekty JST LOF w zakresie rozwoju zrównoważonej mobilności	48
Tabela 6 – Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej	66
Tabela 7 – Potencjalne źródła finansowania poszczególnych celów strategii OF.....	78

Źródła:

1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030.
2. Program Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030
3. Regionalna Polityka Rowerowa Województwa Podkarpackiego
4. Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030.
5. <https://wody.isok.gov.pl>
6. <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl>
7. <https://dane.gov.pl>